

I Aaret 1870—71 højtideligholdtes Reformationensfesten Torsdagen d. 10de Novbr. 1870. Talen holdtes af Prof., Dr. A. F. Mehren. Indbydelsesskriftet indeholdt en Afhandling af samme: Cåhirah og Kerâfat, historiske Studier under et Ophold i Ægypten 1867—68. 2 Dele. 1ste Del: Gravmonumenter paa Kerâfat eller de Dødes Stad udenfor Cåhirah (med et Kort over Kairo). Foruden Forord og Indholdsfortegnelse (I—X) 90 S. 4to; 2den Del: Religiøse Monumenter i Cåhirah. Foruden Forord og Liste over de beskrevne Bygninger (II—VI) 68 S. 4to. Festen i Anledning af Hs. Maj. Kongens Fødselsdag fejredes Mandagen d. 17de April 1871. Talen holdtes af Universitetets Rektor, Konf., Prof. Dr. J. N. Madvig. Indbydelsesskriftet indeholdt en Afhandling af samme: Sprogvidenskabelige Strøbemærkninger, Med Forord 45 S. 4to.

VIII. Universitetets videnskabelige Samlinger og Anstalter.

Neden for meddeles Beretninger om den botaniske Have, det zoologiske og det mineralogiske Museum fra Bestyrerne af disse Anstalter. For den fysiologiske Anstalts Vedkommende er allerede meddelt en Beretning i Aarb. f. 1864—71 I. S. 437—60; fra de øvrige Samlinger og Anstalter haves ingen Beretninger.

1. Universitetsbibliotheket.

I Anledning af et Andragende fra Direktøren for den kgl. Antiksamling, Prof. Müller, om, at 2 babyloniske Teglsten med Kileskrift-Stempler, der opbevarede i Universitetsbibliotheket, maatte overlades til den kgl. Antiksamling, tilskrev Konsistorium under 8. Januar 1869 Universitetsbibliothekaren, at det ikke fandt noget at erindre mod, at de udleveredes til Antiksamlingen, dersom der fra Bibliothekets Side ikke havde nogen Betænkelighed herved. Udleveringen er derefter foregaaet.

Med Skrivelse af 23. Novbr. 1868 tilstillede Kvæsturen Universitetsbibliotheket til fremtidig Opbevaring en Samling af originale Pavebrev, kgl. Donationsbrev, Fundatser m. m. for Universitetet og Kommunitetet, som hidtil havde været opbevaret i Kvæsturen. Fortegnelsen over disse Aktstykker, blandt hvilke Originalen til Universitetets originale Fundats 1479 findes, meddeles her:

1. Sixtus IV Bulla de fundatione Universitatis Hafniensis 1475 (Originalen).
2. Samme i Gjenpart.
3. Kong Hans's Befaling, at Borgmester og Raad skulle lade doctores Universitatis igjen bekomme det gamle Raadhuss, 15. Decbr. 1491.
4. Clavmaal for Alexander papæ 1492.
5. Johannis Regis privilegium de non exeundo ad triennium 1498.
6. Fundatio Universitatis Hafniensis et ordinatio data a Christiano III. 1539 die 10 mensis Juni.
7. Christian III.'s Missive til Professorerne at sende 3 Mand til ham i Nyborg for at forhandle om mere Rente til Universitetet.
8. Sammes Brev om Vor Frue Kirkes Prælatsdømme og Kannikedømme samt andet Gods Legat til Kirken, 1542.
9. Tingsvidne angaaende Overenskomst om Skovhugst i Liunge Skove af 1545.
10. Christian III.'s Fundats paa Pædagogiegaarden til Universitetet, 1548 in membris.
11. Sammes Brev om den Residens, som ligger Vester ved St. Peders Kirke, 1543.
12. Donatio bonorum quorundam Universitati addictorum a Christiano III anno 1555 die Michaelis.
13. Litterae Christiani pro integra lectione hebraica, 1557.
14. Gjenpart af Mageskiftet mellem Frederik II og Universitetet om Claræ Kloster for Knardrup Kloster, 7de Juli 1561.

15. Frederik II.'s Donationsbrev og Fundats for Kommunitetets Gods og Tiender samt 100 Studenters Bispising af dets Revenuer, 25de Juli 1569.
16. Sammes Fundats over de Kannikedømmer og Vikarier ved Roskilde og Lunds Domkirker, som bleve Universitetet tillagte, 1571 (i Gjenpart).
17. Borgmester og Raads Reversal paa 2000 Rd. Peder Oxes Gave til Vor Frue Skole og til de Fattige i Kjøbenhavn, 1574.
18. Syv mindre Dokumenter angaaende Gods i Helsted og Stevns Herred oprindelig tilhørende Roskilde Kapital, siden Universitetet.

— Som Gave til Universitetsbibliotheket modtog Konsistorium med Skrivelse fra Ministeriet af 22. Oktbr. 1870 et fra den indiske Regering modtaget Værk af Kaptejn Turner Macon „Shah Namah“.

— Justitsraad F. S. Bang skjænkede i Juni 1865 til Bibliotheket en Samling af omtrent 350 Bind, vedrørende væsentlig den engelske og skotske Balladeliteratur.

— Efter Konsistoriums Indstilling i Skrivelse af 18. Marts 1869 bevilgede Ministeriet under 27. s. M., at den af afdøde Prof. Bissen udførte Buste af Grev J. G. Moltke maatte kjøbes for at opstilles i Universitetsbibliotheket for en Sum af 800 Rd. og at dette Beløb maatte udredes af Kommunitetets ekstraordinære Udgiftskonto for 1868—69.

— Iste Medarbejder J. L. Jensen afgik ved Døden d. 25. Novbr. 1862; 2den Medarbejder, cand. theol. V. Fausbøll rykkede da op i dennes Plads med en aarlig Løn af 400 Rd. Ved Skrivelse af 31. Jan. 1863 udnævnte Konsistorium cand. philos. Sophus Lauritz Henrik Christian Julius Birket Smith indtil videre som Medhjælper med en aarlig Løn af 350 Rd. Under Krigen 1864 (i Slutningen af Maj) indkaldtes han til Tjeneste ved Armeen. Konsistorium indstillede da under 4. Juni (efter Foranledning af Bibliothekaren), at der under hans Fraværelse ikke maatte blive truffet nogen midlertidig Foranstaltning med Hensyn til Besættelsen af hans Plads, men at hans Lønning midlertidig modtoges af Universitetsbibliothekaren, for at der ved den kunde skaffes den Bistand, som udkrævedes til at bestride Arbejdet. Da Ministeriet herefter d. 20. Juni resolverede, at Kand. Smiths Plads skulde forbeholdes ham, medens han efter Indkaldelse gjorde Tjeneste ved Armeen, og at det overlodes Bibliothekaren under hans Fraværelse midlertidig at antage en anden Medhjælper, mod hvis Kvittring den Smith tillagte maanedlige Gage blev at udbetale, udtalte Konsistorium i Skrivelse af 9. Juli, at Bibliotheket ikke kunde være tjent med i den forhaabentlig ikke lange Tid, i hvilken Smith var fraværende ved Armeen, at erholde en ny uøvet Medarbejder, hvis Vejledning af det øvrige Bibliothekspersonale vilde kræve en uforholdsmæssig Tid, medens dette netop var villigt til at bestride det Arbejde, som havde været Smith overdraget, mod at den ham tillagte Løn blev stillet til Bibliothekarens Disposition. Konsistorium ansaa denne Ordning for den ønskeligste, og androg derfor paa, at Sagen blev ordnet som tidligere angivet. Ved Skrivelse af 2. Avg. 1864 bifaldt Ministeriet denne Indstilling.

2. Den botaniske Have.

Reglerne for Adgangen til den botaniske Have bleve af den konstituerede Direktør fastsatte paa følgende Maade*):

1. Den botaniske Have er aaben for dem, som studere Botanik og ere forsynede

*) Univ. Aarb. f. 1864—71 I S. 473 og neden for Side 533.

- med Adgangskort, hver Søgnedag i Tiden fra 1ste Juni—31te Oktbr. Kl. 8—2 Fm. og Kl. 4—7 Em. Adgangskort, uden hvilket ingen kan indlades i Haven, forevises ved Indgangen. Det udleveres gratis af Bibliothekaren hver Søgnedag (undtagen Lørdag) fra Kl. 12—2.
2. For det større Publikum staar Haven aaben fra 1ste Juni—31te Oktbr. hver Mandag og Torsdag (Helligdage undtagne) fra Kl. 8—2 Fm. og fra Kl. 4—7 Em.
  3. Havens Lukning tilkjendegives ved Ringning.
  4. De Besøgende maa ikke træde op i Bedene eller Græsplænerne, ikke afplukke Grene, Blomster eller Frugter og ikke optage de ved Planterne anbragte Navnepæle.
  5. Den i Haven posterede Opsynsbetjent er bemyndiget til at paase, at de paa forskjellige Steder i Haven opslaaede Regler overholdes. Dersom nogen træffes i at overtræde de i § 4 nævnte Ordensbestemmelser, uden hvis Overholdelse Adgang til Haven ikke kan tilstedes, er det Betjenten paalagt efter Omstændighederne at fratage vedkommende deres Adgangskort eller udvise dem af Haven.
  6. Tjenestepiger med Børn tilstedes ikke Adgang.
  7. Reglerne for Skolers Besøg i Haven faas hos Gartneren.
  8. Hunde maa ikke medtages i Haven.

Reglerne for Skolers Adgang til den botaniske Have lyde saaledes:

1. Haven er aaben Tirsdag, Onsdag, Fredag og Lørdag (Helligdage undtagne) fra Kl. 8—2 Fm.
2. Adgangskort for hele Sommeren (1ste Juni—31te Oktbr.), lydende paa navngivne Lærere eller Lærerinder med deres Disciple, faas hos Gartneren, til hvem det maa opgives, paa hvilke Dage og til hvilken Tid af Dagen der ønskes Adgang.
3. Disciplene maa være ledsagede af en Lærer (eller Lærerinde), og der indlades ikke mere end 8 Disciple med hver Lærer.
4. Lærerne maa være ansvarlige for, at Disciplene ikke overtræde de Ordensbestemmelser, der indeholdes i de paa flere Steder i Haven opslaaede trykte Regler for Adgang til Haven.

— Ved Skrivelse af 15. Marts 1864 bevilgede Ministeriet, at der af Universitetets Konto for extraordinære Udgifter maatte tilstaaes Prof. Ørsted 50 Rd. til Udførelse af botaniske Tegninger til Brug ved Forelæsninger, saaledes at Tegningerne bleve Universitetets Ejendom. Et lignende Beløb blev i samme Øjemed tilstaaet ham ved Ministeriets Skrivelse af 18. Febr. 1865 og kgl. Resol. af 14. Novbr. 1866 (af Kontoen til videnskabelige Formaals Fremme). Ved kgl. Resol. af 11. Juli 1866 blev der derhos tilstaaet ham som Godtgjørelse for Apparater, som han i de sidste 2 Aar havde ordnet i botanisk Museum til Brug ved sine Forelæsninger, 200 Rd. af Kontoen til videnskabelige Formaals Fremme.

Ved kgl. Resol. af 25. Juni 1870 blev der tilstaaet Prof. Ørsted for udførte Arbejder i det botaniske Museum en Godtgjørelse af 200 Rd. af Kontoen til videnskabelige Formaals Fremme. I Foraaret 1871 androg Prof. Ørsted om at erholde et fast aarligt Vederlag for de Arbejder, som af ham udførtes i botanisk Have. Konsistorium anbefalede (15de Maj) Andragendet, dog

saaledes, at denne Udgift ikke blev baaret af Kontoen til videnskabelige Formaals Fremme, men af Havens eget Budget, som til dette Øjemed maatte forhøjes med en tilsvarende Sum. Ved kgl. Resol. af 31. Maj 1871 tilstodes ham af Kontoen til videnskabelige Formaals Fremme 200 Rd.

Under 31. Marts 1870 tilstod Ministeriet, efter Konsistoriums Indstilling, Gartner Friedrichsen en Rejseunderstøttelse af 400 Rd. af Universitetets extraordinære Udgiftskonto, for at han derved kunde sættes i Stand til at foretage en Rejse i Tyskland, Holland og England, for at gjøre sig bekendt med botaniske Haver og navnlig de nyere Konstruktioner af Væxthuse og Varmeapparater. Ved Skrivelse af 17. Juni beordrede Ministeriet Bygningsinspektøren, Etatsraad Hansen til i Forøning med Gartner Friedrichsen at rejse til Berlin og Brüssel for at gjøre sig bekendt med de Indretninger ved de der værende botaniske Haver, som kunde formodes at faa Anvendelse i Universitetets nye Have. Jfr. nærmere neden for.

Ved kgl. Resol. af 21. Marts 1864 tilstodes der botanisk Gartner Weilbach for ekstraordinært Arbejde ved den botaniske Have et Honorar af 200 Rd. af Universitets Udgiftspost 7 for Finansaaret 1863—64. Lignende Honorarer tilstodes ham for Finansaarene 1864—65, 1865—66, 1866—67 og 1867—68, ved kgl. Resolutioner henholdsvis af 7. April 1865, 24. Marts 1866, 5. April 1867 og 9. Marts 1868.

— D. 11. Maj 1868 afgik Gartner Weilbach ved Døden. Med Konsistoriums Billigelse i Skrivelse af 23. s. M. overdrog den konst. Direktør for Haven, Prof. Joh. Lange, den første Medhjælper ved Haven Christensen Tilsynet med Havens Drift, Ledelsen af Arbejdernes Gang samt Besørgelsen af de daglige Forretninger, som havde været besørgede af Gartner Weilbach. Til at udføre første Medhjælperes Forretninger antoges Gartner Holten. Ved Ministeriets Skrivelse af 27. Juni tilstodes der disse Mænd som Vederlag henholdsvis den botaniske Gartners faste Løn, beregnet til 1000 Rd. aarlig, og den første Medhjælperes Løn, fra d. 1. s. M. at regne, saa længe de udførte disse Forretninger.

Den ledige Post som Gartner ved Universitetets botaniske Have opsloges i Henhold til Ministeriets Skrivelse af 9. Juni, under Forbehold af Rigsdagens Billigelse ved den forestaaende Revision af Lønningsloven, med en aarlig Lønning af 1000 Rd., stigende hvert 5te Aar med 200 Rd. til 1600 Rd. samt Sædomskrivningstillæg efter Lov af 19. Febr. 1861 (Lovsaml. S. 107), foruden Fri bolig, hvorimod Brændedeputatet bortfaldt. Derhos blev det tilpligtet den eventuelle Gartner af Boligen at udrede Bygnings- og Fattigskat samt andre Boligen paa hvilende Skatter, hvorhos den indvendige Vedligeholdelse af Boligen paalagdes ham efter de i Ministeriets Skrivelse af 17. Oktbr. 1859 (Lindes Medd. f. 1857—63 S. 168—69) foreskrevne Regler. Af de Ansøgere, som meldte sig, valgte Konsistorium Gartner ved den botaniske Have i Lund Theodor Henrik Jens Friedrichsen og indstillede under 24. Oktbr. Valget til Stadfæstelse. Ved kgl. Resol. af 11. Novbr. 1868 meddeltes allerhøjeste Stadfæstelse paa Valget.

Følgende Instrux vedtoges for ham:

1. Gartneren sørger efter bedste Evne og med al Flid for, at Haven ikke blot vedligeholdes i den Stand, den er, men ogsaa, at den forbedres ved Planternes Formering, Jordbundens Forbedring, nye Kulturmethoders Benyttelse m. v.
2. For at Havens Planter ved Bytteforbindelser kunne forøges, forfatter han, efter Aftale med Havens Direktør, Lister over de Planter, som kunne ønskes efter de fra andre Haver meddelte Kataloger, ligesom han og af Havens Forraad udsøger og indpakker de Frøsorter, Løg, Knoller eller

- Planter, som til Bytte afstaas til andre Haver, ligeledes efter Aftale med Direktøren.
3. Han holder nøjagtige Fortegnelser over Havens Planter, tilføjer de tilkommende og bemærker, naar nogle gaar ud; ligeledes holdes Bog over den aarlige Udsæd.
  4. Naar Planter, der ikke forhen ere bestemte, blomstre og bære Frø, meddeler han dem til Direktøren, efter Omstændighederne i Potter eller ved afskaarne Exemplarer, for at de kunne blive bestemte. Ligeledes meddeler han Exemplarer, naar hele Slægter eller Partier af Haven underkastes Revision.
  5. Han afskjaerer eller fremsætter de Planter og Plantedele, som behøves til Forelæsninger og ved Examina. For saa vidt hans Hjælp maatte begjæres til Udførelsen af videnskabelige Forsøg, som ønskes foretagne i Haven, det være sig af dennes Direktør, af den botaniske Professor ved Universitetet eller andre i Universitetets Tjeneste staaende Botanikere, bør han være rede til at yde denne Hjælp paa bedste Maade.
  6. Han meddeler de studerende Exemplarer af Planter, især officinelle, til Herbarier, for saa vidt det uden Skade for Haven kan ske. Saadanne Udelinger finde Sted til bestemte Tider, uden for saa vidt uopsættelige Arbejder i Haven maatte lægge Hindringer i Vejen. De studerende indlevere forud Lister paa, hvad de ønske.
  7. Han paaaser saa vidt muligt, at til de Tider, da Haven staar aaben for de studerende eller for Publikum, intet borttages eller beskadiges. Den Opsynsbetjent, som maatte blive antaget til i Sommermaanederne at have Tilsyn med, at ingen Uordner foregaa i Haven, staar under særligt Tilsyn af den botaniske Gartner, som bør anmelde for Direktøren, hvorvidt Betjenten udfører sin Funktion paa en fyldestgjørende Maade, overensstemmende med den ham meddelte Instrux. Adgang til Væxthusene tilstaar han kun, for saa vidt han kan lade de Besøgende ledsage af en af Havens Folk.
  8. Gartneren har ingen Ret til at sælge noget af det, som frembringes i Haven, være sig Planter, Blomster, Grene o. s. v. Ej heller maa han bortgive noget deraf, uden for saa vidt, at han kan meddele enkelte Stiklinger, Frø eller deslige til Handelsingartnere og Planteyndere, naar det kan ske uden Skade for Haven, og Direktøren ikke kan antages at have noget derimod. Samlinger af Frø eller deslige kunne ikke afstaas uden dennes udtrykkelige Samtykke; han maa heller ikke overvintre eller opbevare Planter for Fremmede.
  9. Forandringer i Havens Plan og Inddeling, eller Omflytning i Kvartererne eller i Væxthusene kan ikke finde Sted uden efter Overenskomst med Direktøren.
  10. Reparationer, nye Redskabers Anskaffelse og alt, hvad som foranlediger Udgifter, foretages ligeledes efter Aftale med Direktøren, uden for saa vidt de løbende Udgifter ikke overstige 1 Rd. Gartneren holder ogsaa en Liste over Havens Inventarium.
  11. Foruden den første Medhjælper (Ungartner) antager Gartneren ordentligvis 3 faste Medhjælpere, som; foruden den dem tilstaaede Løn, saa vidt muligt erholde fri Bolig og Brændsel. En Forandring i Medhjælpernes Antal kan kun finde Sted efter Direktørens Forslag til Konsistorium.
  12. Af Arbejdsfolk holdes saa mange som, efter Aftale med Direktøren, anses fornødne; de antages og afskediges af Gartneren i dag-, uge- eller maanedsvis.
  13. Førre Gartneren antager eller afskediger nogen Svend eller de Arbejdere der, skjønt fæstede i maanedsvis eller ugevis, anses som faste, underretter han Direktøren derom. Ligeledes maa Direktøren kunne forlange saadanne Personer afskedigede, der gjøre sig uværdige til at tjene i Haven.
  14. Gartneren holder Bog over Udgifterne til Medhjælpernes Løn, Arbejdernes Dagløn samt øvrige Fornødenheder til Havens Drift efter det Skema, som Direktøren approberer. Paa Udgifterne indgives maanedlig Regning, som attesteres af Direktøren. Førre Haandværksregninger afgives til denne, attesterer Gartneren, at Arbejdet er forsvarlig udført.

Efter Gartner Friedrichsens Udnævnelse blev den tidligere første Medhjælper Christensen ansat som Gartner ved den botaniske Have i Lund. Som 1. Medhjælper oprykkede, med Konsistoriums Billigelse i Skrivelse af 12. Juni 1869, den tidligere 3. Medhjælper W. Bremer. De øvrige Medhjælpere vare: Ehrenreich (2.), Eddelien (3.) og S. Reetz (4.).

Paa Grund af Gartner Friedrichsens hyppige Fraværelse fra den botaniske Have i Anledning af de ham paahvilende Forretninger ved Havens Flytning, androg den

konstituerede Direktør for Haven under 12. Juni 1871 om, at der foreløbig for en Tid af 2 Maaneder maatte blive antaget en Extramedhjælper med en Løn af 20 Rd. maanedlig. Efter Konsistoriums Anbefaling bevilgede Ministeriet under 23. s. M., at Udgiften hertil 40 Rd. udrededes af Universitetets extraordinære Udgiftskonto.

Ved Ministeriets Skrivelse af 10. Febr. 1868 bevilgedes der Medhjælper S. Røwe en Rejseunderstøttelse af 200 Rd. af Universitetets extraordinære Udgiftskonto for at kunne uddanne sig videre i botanisk Gartneri.

— Endelig meddeles her i Uddrag tvende Beretninger over den botaniske Have, afgivne af den konstituerede Direktør, Prof. Joh. Lange, for Aarene 1867—68 og for 1869—70.

1867—1868.

Det videnskabelige Apparat for det botaniske Studium, som er samlet i den botaniske Have, kan naturlig henføres til fire forskellige Afdelinger, af hvilke enhver især inden for den til Haven anviste Totalsum har sin særegne Konto, nemlig: 1) de levende Planter med det til disses Dyrkning og Formering fornødne Lokale og Driftsmateriale (Haven i snævrere Betydning); 2) Herbarierne; 3) Museet, hvorunder indbefattes en Hovedsamling af tørre Frugter, Frø, Vedstykker m. m. og en lignende af i Spiritus opbevarede Gjenstande samt flere Specialsamlinger og 4) Bibliotheket. Neden staaende korte Beretning om de vigtigste i Havens Tilstand foregaaede Forandringer i Aarene 1867—68 omhandler enhver især af de nævnte Afdelinger.

1. Haven.

a) Den egentlige botaniske Have.

Den i Efteraaret 1866 foretagne Forandring ved den botaniske Haves Sydvestgrænse havde for en Tid lang en gunstig Indflydelse paa Haven. Idet nemlig den Marinen tilhørende lange Bygning „Baadeskuret“ og den til Haven umiddelbart stødende Del af Holmens Reberbane blev fjærnedede i hele deres Udstrækning og et Plankeværk opførtes i Stedet, fik Haven fra denne Side mere uhindret Adgang til Luft og Lys, hvorved Betingelserne for Planternes kraftige Udvikling midlertidig forbedredes.

Disse heldige lokale Forhold blev imidlertid, som det kunde forudses, ikke af lang Varighed. Paa det Stykke af den tidligere Reberbane, som ligger mellem Charlottenborg og Vingaardsstrædets Forlængelse, blev nemlig allerede i 1867 opført et Atelier og Bolig for senere afdøde Professor Bissen, og efterhaanden som Byggegrundene paa Gammelholm anvendes til Opførelse af til Dels høje Bygninger i Stedet for de forholdsvis lavere Skur, som tidligere begrænsede Haven mod SV., vil denne berøves Luft og Lys i endnu højere Grad, end det før var Tilfældet, og Trangen til en friere Beliggenhed efterhaanden blive mere og mere følelig.

Som Følge af Reberbanens Nedbrydelse og Opførelsen af Billedhugger-Atelieret, blev det nødvendigt at fjærne en Række ældre Skur, som stødte umiddelbart op til de nævnte Bygninger. Disse Skur, som tilhørte botanisk Have og anvendtes til Snedkerværksted, til Kuloplæg og Opbevaringsplads for forskjelligt Inventarium, blev anbragte paa andre Steder: Snedkerværkstedet henflyttedes til

den lille Gaard V. for den forhen værende Direktørbolig, og til de øvrige Oplagssteder opførtes et Skur i Buskadset tæt ved Charlottenborg.

For at skaffe Lys til Billedhugger-Atelieret bleve fremdeles nogle store Træer (tre Hestekastanier, en Lind og en Række Sirener), som findes repræsenterede andetsteds i Haven, ryddede, og i deres Sted plantedes forskellige lavere Træer og Buskvæxter.

Aarene 1867 og 1868, som i deres Karakter vare saa yderst forskellige, idet hint var usædvanlig koldt og regnfuldt, dette varmt og meget tørt, have, skjønt de nærmede sig Extremerne for de i Danmarks klimatiske Forhold iagttagne periodiske Forandringer, dog ikke vist sig at være af saa skadelig Indflydelse paa Vegetationen i den botaniske Have, som man kunde have befrygtet; thi medens der paa andre Steder har været sporet beklagelige Følger især af den uafbrudte Tørke i 1868, har Havens Beholdning af levende Planter ikke lidt følelige Tab i denne Periode. Derimod har Frøindsamlingen i begge disse Aar været forbundet med flere Vanskeligheder end sædvanlig.

I 1867 blev der i Følge Andragende fra den fungerende Direktør bevilget Midler til Antagelsen af en Opsynsbetjent*), som i Henhold til en ham meddelt Instrux skal vaage over Orden i de Maaneder af Aaret og paa de Tider af Dagen, da Haven især besøges. Flere Aars Erfaring havde nemlig vist, at medens Antallet af de Besøgende stadig tiltog, viste mange af disse ingenlunde det ønskelige Hensyn til Havens Tarv: de i Haven opslaaede trykte Regler for Adgangen kunde ikke forebygge, at der jævnlig indløb Klager over Beskadigelse af Planter eller andre Uordener, som det ikke var muligt at forhindre ved de Kræfter, som ordinært stode til Raadighed, uden at Havens Drift derved vilde lide Afbræk. Der var altsaa en øjensynlig Trang til den nævnte Foranstaltning, og denne har ogsaa allerede i den korte Tid, siden den blev sat i Værk, vist sig svarende til det dermed tilsigtede Øjemed. Haven har i disse 2 Aar været under Opsynsbetjentens Tilsyn fra 1ste Maj til Udgangen af Oktober, og der er i denne Tid ikke forefaldet noget Tilfælde af Uorden, som trængte til alvorlig Paatale.

Paa Grund af den herved opnaaede større Garanti for god Ordens Vedligeholdelse har man set sig i Stand til at udvide den offentlige Adgang til Haven, som før kun fandt Sted en Gang om Ugen, til to Gange ugentlig, jfr. foran S. 529. Paa de Dage, da Adgangen er aaben for alle, har der i disse Aar, ligesom tidligere, i Orangerisalen været udstillet et Udvalg af de mærkeligste og smukkeste Plantearter fra Væxthusene, hvilke ellers i Regelen ikke ere tilgængelige for Publikum.

Antallet af Besøgende paa de Dage, da der er fri Adgang for alle, har ikke været noteret; derimod er der optegnet Antallet af dem, til hvem der er uddelt Adgangskort, nemlig:

i Aaret 1867 er udstedt Adgangskort til	263	Personer,
— 1868 — — — — —	326	—

Ordrede efter Studiefag eller øvrige Livsstilling ere de, som have modtaget Adgangskort, følgende:

*) Univ. Aarb. f. 1864—71 I S. 473.

	1867.	1868.
Medicinske studerende	144.	152.
Farmaceutiske studerende	33.	52.
Veterinærer	32.	26.
Naturhistorikere	7.	20.
Gartnere	8.	12.
Polyteknikere	4.	12.
Seminarister	4.	11.
Beboere af Nyhavn	9.	9.
Forskjellige	22.	32.
	<u>263.</u>	<u>326.</u>

Desuden have, ligesom i tidligere Aar, ogsaa Skolers Elever under vedkommende Læreres Tilsyn, haft Adgang til Haven efter forudgaaet Aftale med Gartneren.

Af levende Planter blev i 1866—67 afgivet en større Samling, saa vel Frilands- som Kold- og Varmhusplanter, til den nye botaniske Have i Lund, dels Doubletter, dels Arter, til hvilke der ikke længere fandtes den fornødne Plads, mod Tilsagn om Vederlag i sin Tid, naar den nævnte Have har opnaaet større Fuldstændighed og der i vor botaniske Have maatte være rigeligere Plads til Raadighed. Til forskjellige andre Haver eller til Privatmænd er der i 1867 afgivet i alt 306 Arter. Derimod har Haven modtaget 101 Arter af levende Planter fra Forskjellige, især fra den botaniske Have i Hull, fra Planter Jacobsen i Hæsedø og Gartner Wendt i Roskilde. I 1868 er der dels til botaniske Haver, dels til private Haveejere afgivet 805 levende Planter, modtaget 285, deriblandt en større Samling Planter og Frø fra China og det nordlige Japan ved Kaptejn Andrea.

Af Frø blev der af 1867-Aars Afgrøde afgivet til 22 botaniske Haver og til enkelte Privatmænd 2621 Nummere; samtidig dermed modtoges fra 23 botaniske Haver i alt 2069 Nummere. Af Frøafgrøden i 1868 er uddelt til 31 Haver og til private i alt 4133, modtaget omtrent 2000 Nummere.

I Sommermaanederne har der fra Haven været udleveret afskaarne Planter, dels til Prof. Ørsteds og Doc. Didrichsens Forelæsninger og Øvelser, dels til de studerende, og dels til Brug ved Undervisning i Skolerne. Forbruget af Planter i sidst nævnte Øjemed er i stadig Tiltagende, og næsten alle de københavnske Skoler, i hvilke der undervises i Naturhistorie, benytte Haven i denne Retning.

Den botaniske Have har i det her omhandlede Tidsrum lidt et stort og føleligt Tab, idet botanisk Gartner A. Weilbach d. 11te Maj 1868 afgik ved Døden, efter at han i over 25 Aar havde forestaaet Havens Drift med udmærket Dygtighed og Kjærlighed til den ham betroede Gjerning. At vor botaniske Have indtager en hæderlig og anset Plads blandt de botaniske Haver i Evropa, kan for en væsentlig Del tilskrives den afdødes Sans for Orden og utrættelige Virksomhed; men han har erhvervet sig et særligt Krav paa at mindes i Havens Historie ved den Nidkjærhed og levende Interesse, hvormed han omfattede Planen til Havens Flytning. Han har efterladt vigtige Forarbejder til denne længe paatænkte Foranstaltning, som han dog ikke skulde opleve at se bragt i Udførelse.

b) Planteskolen paa Glaciet.

I Sommeren 1860 fik Universitetet af Militæretaten overladt til midlertidigt Brug et Areal af 1 Td. Lands Størrelse tæt uden for Nørreport, for at der her

kunde indrettes en Planteskole til den paatænkte nye botaniske Haves Forsyning med Træer og Buske. Ved Hjælp af en særskilt Bevilling engang for alle blev dette Areal bearbejdet og omgivet med et Plankeværk, og ved et aarlig bevilget Tilskud er det efterhaanden blevet beplantet med Træer. Jordbunden i denne Planteskole har vist sig særdeles vel egnet for det Øjemed, for hvilket den var anlagt: Træerne udvikle sig med en i høj Grad af Frødighed, saa at flere Arter i kort Tid have opnaaet en betydelig Størrelse. Som Exempel herpaa kan tjene, at et Exemplar af *Sequoia gigantea*, som blev udplantet fra Potte i Efteraaret 1863, i 1867 havde opnaaet en Højde af 6 Fod og en tyk, kraftig Stamme; den har været uden Dækning og ikke lidt nogen Skade af Vinterkulden. Ogsaa flere *Juniperus*-, *Thuja*- og *Larix*-Arter have i faa Aar opnaaet en Højde af 6—12 Fod.

Denne for øvrigt heldige Omstændighed har imidlertid haft den Ulempe, at mange af de i Planteskolen opdragne Træer have opnaaet en altfor betydelig Størrelse til at omplantes, naar den Tid kommer, da de skulle tages i Brug for den eventuelle nye botaniske Have. Da Planteskolen desuden allerede i 1867 var aldeles fyldt, har man søgt at raade Bod herpaa dels ved Omplantning i selve Planteskolen, dels ved Overflytning til den egentlige botaniske Have, for saa vidt der i denne var en Plads ledig, dels ved Ombytning af de altfor store Exemplarer med yngre af samme Art.

2. Herbarierne.

I Løbet af det her omhandlede Tidsrum ere følgende Plantesamlinger dels erhvervede ved Kjøb, dels modtagne som Gaver eller ved Bytning og indlemmede i Havens resp. Herbarier*).

Evropæiske Planter: **Reliquiæ Mailleanæ* (største Delen fra Evropa, nogle fra Syrien og Algier) (2000 Arter), F. Schultz, herbarium normale Galliæ et Germ. (600 Art.), E. Fries, *Hieracia Europæa exsiccata* (156 Art.), Lindeberg, *Hieracia Scandinaviæ* (50 Art.), Botanisk Forening, en Samling af især nordiske Arter (228 Art.), Joh. Lange, Planter fra Danmark (c. 100 Art.), *Rostrup & Feilberg, *Phanerogamer* fra Færøerne (c. 150 Art.), *Puel & Maille, *flores locales de France* (2 Pakker), *Guebhard, *Petit etc.*, *plantes de Dauphiné* (429 Art.), *P. Nielsen, *Exsiccatsamling af Characeer* (63 Art.), *Rostrup, *Cryptogamer* fra Færøerne (239 Art.), *Hepp, *herbarium Lichenum* (729 Art.), *W. Nylander, *evropæiske Lichener* (100 Art.).

Extraevropæiske Planter: Bot. Have i Kew, *Filices* og *Lycopodiaceæ* fra Troperne, *v. Heurck, Planter fra trop. Amerika og Sydafrika (260 Arter), *Sieber, *plantæ Martinicensis* (242 Art.), Ferd. Müller, *Nyhollandske Planter* (1 Pakke), *Mandon, *plantæ Maderenses* (370 Art.), *Blanche, *herbier de Syrie* (107 Art.), Neergaard, *Godsejer til Gundersløvholm*, Planter fra Syrien og *Arabia petræa* (160 Art.), P. Ascherson, Dr., *Zosteraceæ* (3 Art.), *W. Nylander, *exotiske Lichener* (110 Art.).

I Løbet af Bienniet er Ordningen og Bestemmelsen af det evropæiske Herbarium tilendebragt og samtidig ere alle de i disse Aar tilkomne Planter indordnede paa behørigt Sted i de tidligere ordnede Dele af Herbariet. En lignende Indordning har fundet Sted i det danske og det arktiske Herbarium.

*) De med * betegnede Samlinger ere købte eller erhvervede ved Aktietegning.

I det almindelige Herbarium ere de fleste (c. $\frac{2}{3}$) Brægner bestemte og de i senere Aar modtagne Brægner ere samtidig dermed interkalerede. Lavarterne, som tidligere henlaa i Pakker, til Dels ubestemte og uden at kunne komme Studiet af denne Familie til gode, ere foreløbig ordnede paa en overskuelig og let tilgængelig Maade til en Samling, der indbefatter alt, hvad Haven besidder af Lichener. Denne Samling kan nu benyttes til Studium og efterhaanden bestemmes nøjere, end det ved en slig foreløbig Ordning kunde ske.

Af det Liebmanske (mexikanske) Herbarium ere følgende Familier udtagne og udsendte til Bestemmelse af de neden for angivne Botanikere, nemlig: Anonaceæ af Mr. Baillon, Alismaceæ og Najadæ af Prof. Buchenau, Bignoniaceæ af Mr. Bureau, Terebinthaceæ af Mr. L. Marchand, Sapindaceæ af Prof. Radlkofer, og Melastomaceæ af Mr. Triana.

De i disse to Aar tilbagesendte saa vel som nogle tidligere bestemte Familier af mexikanske Planter ere indordnede i Herbariet, nemlig: Anonaceæ, bestemte af Mr. Baillon, Hepaticæ af Dr. Gottsche, Iridæ af Dr. Klatt, Hypopityæ af Joh. Lange, Melastomaceæ af Mr. Triana, og Acanthaceæ af Prof. Ørsted.

Af de sidst nævnte Familier ere Doubletter uddelte til de samme, som tidligere have modtaget mexikanske Doubletter fra vort Herbarium, nemlig Museerne i Kew og Paris samt Professorerne De Candolle i Genève, E. Fries i Upsala og Asa Gray i Connecticut. Naar Tiden tillader det, er det paatænkt, af de resterende Doubletter at uddele Samlinger til flere af de større botaniske Museer.

3. Museet.

I Forventning af, at der ved Overflytningen til den nye botaniske Have vil blive lagt en definitiv Plan for Museets Ordning og Opstilling, have Bestræbelserne mere været rettede paa at vedligeholde det tidligere tilstede værende Materiale samt erhverve og registrere saa mange nye Museumsgjenstande, som Omstændighederne tillade, end paa at udføre en endelig Ordning og Opstilling, hvortil det nu disponible Lokale ikke yder den fornødne Plads, og som rettest vil kunne afpasses efter de hensigtsmæssigere og mere udvidede Rumforhold, der maa antages givne ved Havens forestaaende Flytning.

I den almindelige (systematiske) Samling er af tørre Gjenstande erhvervet en større Samling af Frugter o. desl. fra Brasilien, skjænket af Kand. Warming, en pragtfuld Brægnestamme (*Dicksonia antarctica*) fra Dr. Ferd. Müller i Melbourne, en smuk Samling af Maiskolber i forskjellige Varieteter, skjænkede af Kapt. James Petersen, en Kasse Frugter fra New-Providence ved Konsul H. Krebs, en usædvanlig stor Polyporus fra Bogtrykker L. Klein, en Hexekost af betydelig Størrelse, dannet af Toppen af en Gran, ved afdøde botanisk Gartner Weilbach, foruden forskjellige andre Stykker.

Samlingen af Spiritusgjenstande er af Doc. Didrichsen ved Bistand af afdøde Gartner Weilbach og adskillige yngre Botanikere forøget med c. 150 Præparater af morfologisk eller teratologisk Interesse. Til denne Afdeling er desuden skjænket forskellige smukke og interessante Stykker, dels fra Antillerne af Justitsraad Riise, dels fra Ostindien af Kapt. Olrik.

Specialsamlingerne under Prof. Ørsteds Tilsyn og Ledelse indbefatte: a) en Studiesamling, som er opstillet i 4 Skabe; b) den palæontologiske Samling, som har modtaget en betydelig Forøgelse af tertiære Forsteninger fra Grønland, skjænkede

af Justitsraad Olrik; c) en Samling af Raaprodukter og forskjellige Plantedele samt tørrede Planter, beregnet paa Forevisning ved Foredragene over Lægeplanter; denne Samling er forøget ved Bidrag fra Apotheker A. Benzon, som allerede tidligere havde beriget Museet med en større Samling Raaprodukter af Planteriget. Endelig har Prof. Ørsted i dette Biennium fuldført d) en Samling Præparater i Reagensglas til Fremstilling af Slimsvampenes Morfologi og Systematik.

4. Bibliotheket.

I Aarene 1867 og 1868 har Bibliotheket dels ved Kjøb, dels ved Gave erhvervet 140 for største Delen strængt botaniske Værker, foruden Fortsættelsen af 21 Tidsskrifter (7 danske, 1 svensk, 7 tyske, 3 franske, 3 engelske).

1868—1869.

1. Haven.

a) den egentlige botaniske Have.

Blandt Havens forskjellige Frilandskvarterer har kun Kvarteret for Lægeplanter undergaaet en betydeligere Forbedring, hvortil det havde vist sig at trænge. Hele dette Kvarter blev nemlig i Vinteren 1869—70 reolet og Jorden forbedret ved Tilførsel af Bladjord. Det er lykkedes at faa dette Arbejde tilendebragt i denne ene Vinter som Følge af, at Vejrliget i samme var gunstigt for Jordarbejder.

De fleste af Havens Væxthuse ere i en saadan Tilstand, at de jævnlig trænge til Eftersyn og Udbedring. I det her omhandlede Tidsrum have samtlige Væxthuse været maalede udvendig; Palmehuset, som især befandt sig i en maadelig Forfatning, blev underkastet en Hovedreparation, og samtidig hermed bleve tre Fag forhøjede, saaledes at nu de 6 midterste Fag ere betydelig højere end de øvrige, og ved saa vidt muligt at ordne Planterne efter Højden er det saaledes muligt endnu foreløbig at skaffe de højeste Arter Plads til at voxe uden at nødes til at kappe eller udskyde dem.

Som en af de mærkeligste Arter, der i dette Tidsrum have blomstret i Væxthusene, maa fremhæves en Vanilleplante fra Mexiko, som ikke tidligere havde frembragt Blomst her i Landet. Blomster og Frugter af denne ere afgivne til Museet for at opbevares i Spiritus.

Den i 1867 antagne Opsynsbetjent har ogsaa i dette Tidsrum været tilstede i Haven paa de samme Tider af Dagen og i de samme Maaneder som tidligere, og Haven har fremdeles været tilgængelig for alle 2 Dage om Ugen. Paa disse Dage har der stadig været udstillet et Udvalg af Væxthusplanter i Orangerisalen for at give de Besøgende Lejlighed til at gjøre sig bekendte med de mærkeligste Arter fra Væxthusene, til hvilke der kun undtagelsesvis tilstedes Adgang.

Adgangskort til Haven, gjældende for alle Søndage i Ugen, ere udstedte

i 1869 til	232 Personer,
i 1870 -	202 —

Ordrede efter Studiefag eller øvrige Livsstillinger ere de, til hvem Adgangskort ere uddelte, følgende:

	1869.	1870.
Medicinske studerende.....	123.	84.
Farmaceutiske studerende.....	44.	36.
Veterinærer ..	18.	15.
Polytekniske studerende.....	8.	12.
Naturhistorikere.....	7.	7.
Seminarister.....	1.	7.
Gartnere.....	1.	1.
Beboere af Nyhavn	9.	12.
Forskjellige	21.	28.
	<hr/>	<hr/>
	232.	202.

Desuden er der udstedt 15 Manuduktionskort, som give vedkommende Lærere i Botanik Ret til at besøge Haven med et begrænset Antal Elever. Ogsaa Skolers Elever have under Tilsyn af en Lærer enkelte Gange haft Adgang til Haven efter Aftale med Gartneren.

Af levende Planter er der, dels til botaniske Haver, dels til private Haveejere, afgivet 388, modtaget 298 Exemplarer. De betydeligste Samlinger ere skjænkede af de botaniske Haver i Amsterdam, Kew, Leyden og Lund samt af Dr G. Berggren (grønlandske Planter, indsamlede paa den svenske Expedition). Mindre Samlinger af levende Planter (og Frø) ere modtagne af Skibskaptejnerne Andrea og Nielsen, Konferensraad Holm, Lieutenant v. Janka i Ungarn, Apotheker G. Jensen i Kværn, Gartner Galschiøtt paa Ledreborg, Handelsgartnerne Koch, Løve og Olsen, Seminarielærer Mortensen paa Jonstrup, Slotsgartner T. Rothe, Kommandør Schultz, Civilingeniør, Lieut. V. Schmidt.

Af Frø blev der af 1869-Aars Afgrøde uddelt til 31 botaniske Haver og til nogle Privatmænd i alt 3,287 Nummere; i samme Aar modtoges fra 27 botaniske Haver og fra private 2,278 Nummere. Af 1870-Aars Afgrøde er til 38 Haver og Privatmænd afgivet 4,274 Nummere, modtaget fra 22 i alt 1,643 Nummere.

Fra Haven har der i Sommerens Løb været leveret afskaarne Planter, dels til Prof. Ørstedes og Docent Didrichsens Forelæsninger og Øvelser, dels til studerende og til Brug ved Undervisning i Skolerne. Gjennemsnitsantallet af de saaledes afskaarne og udleverede Planter kan anslaaes til henved 200 Exemplarer daglig i den egentlige Sommertid.

Botanisk Gartner Friedrichsen har i Sommeren 1870 med offentlig Understøttelse foretaget en Rejse til de betydeligere botaniske Haver i Nordevropa, for at gjøre sig bekendt med disses Indretning, særlig med Hensyn til den nye botaniske Haves Anlæg. Han har paa denne Rejse besøgt Haverne i Hamburg, Berlin, Herrenhausen, Muskau, Leyden, Breslau, Amsterdam, Kew og benyttet Lejligheden til at knytte Forbindelser med flere af disse Haver, som ikke tidligere stode i Bytteforbindelse med vor botaniske Have, samt til at erhverve levende Planter, som velvillig bleve tilbudte af de resp. Havers Bestyrere. Flere nye, sjældne og teknisk eller medicinsk vigtige Arter, som tidligere savnedes, er Haven paa denne Maade kommet i Besiddelse af.

b) Planteskolen paa Glaciet.

I Løbet af dette Biennium ere saa godt som alle Planterne blevne om-

plantede, da de ellers vilde blive for store ved Overflytningen til den nye botaniske Have. Da de fleste ikke tidligere havde været omplantede, have enkelte af de større Exemplarer lidt noget. Endnu mere har Beholdningen af Træer og Buske i Planteskolen dog lidt ved den i Juni 1869 foretagne Indlægning af Vandrør. Paa Begjæring af Københavns Magistrat tillod Krigsministeriet nemlig, at der langs den projekterede Gade Nr. 5, der gennemskærer Planteskolen, maatte nedlægges en 12" Vandledning. Da der i denne Anledning og paa en for Omplantning højst ugunstig Aarstid maatte opgraves et stort Antal Individuer, gik flere af disse tabt, deriblandt desværre ogsaa det store Exemplar af *Sequoia gigantea* samt en Del *Pinus*-Arter. Nu er Pladsen i Planteskolen atter aldeles opfyldt, og der vil kun kunne skaffes Plads til nye Arter ved at udskyde enkelte Doubletter.

2. Herbarierne.

I Løbet af 1869—70 ere nedenstaaende Plantesamlinger dels erhvervede ved Kjøb eller Aktietegning, dels modtagne som Gaver eller ved Bytning (de med * betegnede ere skjænkede til Haven).

Evropæiske Planter: F. Schultz, herbarium normale Gall. et Germ. (4 Pakker); *Larsen, Fanerogamer fra St. Petersborg (ved Kand. Jansen) (c. 200 Arter); *Botanisk Forening, Fanerogamer fra Skandinavien og Syd-Europa (c. 100 Art.) J. P. Jacobsen, Fanerogamer og Karkryptogamer fra Anholt og Læsø (Aktie) (c. 500 Art.); P. Nielsen, Fanerogamer fra Viborg-Eggen (Aktie) og Characeer, navnlig fra Danmark (1 Pakke); *C. Grønlund, Bladmosses fra Island (110 Art.) og Laver fra Island (82 Art.), do. fra Bornholm (66 Art.); *2 Bind, indeholdende skandinaviske Bladmosses, samlede og skjænkede af Etatsraad N. E. Hoffman- (Bang) (c. 500 Art.); *Deichmann-Branth og Rostrup, Lichenes Daniae exsiccati (9 Pakker); *Larsen, Svampe fra Rusland (ved Kand. Jansen) (c. 100 Art.).

Extraevropæiske Planter: *Botanisk Have i Kew, extraevropæiske Planter (2,100 Art.) og vestevropæiske Brægner (90 Art.); *Pariser-Museet, Brægner fra Mexiko (samlede af Bourgeau) (1 Pakke); Levy, Fanerogamer og Kryptogamer fra Nicaragua (3 Pakker); *Bispinde Monrad, Fanerogamer fra Ny-Zeeland og Ny-Holland (90 Art.) og Brægner fra Ny-Zeeland (1 Pakke); *Krebs, Planter fra St. Thomas (30 Art.); *Joh. Lange, Fanerogamer fra Nord-Amerika (35 Art.); *Lunds Universitets botaniske Museum, Alger fra Nyholland (samlede af Ferd. Müller) (60 Art.); *Prof. Buchenau i Bremen, Juncaceæ, især fra Nord-Amerika (1 Pakke); Dr. Hornbeck, Vestindiske Planter (kjøbte efter Samlerens Død) (24 Pakker); *V. Schmidt, Lieutenant, Civilingeniør, Fanerogamer fra Buytenzorg paa Java (32 Art.); *St. Petersborgs botaniske Museum, østasiatiske og brasilianske Fanerogamer og Brægner (284 Art.).

I den evropæiske, den danske og den arktiske Afdeling af Herbarierne er i disse 2 Aar indordnet et ikke lidet Antal Arter, henhørende til disse respektive Afdelinger.

I det almindelige Herbarium er ligeledes interkaleret de i den senere Tid erhvervede eller i den botaniske Have dyrkede Fanerogamer. Samtidig dermed har en Omordning af Herbarieskabene fundet Sted, saaledes at Herbariet nu er bekvemmere ordnet og lettere tilgængeligt end tidligere. Til Herbarierne, som ere bragte i den forhen værende Direktørbolig, kan der vanskelig skaffes mere

daglige Arbejder, til hvilke en tilvant eller indøvet Haandsrækning stedse var nødvendig, var det dernæst til ikke ringe Hinder, at Museets Betjent (og Portner) var blevet indkaldt til Hæren og først i September kom tilbage til Museet. Men endnu uheldigere var det, at Museets Konservator, Hr. R. Conradsen, paa Grund af en hæftigere og langvarigere Sygdom, i den største Del af Aaret kun var i ringe Grad arbejdsdygtig.

Denne Mangel paa kraftigere Medhjælp blev saa meget føleligere, som det sidste Semester, vel væsentlig paa Grund af Begivenhedernes Gang, tilførte os et saa stort Antal af medicinske studerende, at Avditoriet aldeles ikke kunde rumme dem, saa at ingen anden Udvej frembød sig, end at dele Tilhørerne i to Hold og daglig gjentage Forelæsningen — noget, der ikke alene maatte trætte Docenten i meget høj Grad, men ogsaa maatte forøge til det dobbelte baade hans og Medhjælpernes Arbejde ved Apparaternes Tilvejebringelse og Benyttelse. I Stedet for de omtrent 50 Tilhørere, hvilke Museets Avditorium kan give Siddepladser, var der nemlig ikke blot 60—70 stadige Tilhørere, som Antallet har været i flere af de nærmest forud gaaende Halvaar, men omtrent 100 Tilhørere, og saa mange kunde Avditoriet ikke engang byde Staa-pladser (selv naar Vinduerne o. s. v. toges med, hvad i lang Tid har været Tilfældet). Det var altsaa en Selvfølge, at, naar Museet allerede i det foregaaende Halvaar, paa Grund af et uforholdsmæssig stort Slid paa de mest brugte Gjenstande, var kommet noget tilbage med Hensyn til Undervisningssamlingens Istandsættelse og Forøgelse, saa maatte Misforholdet i denne Henseende blive langt større i det sidste Halvaar, og Undervisningssamlingen maa derfor nødvendigvis i den nærmeste Fremtid gjøre Beslag paa et større Maal af Konservatorens Arbejde og Tid, end der i de senere Aar, paa Grund af mange Forhold, har kunnet ydes den.

Under disse mindre gunstige Betingelser er imidlertid Museets Ordning og Opstilling gaaet fremad; men Fremgangen er naturligvis især kjendelig i de mere specielle Retninger, for hvilke Museet har at sørge ved Siden af de mere almindelige, og i hvilke Arbejdet er blevet mindre paavirket af de oven nævnte Indskrænkninger, som have truffet Bestyrerens og Konservatorens Virksomhed.

Idet jeg neden for skal fremhæve de vigtigere Ordnings- eller Opstillingsarbejder, maa jeg bede erindret, at i Følge Loven for Museernes Forening skulle de forskjellige zoologiske Museer allerede fra 1. April 1864 forenes til et Museum, og at følgelig fra samme Tid af Arbejderne i det hidtil værende grevelige Moltkeske, Universitetet tilhørende Museum mere eller mindre maatte falde sammen med Arbejderne for det fælles Museum, og at derfor denne Indberetning maaske ikke kan undgaa et og andet, som kun til Dels angaar de Moltkeske Legater og hvad der tidligere var sat i umiddelbar Forbindelse med disse. Men den har stræbt at holde sig til de Arbejder, der vare udførte for den almindelige, Universitetslæreren for hans Studium og Forelæsningerne tillagte Samling, eller som for de specielle Afdelingers Vedkommende vare udførte netop ved Hjælp af Midlerne fra de Moltkeske Legater og Universitetsbidragene. Disse speciellere Ordningsarbejder have især gaaet ud paa at sammenordne de ensartede Partier i de forskjellige Museer til et hele, for at saadanne Partier kunne være færdige til Opstilling i det nye Museums Bygning, saa snart denne kan tages i Brug. De Afdelinger, hvori Sammenstillingerne have fundet Sted, ere, som det neden for vil

ses, tvende Ordener af Pighudenes Klasse blandt Straaldyrene, og de tvende Hovedklasser af Bløddyrene.

Af større Arbejder for Museets almindelige Afdeling, og som ikke ere en umiddelbar Følge af de neden for anførte Sendinger, kunne her anføres:

- 1) Udsondringen af samtlige Magasin- og Reagensglas, indeholdende lavere Dyr i Spiritus fra Danmarks Kyster, som en egen Materialsamling til denne Del af Danmarks Fauna. Foranstaltningen var nødvendig, for at skaffe Plads; den medfører nu ogsaa den Fordel, at det hele Materiale til Danmarks Kystfauna er samlet saa at sige paa et Sted.
- 2) Ometiketteringen af en større Del af de i Museets Loftsmagasiner hensatte Magasinglas med Doubletter og med ubearbejdet Materiale af forskellige Dyreklasser. Da det havde vist sig, at Papirsetiketterne paa disse vare i Færd med at blive ulæselige paa Grund af Skimmel og Fugtighed, har det været nødvendigt at erstatte dem med andre af Papirspergament. Dette vidtløftige Arbejde vil ikke kunne bringes til Ende før næste Aar.
- 3) Præpareringen af en stor Rokke (*Ceratoptera Vampirus*, fra Vestindien, der kaldet Djævlefisken) og af en Klumpfisk (*Mola nasus*), indkjøbt forrige Aar, hver især paa flere Ugers Arbejde.

Af andre Opstillinger eller Præpareringer maa nævnes: 1 Gumpehøne og 1 firbenet Høne, til Forelæsningsbrug, en ung *Mola Retzii*, en stor *Anarrhichas minor* fra Grønland, samt et ikke ringe Antal af præparerede løse Knogler til den komparative Samling.

I saa godt som alle Klasser er der blevet opstillet enkelte Dyr i Spiritus. Af Ordningsarbejderne for de specielle Klasser i Aarets Løb bliver det at fremhæve, at disse ere blevne fuldendte for flere Ordener af Echinodermklassen (Pighudene). Museets Assistent, Hr. Dr. phil. C. Lütken har nemlig

- 1) gennemgaaet og indordnet en fra Mineraliehandler Saemann i Paris modtaget Sending af fossile Echinider, hvorved en ny Omstilling af samtlige tørrede Echinider blev nødvendig. Særlig Interesse havde denne Sending — foruden at den betydelig ophjalp de fossile Echiniders Repræsentation i Museet, saaledes at denne nu giver et ret godt Billede af denne interessante Dyregruppes Optræden i de forskellige Jordperioder — derved, at den indeholdt ikke faa af den fortrinlige franske Echinolog Cotteau bestemte Arter. Sendingen bestod af 180 Arter.
- 2) sammenstillet, bestemt, etiketteret og ordnet de i det tidligere Universitets-Museum, det kgl. naturhistoriske Museum, Christian VIII's Samling og Galatheasamlingen opbevarede levende og fossile Sølilier (*Crinoidea*).

Samlingen tæller 67 Arter, hvoraf 20 levende, Resten fossile. Af de 20 levende høre de 18 til Slægten *Alecto*; de to Tredjedele af disse ere nye for Videnskaben. Af Slægten *Pentacrinus* besidder Museet 2 Exemplarer i Spiritus af en ny vestindisk Art (*P. Mülleri* Ørsted), af hvilke navnlig det ene, som er hjembragt af Prof. Ørsted, hører til de værdifuldeste og i videnskabelig Henseende interessanteste Pragtstykker i Museet.

Samlingen af fossile Crinoideer danner en god Begyndelse og indeholder adskilligt godt, men trænger i høj Grad til at suppleres, hvilket dog vil have sine store Vanskeligheder, da gode Exemplarer af fossile Sølilier i

Regelen ere sjældne og kostbare. Paa de forskjellige større Jordperioder fordele Arterne sig saaledes: tertiære 1, Juraformationen 11, palæolithiske 29, Kridtet 5, Triasformationen 1.

3) paa samme Maade sammenarbejdet til en Samling (udsondret Doubletterne o. s. v.) de oven nævnte 4 Samlingers Søstjærner (Asterida).

* Samlingen tæller 139 nu levende Arter foruden et Par fossile. At dette Tal er forholdsvis meget stort, vil bedst ses deraf, at, da Joh. Müller og Troschel for lidt over 20 Aar siden udgave deres „System der Asteriden“ og i dette Øjemed gennemgik alle større Samlinger paa Evropas Fastland (Paris, Leyden, Strassburg, Wien, Berlin og Stockholm), var det hele Antal, som de forefandt der og altsaa kunde beskrive af egen Undersøgelse, ikke fuldt saa stort som det, der nu findes alene i Kjøbenhavns Universitetsmuseum. Af hine c. 140 Arter fandtes de sex Syvendedele allerede i Universitetsmuseet før Foreningen; den øvrige Syvendedel hidrører altsaa fra de tre andre Samlinger, af hvilke det kgl. Museum har leveret 11, Christian VIII's Kabinet 1 og Galatheasamlingen 4 Arter, der ikke fandtes i nogen af de andre Samlinger, ved hvis Sammensmeltning den nu værende Asteridesamling er opstaaet.

Af de hidtil almindelig antagne Slægter (Genera) savnes kun en (Echinites). Artsantallet i de forskjellige Slægter er følgende: Asterias (Asteracanthion) 36; Archaster og Scytaster hver 4; Astropecten 20; Solaster og Asteropsis hver 3; Oreaster og Asterina hver 14; Pteraster og Cribella hver 2; Goniaster 13; Chætaster, Culcita og Ctenodiscus hver 1; Luidia og Ophiaster hver 8; Echinaster 5;

Med Hensyn til de forskjellige zoologiske Provinser fordele Arterne sig saaledes, at 21 ere fra Ostindien; 20 fra Nordamerikas Vestkyst samt Behringsstrædet; 18 fra Skandinaviens (Danmarks, Norges, Islands, Færøes) og Englands Kyster; 14 fra Middelhavet (med Azorerne); 14 fra Nyholland; 13 fra Vestindien; 11 fra Nordamerikas Østkyst; 9 fra Sydamerikas Vestkyst; 9 fra Grønland; 8 fra Kina og Japan; 6 fra Mozambik, Zanzibar og Madagaskar; 5 fra Polynesien; 4 fra Brasilien; 4 fra det røde Hav; 3 fra Kap; 1 fra Guinea; 1 fra Nyzeland.

Særlig videnskabelig Værdi har denne Afdeling af Museet ved at indeholde Originalemplarerne til to af Linnés Arter (Asterias gigas og A. articulata, Museum Tessinianum) (tillige til Seba Thesaurus III tab. VIII f. 1 og VI f. 7—8), til de af Prof. Steenstrup og Dr. Lütken beskrevne grønlandske Søstjærner samt til den sidst nævntes Beskrivelser og Meddelelser om grønlandske, danske, vestindiske og centralamerikanske m. m. Asterider. Men desuden indeholder Samlingen en Mængde Exemplarer, der kunne betragtes som Originalstykker, da de hidrøre fra Videnskabsmænd, som specielt have arbejdet i denne Gren af Zoologien, f. Ex. fra Sars og Koren i Norge, Stimpson i Nordamerika, Joh. Müller og Peters i Berlin for Middelhavets og Mozambikes Asterider o. s. v.

Af Echinodermklassens 5 Ordener ere saaledes nu de 3 (Echinider, Asterider og Crinoideer) fuldstændig ordnede, bestemte, opstillede o. s. v. Bestyreren haaber, at de 2, der endnu staa tilbage, i Løbet af det næste Aar skulle være bragte lige saa vidt.

Det er en Selvfølge, at der ogsaa af Asteriderne er indrettet en egen dansk-favnistisk Samling.

Den anden specielle Retning, hvori en betydelig Fremgang har fundet Sted,

er Bløddyrenes tvende Klasser, Muslinger og Snegle; men da just indeværende Aars Arbejde kun er udført i det herværende Universitetsmuseum, men derimod for den langt overvejende Del har haft Kong Christian VIII's particulære Konkyliesamling til Gjenstand, navnlig Ordningen og Sammenstillingen efter Slægt og Art af denne betydelige Samling, og Omkostningerne ved Arbejdets Udførelse ere bestridte af Statens Tilskud, skal jeg ikke her indlade mig paa en speciellere Fremstilling af Sammenstillingens Resultat. Dette lige saa møjsommelige som viddløftige, foreløbige Ordningsarbejde skyldes den ekstraordinære Assistent Mørchs store Flid.

Til Slutning skal jeg blot tilføje, at Museets Samlinger have i Aarets Løb været benyttede til lignende Rækker af offentlige Foredrag for Begyndere og videre komme, som i de foregaaende Aar, saa vel som ogsaa til disse forskellige Klassers Studier, og at følgende Afhandlinger, publicerede i Aarets Løb, enten aldeles eller for den største Del ere grundede paa dets Materialier:

Steenstrup: Om Flyndernes Skjævhed (51 Sider med en Tavle og mange Træsnit) (Videnskab. Selskabs Oversigt).

Samme: Om Slimaalens Æg (sammesteds, 9 S.).

Lütken, Dr., C. F.: Bidrag til Kundskab om Echiniderne (140 S. og 2 T. i Vidensk. Meddelelser fra den naturh. Forening).

Mørch, O. A. L.: Fortegnelse over de i Danmark forekommende Land- og Ferskvandsbløddyr (104 S. Vidensk. Meddelelser fra den naturh. Forening).

Bergh, Dr. R.: Anatomiske Bidrag til Kundskab om Æolidierne (4to, 9 Tavler), dette sidste store Arbejde kun til Dels.

En meget stor Del af Samlingernes nordiske Bændelorme er overgivet til Dr. Krabbes Bearbejdelse.

Forøgelser. A. Af større Sendinger har Museet modtaget følgende:

- 1) Af Kaptejn Hygom Udbyttet af hans 25de Rejse over Atlanterhavet: a) fra Maruim: 1 ung Skildpadde, 1 Palinurus, 1 Skorpion; b) pelagiske Gjenstande: (4 Delfinskeletter og 1 Delfinfoster, afgivne til Museets 1ste Afdeling). 1 Skind af en Coryphæna, en Del af Kraniet af en Sphyræna og forskellige andre Ichthyologica, til Dels hidrørende fra Fiskemaver, men af stor Interesse. Nogle pelagiske Krebsdyr, Snyltekrebs (Caligus) af Boniter og Sphyræner, Xenobalanus af Delfiner o. s. v. Distomer af en Barracuda Tetrarhyncher af en Bonite o. s. v.
- 2) Af Kaptejn Andréa en meget stor Samling: a) fra Mavritius: 1 Svinehoved; flere Osphronemus olfax (Guramy); nogle Pagurer og Smaakrabber, Snyltekrebs (Pandarus og Nogagus) af en Haj; en smuk Sabella-Gruppe, hvis Rør ere bevoxede af en Ascidie; 1 Edderkop med sit Æggespind. b) Snyltekrebs af Knurhane og Lange: 1 Echinorhynchus af et Svin. c) pelagiske Gjenstande: Fiske: 1 Naucrates, 2 Coryphæna, 1 Pelamys, Hovederne m. m. af en Albacora og en Dolfin, 1 Hajkjæve; c. 60 Reagensglas med Smaafiske. Krebsdyr og Orme: et Par Hundrede Reagensglas og mindre Magasinglas med pelagiske Krebs og Orme. Se fremdeles under „Bløddyr“ og „Straaldyr“. De af Kaptejnen hjembragte Delfin- og Fugleskeletter afgaves strax til 1ste Afdeling.
- 3) Cand. med. Wiinsted har som Skibslæge paa et Togt til Vestindien med

„Fylla“ indsamlet en Del Zoologica, fortrinsvis fra Sargasso-Havet, paa hvis Favna Museet særlig havde henledet hans Opmærksomhed, og hvorfra han ogsaa har hjembragt flere mindre Dyreformer, som ikke forhen vare kjendte derfra, tillige med Optegnelser om Sargassotangens Forekomst og Udbredning. Desuden nogle Krybdyr, Fiske og Krebsdyr fra Vestindien, nogle Smaadyr fra Atlanterhavet og Kanalen.

- 4) Naturalier, indsamlede af afdøde Kaptejn Møller af Ribe, navnlig et Næbdyr-Skind, et Skind af en Paradisfugl (uden Ben), 28 Fiske i Spiritus af forskellige Familier (hvoriblandt en halvindtørret *Solenostomus*), 2 Smaafugle i Spiritus, 1 Frø, 1 Python-Hoved, nogle lavere Dyr m. m.
- 5) Justitsraad Olrik har mod Aarets Slutning afgivet til Museet en righoldig Samling af grønlandske Zoologica, især lavere Dyr; der har endnu ikke været Tid til nærmere at gjennemgaa og fordele dens Indhold.

B. Mindre Sendinger fra Danmarks Kolonier og Bilande.

- 6) Distriktslæge Pfaff i Nordgrønland: Snyltedy af Lax (*Salmocarpio*), Narhval, Havørn, Rensdyr, Hvalros, Grønlænder og Torsk (Snyltekrebs, Hvallus, Bændelorme og Rundorme). Særlig Interesse havde Narhvalens Hvallus ved de medfølgende Oplysninger om denne Snylterens Forekomst paa forskellige Steder af Hvalens Legeme. Desuden nogle andre lavere Dyr og en *Centroscyllium* (Pighaj) af en Hajmave, hvoraf dog kun enkelte Dele kunde benyttes som Præparat.
- 7) Kolonibestyrer, Cand. jur. Zimmer (Egedesminde): 9 Arter af lavere Dyr af forskellige Klasser.
- 8) Faktor Møller paa Øfjord (Island): nogle lavere Dyr (Krebsdyr, Orme o. s. v.) og Fiske fra Island.
- 9) Sysselmand og Folketingsmand Müller fra Færø har jævnlig nedsendt færøiske Fiske (i alt 15 Arter) til Museet, for derved at tilvejebringe et Materiale til en Oversigt over Færøes Fiske. Fremdeles nogle lavere Dyr, 1 Døglingsfoster og 3 Døglingskeletter.
- 10) Distriktslæge Berg paa Suderø: 3 Flynder-Arter, den ene i mange unge Individuer.
- 11) Apotheker Riise (St. Thomas): 1 Søjævel (*Ceratoptera vampirus*) i Salt, 51 Krybdyr fra Portorico; 7 *Bufo aqua* fra Venezuela; 6 *Cystignathus* fra St. Thomas, 1 *Dryophis* fra St. Domingo; 4 *Anolis* og 4 *Hylodes* fra Guadeloupe.
- 12) Kaptejn Grønsund: nogle Krebsdyr og Annelider, samt *Chironectes variegatus* (fra Vestindien).

C. Til Danmarks Favna, saa vel den nu levende, som den forhistoriske og fossile.

- a) Den nu værende Favna: 13) Adjunkt Feddersen i Viborg: En stor Del Flyndere til Undersøgelse af det dobbelte Forhold, Vrængningen og Melanosen; en Rødspæt-Dobbeltflynder. Flere Exemplarer af *Rana oxyrhina* og *platyrhina*, samt et af Varieteten *arvalis* Nilss. *Petromyzon Planeri* med Æg; Unger af en Cyprinoid. *Caligus* af Flyndere, 1 *Anchorella* af Stamsilden; Rundorme af Helleflynderens Lever; Indvoldsorme af *Raja batis*. Dipter-Larver og Pupper.
- 14) Adjunkt Grønlund fra Haderslev: 2 mørke („sorte“) Eger fra Nordslesvig.
- 15) Branddirektør Carstensen (Blokhusene): 2 *Arenicola*, 1 *Nereis*, fl. *Idothea lineata*, Gammari m. m.
- 16) Gaardejer Alberti: 1 *Apus productus*, fanget i en Pyt ved hans Gaard, Albertsminde.
- 17) Bestyreren: 1 *Sorex* med vel udviklede Moskuskjertler. 1 Coleopterlarve, hvoraf en Snyltesvamp er skudt frem; nogle Myriopoder (*Julus* og *Scolo-*

pendra) og Lumbrici; en *Del Mysis* sp. fra Øresundet ved Rungsted. 18) Assistenten, Dr. Lütken: Udbyttet af en Skrabetour i Sundene rundt omkring Falster. Det var, som det maatte ventes, ikke rigt, men indeholdt dog nogle ikke forhen iagttagne Dyreformer, f. Ex. en *Anthura* (se fremdeles under „Straaldyr“). 19) Apotheker Henningsen: 1 Nøddekrige; et Hoved af en Grønspæt. 20) Konservator Conradsen: nogle favnistiske Gjenstande (Smaafiske, Insekter, Arachnider, Krebsdyr, Orme o. s. v.) fra Bavelse Sø og Kastrupgaard m. m. 21) Provst Jacobsen (Samsø): Den største Del af Knoglerne af en Graa-Sæl, til den komparative Samling af løse Knogler. 22) Godsejer Estrup (Skafføgaard): 1 Nøddekrige. 23) Læge Bølling (Ringsted): 2 *Lota vulgaris*, fangne i Nærheden af Ringsted. 3 *Mus sylvaticus*. 24) Byfoged Frich i Skagen: 1 *Aspidophorus cataphractus*; paa Gjællerne fandtes 1 *Hæmobaphes cyclopterina*, hvilket Snyltedyrt ikke forhen var bekjendt fra den danske Favna. 25) Seminarielærer Rostrup: 1 Rede og 2 halvvoxne Unger af *Myoxus avellanarius*, Hasselmusen (der ikke var fundet her i Landet siden Melchior's Tid) fra Skaarup Skov. 26) Adjunkt Juel i Aalborg: 1 Skind af en hvid Hermelin med enkelte røde Haar. Balaner, tagne af en i Limfjorden nedsænket Baad. 27) Stud. med. S. Møller: Menneskekjød med Trichiner.

b) Den forhistoriske Favna og ældre Formationer. 28) Brænderiejer Marcussen (Frederiksborg): en Rygskal af Kjærskildpadde fra Trældemosen ved Frederiksborg. 29) Hofjægermester Benzon (til Benzon) en Del Knogler af *Bos Urus*, opgravne paa hans Gods ved Grenaa. 30) Kammerherre Wichfeld (Engestofte): Kraniet af en Ko og 1 Menneskehoved, af en Tørvemose. 31) Etatsraad Lehmann: 1 Elsdyrtak fra en Mose ved Boltinggaard; Brudstykker af to gamle Rensdyrtakker fra en Mose ved Skovby; do. af et yngre fra Haderslev Egnen. 32) Adjunkt Thomsen: en misdannet Hestetand, et Pandestykke af en gammel Gedebuk, opløjet paa en Mark ved Roskilde. 33) Bestyreren: 1 Vildsvine-Underkjæve fra Brønsholms Mose, en stor Del Knogler fra Moserne ved Ordrup og Bernstorff, hvoriblandt af Tiuren (*Tetrao Urogallus*) og Tranen m. fl. 34) Museet for nordiske Oldsager: flere Kurve, fulde af Knogler, for største Delen fra Tørvemose, som ere indkomne til hint Museum til forskjellig Tid og efterhaanden opsamlede paa dets Lofter. Af nye Bidrag til Landets forhistoriske Favna fandtes kun Knogler af Tranen (*Grus cinerea*) fra en Tørvemose. Forresten opbevaredes et Rensdyrhoved fra en Mose, Kalvariet af et Elsdyr, 3 Horn af samme, Nakkedelen af en Oxe, 2 Kalvarier af Kronhjort, nogle Stykker af Kronhjortetakker, 1 Elsdyrhorn (3 Mile S. f. Viborg) og 1 Kalvarium af samme, hidrørende fra Kong Frederik VII.s Samling, tillige med flere saakaldte „Natursten“, hvoraf opbevaredes en Rullesten med en Ammonit, nogle tertiære og Kridtforsteninger m. m. 35) Kammerherre Castenskjold: 1 yngre Elsdyrtak, fundet i en Mose ved Hagested. 36) Assessor Reinsholm (Stege): De fleste Knogler af en anselig *Bos Urus*, formodentlig en Tyr; da der er Haab om, at de manglende Knogler kunne endnu findes i Mosen, vil Museet til Foraaret lade et Parti af Mosen udgrave, for om muligt at erholde disse og derved faa et opstilleligt Skelet ogsaa af et mandligt Dyr, som Sidestykke til det Skelet, Museet allerede har af en Uroxe-Ko. 37) Assistenten: Indsamlet — paa

en Ekursion til Faxe, Stevns og Herfølge i Sommerferien — en Del Forsteninger fra disse Lokaliteters forskellige Led af Kridtformationen, hvoriblandt flere interessante Bidrag til Faxekalkens Krebsdyrfavna. (Se under „Bløddyr“ og „Straaldyr“). 38) Kjøbt paa Dr. Becks Avktion i Sorø: en Del Faxeforsteninger (Krabber og desl.). (Se ligeledes under „Bløddyr“ og „Straaldyr“).

D. Andre mindre Forøgelser i forskjellig Retning:

39) Inspektør Kruse (Samsø): 1 lille Klumpfisk (*Mola Retzii*), fanget i Nordsøen. 40) Student Risom: Ryg- og Bugskjoldet af en Sumpskildpadde fra Middelhavslandene. 41) Professor Levy: 1 Typhlops, 1 Edderkop og 6 *Anilocra* fra Havanna; desuden nogle Insekter, som afgaves til det 3dje Inspektorat. 42) Museet i Cap: 1 *Coronula* (Hvalkopper) med paasiddende *Conchoderma*. 43) Etatsraad Lehmann: Kjæverne af en stor *Carcharias*, et Stykke af Overkjæven af en Delfin. 44) Docent Didrichsen: et Dobbeltmisfoster af en Kat. 45) Dr. med. Krabbe: Præparater af islandske Bændelorme. 46) Dr. phil. Bergsøe: 2 Hoveder af unge Sværdfiske (paa Gjællerne fandtes *Tristoma coccineum*). 47) Professor Agassiz (Museum of comparative Zoology, Cambridge i Nordamerika): 12 amerikanske Skildpadder (8 Arter). 48) Konsul Pollack: 1 levende *Varan* fra Ægypten, 4 Skind af plektognathe Fiske, 2 Mumier af Krokodil-Unger. 49) Frederik VII.s Dødsbo: 1 Elephantkindtand, 2 Savfiskesnøb, 1 Kobberskiferfisk. 50) Apotheker Henningsen: 1 Vædderhoved og nogle Lammefostre. 51) Gaardejer Alberti: en Bastard af en Gumpehane og en almindelig Høne. 52) Kjøbt af Naturaliehandler Schmaltz i Hamborg: 1 *Periophthalmus Koelreuteri*. 53) Kjøbt af Forpagter Borries 14 tørrede vestindiske Fiske, for største Delen bestemte til Skolebrug. 54) Forpagter Hastrup: 8 Hoveder af Grise, fødte paa samme Dag og slægtede med en Maanedes Mellemrum, samt Hovedet af den Orne, som var Fader til den hele Række.

E. De i Aarets Løb indkomne Berigelser til de to specielle Afdelinger, i hvilke særlige udstrakte Ordningsarbejder have været foretagne:

a) Straaldyrene: 1) Fra Galathea-Samlingen er modtaget alle paa Korvetten Galatheas Jordomsejling indsamlede Koraldyr, Echinodermer og Physoforider. 2) Fra L. Sæmann i Paris: 182 fossile Echinider. 3) Kammerherre Wichfeld: 1 Flint-Ananchyt fra Abbeville, en Flintsvamp fra Guldborgsund. 4) Kaptejn Hygom: Flere Arter af Tubularier, Plumularier og andre Hydroidpolyper fra Maruim, en stor Mængde Exemplarer af en ny Alcyonide sammestedsfra; 2 Velleler og 1 *Diphyes* fra Atlanterhavet. 5) Branddirektør Carstensen: 1 ved Blokhuse opdreven *Beroë*. 6) Tilbyttet fra Kunstdrejer Hartwig: 1 *Heterocentrus mamillatus* og 1 *Clypeaster placunarius* fra det røde Hav. 7) Kjøbt paa Dr. Becks Avktion: en Del Echinodermer m. m. fra Faxekalken. 8) Cand. med. Wiinsted: *Flustra*, *Sertularia*, *Plumularia* og *Salicularia* fra Sargasso-Tangen. 9) Kaptejn Andréa: α) fra Mauritius: 4 Heteroporer, 7 Fungier, flere *Diadema Savignyi* og 1 *Echinothrix*, flere *Holothurier*. β) fra Ørken-Øerne: Flere *Ophiopholis aculeata*. γ) Pelagiske Gjenstande: *Beroë*, *Physophora*, Velleler o. s. v. 10) Kaptejn Grønsund: nogle *Ophiurer* (Vestindien). 11) Konsul Pollack: 1 *Oreaster mamillatus*, 23 *Heterocentrus mamillatus* og 1 *Madrepora* fra det røde Hav. 12) Pro-

- fessor Wyville Thompson (Belfast): 1 silurisk Ophiuride (Protaster Miltoni) og flere Exemplarer af Larveformen (Phytoerinus) af *Alecto europæa*. 13) Sysselmand Müller: 2 Echini og 1 *Cucumaria frondosa*, fra Færø. 14) Dr. Lütken: Flere Exemplarer af en paa *Mytilus edulis* siddende rød *Hydractinia* fra Grønsund, samt en paa Littorinerne siddende lille *Coryne*. 15) Samme: En Suite af forstenede Echinodermer, Bryozoeer, Koraller og Svampe fra Kridtformationen, indsamlede i Stevns, Herfølge og Faxe. 16) Kolonibestyrer, Cand. juris Zimmer: 2 *Cucumaria frondosa*, 1 *Orcula Barthii* fra Grønland. 17) Frederik VII.s Dødsbo: 1 stor *Gorgonia flabellum*. 18) Distriktslæge Pfaff: 1 *Psolus Fabricii* (Nordgrønland). 19) Faktor Møller: 2 smaa Echini (Island). 20) Student J. Collin: 2 *Echinaster sepositus* (Middelhavet). 21) Adjunkt Kjellerup: 1 *Encope* fra Californien. 22) Apotheker Riise: 3 fossile Echinider fra S. Kitts. 23) Adjunkt Feddersen: 1 *Actinia plumosa* (Limfjorden).
- b) Bløddyrene: 1) Fra Galathea-Samlingen samtlige paa Galatheas Rejse indsamlede tørre Konkylier, samt Cephalopoderne i Spiritus. 2) Afdøde Kaptejn Møller i Ribe: nogle Janthiner, 2 gjennemsavede Ampullarier. 3) Kaptejn Hygom: Armene af en pelagisk *Onychoteuth*, Levninger af Blæksprutter fra Delfinmaver, 1 *Janthina*, 2 *Clio* (med lange Pigge), flere *Pyrosoma*, *Salpa*. 4) Branddirektør Carstensen: 1 *Ommatostrephes*. 5) Dr. Becks Avktion: en Suite af Faxeforsteninger, hvoriblandt mange sjældnere Bi- og Univalver; 196 Arter af Konkylier, hvoraf 27 hørte til Christian VIII.s Samling, Resten indenlandske. 6) Dr. Wiinsted: nogle *Lithiopa* fra Sargassotangen, nogle *Janthina* fra Hejden af Madeira. 7) Apotheker Riise: 40 fossile *Bivalvia* fra S. Kitts (nogle faa Arter). 8) Kaptejn Andréa: 4 *Pecten* fra Kanalen, nogle Mollusker fra Mauritius, 130 Reagensglas med pelagiske Snegleformer, 24 med Blæksprutter, samt adskillige andre teuthologiske Bidrag (Arm kredsen af en *Histocereus*, en 3 Alen lang Arm af en *Onychoteuthis* af en Albatros mave, Blækspruttenæb af forskellige Havdyrs Maver, 1 *Onychoteuth* og 1 *Ommatostrephes*); 3 Gl. med *Pyrosomer* og *Salper*, en gigantisk, fritflydende sammensat *Ascidie* af høj rød Farve o. s. v. 9) Konsul Pollack: 21 Konkylier fra det røde Hav. 10) Professor Steenstrup: 8 *Helices* fra Brøndsholmsdal, *Succinea* med Ægmassen. 11) Dr. Lütken: nogle faa Littoral mollusker fra Sundene omkring Falster. 12) Samme: Kridtforsteninger fra Faxe, Stevns og Herfølge. 13) Kolonibestyrer Zimmer: 2 *Gonatus Fabricii*, 3 *Clione borealis*. 14) Adjunkt Feddersen: nogle og tyve glaciale og tertiære Konkylier. 15) Sysselmand Müller: nogle Konkylier fra Færø (c. 20 Arter). 16) Pätel i Berlin: 60 Arter af Konkylier fra det røde Hav. 17) Harper Pease (Honolulu): 210 Arter fra Sandwich Kingsmill, Tahiti o. s. v. 18) Justitsraad, Dr. Poulsen: nogle danske Mollusker. 19) Kjøbt paa Adjunkt Lassens Avktion: 37 Arter. 20) Kammerherre Wichfeld: 12 Arter fra Maribo Sø. 21) Adjunkt Juel: nogle *Ascidier* og Østers, tagne af en i Limfjorden nedsænket Baad. 22) Stud. Collin: Dyret af en *Mytilus edulis*, som indeholder talrige Perler.

Der er udtaget af Museets Doubletter og til Dels afsendt Sendinger til Gøteborgs Museum, til d'Herrer Pätel i Berlin og Harper Pease i Honolulu som Ækvivalent for modtagne Konkylie-Suiter.

1865.

Ordning og Opstilling. I Overensstemmelse med Loven af 29. December 1862 blive Afdelingerne af det tidligere „grevelige Moltkeske, Universitetet tilhørende zoologiske Museum“ mere og mere forenede med de zoologiske (samt palæontologiske) Afdelinger af det tidligere kgl. naturhistoriske Museum for i Tiden at udgjøre et Museum; men det er en Selvfølge, at den fuldstændige Sammensmeltning ikke endnu kan være gennemført. Den vil i det allerheldigste Tilfælde kunne for de enkelte Afdelinger være saaledes forberedt og delvis udført i Løbet af de nærmeste Aar, at den i sin Helhed kan finde Sted samtidig med Hovedsamlingens Indflyttelse i det nye, under Opførelse værende Lokale; før denne Tid vil den — for ikke at tale om det aldeles urimelige i at ville bortkaste en kostbar Tid og mange Penge til unyttige Flytninger frem og tilbage mellem begge Museers nærværende Lokaler — umulig paa anden Maade kunne gennemføres paa Grund af den Mangel paa Plads til at arbejde i, røre sig paa samt ordne og opstille paa i begge Museumslokaler, som saa længe har gjort Opførelsen af en ny Museumsbygning til en paatrængende Nødvendighed.

I Følge samme Lovs Bestemmelser skal der vedblive at være en egen Forelæsnings- og Studiesamling til Brug for den ordinære Professor zoologiæ, saa vel ved hans Forelæsninger og Øvelser over almindelig Zoologi som ved de Studier, han i dette Øjemed i speciellere Retninger maatte finde sig foranlediget til at foretage, og Grundlaget for denne „Studie og Forelæsningssamling“ dannes naturligvis af Gjenstandene i det tidligere „grevelige Moltkeske, Universitetet tilhørende zoologiske Museum“, saaledes at der fra dette efterhaanden afgives til Hovedmuseet de Gjenstande, som mere naturlig ville finde deres Plads der, med andre Ord: alle de Gjenstande, som kunne undværes i „Studie- og Forelæsningssamlingen“ og tiltrænges i Hovedsamlingen. Skulde omvendt Hovedsamlingen kunne undvære en og anden Gjenstand, hvortil „Studie og Forelæsningssamlingen“ har Trang, vil denne selvfølgelig blive afgivet til sidst nævnte Afdeling. Hidtil har denne Udtusking og Aflevering heldigvis ikke medført nogen Vanskelighed eller Strid mellem vedkommende Afdelingers Bestyrere. Det er i øvrigt en Selvfølge, at „Studie- og Forelæsningssamlingen“ vil kunne afgive forholdsvis mere af sit Materiale til Hovedsamlingen af de Dyreklasser, som ogsaa i Hovedmuseet ere underlagte Professor zoologiæ, end af de Klasser, fra hvis Administration i Hovedmuseet han efter den af Loven for Museernes Forening følgende Organisation er aldeles udelukket, ja, der er Dyreklasser, af hvilke der muligvis under nærværende Forhold aldeles intet vil kunne afgives. Der hersker altsaa ogsaa i denne Retning nu en vis Mellemtilstand, i hvilken Grænserne mellem det, der skal være Hovedmuseet, og det, der skal danne Professoratets Studie- og Forelæsningssamling, endnu ikke ere skarpt afstukne, og under hvilken mangen en Virksomhed, der i Tidens Løb vil gaa over til Hovedmuseet, endnu maa (paa Grund af en af dettes Afdelingers faktiske Vakance) udøves gennem de Bestyreren af „det grevelige Moltkeske, Universitetet tilhørende zoologiske Museum“ underlagte personlige Kræfter og pekuniære Midler. Under saadanne Forhold, hvor hverken Sammensmeltningen eller Udskilningen er eller kan være fuldstændig udført, skjønnes det lettelig, at det er saa godt som umuligt bestemtere at afgrænse det, hvorom det nu paaligger Be-

styreren at aflægge Beretning. Jeg skal imidlertid ligesom i forrige Aar søge at løse Opgaven ved at afgive Beretning om, hvad der i det forløbne Aar er udført for og i Universitetets zoologiske Museum med de til min Raadighed stillede personlige og Pengekræfter, idet jeg fortrinsvis fremhæver de Sider af Virksomheden, som nærmest afhænge af de til Universitetets zoologiske Museum skjænkede Moltkeske Legater.

Den ad oven nævnte Vej udfoldede Virksomhed falder i flere Retninger.

A. Forarbejder til Sammensmeltningen af Museernes Materiale, Afgivelse af dette til de respektive Afdelinger m. m.

Herunder bliver da især at anføre, hvad der er udrettet i Henseende til en Aflevering til Hovedmuseets respektive Afdelinger af de det tidligere Universitetsmuseum tilhørende Gjenstande, som efter vedkommende Bestyreres og min fælles Overvejelse og Overenskomst skjønnes at burde afgives til Hovedmuseet fra Studie- og Forelæsningssamlingen.

En saadan Aflevering har fundet Sted:

- 1) For hele Fugleklassens Vedkommende: Hvad der i det tidligere Universitetsmuseum fandtes af udstoppede Fugle udgjorde en temmelig stor, men kun for den mindre Del godt udstoppet Samling. Den var ikke saa lidt større, end det behøvedes for at give den studerende det første Overblik over Fugleklassen, og da den indskrænkede Plads medførte en temmelig sammentrængt Opstilling, havde dette til Følge, at Overblikket forstyrredes ved Gjenstandenes Mængde. Vel var der i Aarens Løb søgt at raade Bod derpaa ved at kassere nogle af de værste Stykker og indskyde andre vel behandlede Exemplarer; men den hele Afdeling trængte dog i høj Grad til en Reduktion og Revision. Hvor haardt Trangen til denne end i mange Aar har trykket paa Museet og særlig paa dets Bestyrer, er den dog stadig blevet udsat i Forventning af Museernes paatænkte Forening, for at Reduktionen kunde falde sammen med en Aflevering til Hoved-Fuglesamlingen af de Gjenstande, som dertil maatte befindes skikkede. Resultatet af det nu i det forløbne Aar stedfundne Gjennemsyn af denne Klasse har været, at til Hovedmuseets 1ste Afdeling afgaves 17 Stykker, udvalgte og udtagne af Prof. Reinhardt selv. Absolut kassable befandtes c. 80 Stykker; kun Hoveder, Fodder og til Dels Vinger opbevares foreløbig for at benyttes i den til de studerendes frie Adgang aabnede Del af Studiesamlingen eller for i sin Tid at præpareres til Samlingen af løse Knogler. Brugbare for den fremtidige „Studie- og Forelæsningssamling“ befandtes at være 260 Stykker, repræsenterende c. 220 Arter. (Ved den stedfundne Udskydelse har denne lille Samling vundet betydelig baade i Udseende og Brugbarhed; foruden de nævnte Gjenstande indbefatter den: a) nogle faa Reder og Æg, b) enkelte Gjenstande i Spiritus, c) nogle Kranier og Skeletter, d) en smuk Suite af løse Knogler af mange forskellige, især nordiske Fugle, indeholdende et værdifuldt Materiale til denne Klasses specielle komparative Osteologi). Desuden var der endnu tilbage en Del Stykker, som ikke ganske vare ubrugelige, men for hvilke „Studie- og Forelæsningssamlingen“ dog ikke havde Brug. Bestyreren har disponeret over dem paa den Maade, at de af dem, som kunne komme til Nytte ved Skoleundervisning, blev af-

givne uden Godtgjørelse til 3 Instituter, som tidligere havde henvendt sig til Museet med Anmodning om at komme i Betragtning ved forefaldende Lejlighed, nemlig Lyngby Seminarium, Stephensens Landbohøjskole paa Hindholm og den af Haderslev lærde Skoles Lærere oprettede Skole her i Byen. Resten (21) Stykker bortbyttedes mod andre Naturalier til Konservator Conradsen.

- 2) For Pattedyrklassens Vedkommende har denne Aflevering fundet Sted af den Afdeling, som forholdsvis vil kunne yde det største Materiale til Hoved-Pattedyr-Samlingen, nemlig Flaggermusenes. Af denne afgaves der, efter Prof. Reinhardts Udvalg, 61 Stykker (Dyr i Spiritus, Skind, udstoppede Dyr eller Kranier), repræsenterende c. 45 Arter. Til Gjengjæld modtog „Studie- og Forelæsningssamlingen“ fra Hovedsamlingen 4 Arter, henhørende til Slægter, som det var ønskeligt at have repræsenterede i den mindre Samling.

Hvad der af Pattedyr fremdeles vil kunne afgives til Hovedsamlingen vil være temmelig lidt og hovedsagelig indskrænke sig til enkelte Stykker, som uden Gêne for nogen af Parterne kunne forblive, hvor de ere, til den endelige Indflytning af Hovedsamlingen i det nye Lokale. Naar det dernæst erindres, at der allerede for flere Aar siden er givet Bestyreren af Museets 3dje Afdeling, Hr. Prof. Schiødte, Lejlighed til at udtage af Universitetsmuseets Insektsamlinger, hvad han havde Brug for, saa at Foreningen af Museerne for denne Klasses Vedkommende alt kan betragtes som gennemført, vil det ses, at hvad der endnu staar tilbage at gjøre i denne Retning ikke er overmaade meget, naar man ser bort fra de Klasser, hvor en Forening for Tiden er umulig formedelst Bestyrerens Svagelighed (anden Afdeling: Fiske, Krebsdyr, Orme), og fra dem, hvis specielle Administration er underlagt Bestyreren af det Moltkeske Museum (4de Afdeling: Bløddyr og Straaldyr), i hvilke Sammensmeltningen af de forskjellige Museers Materiale allerede i flere Aar har været i fuld Gang og til Dels — som det vil fremgaa af det følgende — er gennemført i stor Udstrækning. Kort sagt: der er arbejdet hen til Foreningen i mange Aar, førend denne blev Lov, Forberedelserne til denne ere ikke standsede et Øjeblik, og den er nu gennemført saa fuldstændig, som det under de for Haanden værende Forhold har været muligt at gennemføre den.

B. Ordnings-Arbejderne inden for den mit Tilsyn underlagte (4de) Afdeling af Hovedmuseet (Bløddyr og Straaldyr) ere fremdeles blevne fremmede af al Magt af Dr. phil. Lütken og Hr. Mørch.

Først nævnte har fortsat Sammenarbejdelsen af de i det tidligere Universitetsmuseum, det kgl. Museum og Christian VIII's zoologiske Kabinet værende Pighude eller Echinodermer, og da dette Arbejde i det forløbne Aar er blevet gennemført for Slangestjærnernes (Ophiuridernes) og Søpølsernes (Holothuridernes) Ordener, kan denne store og vigtige Dyreklasses Bestemmelse, Ordning og Opstilling nu betragtes som foreløbig tilendebragt. Jeg skal ligesom i de tidligere Aarsberetninger meddele nogle Enkeltheder om de to nævnte Ordeners Repræsentation i det forenede Museum.

Ophiuriderne omfatte for Øjeblikket 128 Arter, Holothurierne 94; dette er i begge Afdelinger over Halvdelen af de bekendte Arter, for Holothuriernes Vedkommende endog $\frac{3}{4}$ af dem, der ere saa vel beskrevne, at de ville

kunne gjenkjendes. Blandt Ophiuriderne er der mange Arter, som først ere blevne beskrevne af Dr. Lütken i hans to Afhandlinger om denne Dyregruppe, andre ere Originalemplarer til de af Joh. Müller, Peters og Lymann beskrevne Arter. Af Museets Holothurier anses omtrent Halvdelen for at være nye for Videnskaben*).

Over begge disse Afdelinger saa vel som over Søstjerne-Samlingen er der optaget en fuldstændig Katalog. Saa snart det med Fordel kan ske, vil der blive optaget en lignende over Crinoiderne og Echiniderne.

Ordningen af Bryozoerne (Mosdyrene) har i det forløbne Aar gjort et godt Skridt fremad; dette skyldes den særdeles heldige Omstændighed, at Hr. Dr. Smitt fra Upsala Universitet, som i længere Tid har været saa godt som udelukkende beskæftiget med Studiet og Bearbejdelsen af de nordiske Bryozoer, og som opholdt sig her i Byen, til Dels netop for at benytte de her værende Samlingers Materiale af denne Klasse, velvillig imødekom Museets Opfordring, at ville bestemme Museets Bryozoer. Efter at der først var foretaget en Sammenstilling af det hele Materiale fra begge Museer, har Dr. Smitt nu udført Bestemmelsen af de tørrede Bryozoer, hvorefter disse af Dr. Lütken ere blevne etiketterede, ordnede i nye Æsker, Doubletterne udsondrede o. s. v. For at skaffe Plads til denne nye Opstilling af Bryozoerne maatte der i øvrigt foretages forskjellige Omflytninger, hvorom mere neden for.

For Brachionopodernes og Hippuriternes Vedkommende er Sammensmeltningen til en Samling rykket betydelig nærmere ved en Sammenstilling af alle 3 Museers betydelige Suiter, især af fossile Arter, til en Samling. Hvad der for de egentlige Bløddyr (Sneglenes og Muslingernes) Vedkommende er udrettet af Hr. Mørch i den samme Retning, skal her kun antydes i al Korthed, for Fuldstændigheds Skyld, da det kun mindre egentlig kan falde ind under denne Beretnings Omraade.

Hr. Mørch har i Aarets Løb — foruden at han har bestemt og indordnet alle mindre Gaver eller Sendinger, hørende til de nævnte to Dyreklasser, expederet flere til Bytning bestemte Bortsendelser m. m. — ordnet og bestemt alle paa Galathea-Expeditionen indsamlede tørrede Mollusker, c. 1074 Arter, sammenstillet til en Samling og bestemt alle 3 Museers fossile Cephalopodskaller saa vel af Nautil- og Ammonit-Familien (254 Arter) som af Belemnit-Gruppen, sammenstillet til en Samling alle 3 Museers Land-Pulmonater, omstillet i Reagensglas alle de mindre, i Spiritus opbevarede Bløddyr, som hørte til den af Christian VIII Staten skjænkede Samling, bestemt den islandske Samling af Krag-Forsteninger samt udarbejdet en Katalog over 200 Arter af Doubletter, hvilken Katalog er blevet trykt for at kunne meddeles andre Samlinger eller Samlere.

C. Skjønt man for at fremme Museernes Forening og forberede Indflytningen i det nye Lokale har maattet anvende Kræfterne fortrinsvis i de i det

*) Naar der en Gang i Fremtiden kan blive Tid til at underkaste disse en nærmere Undersøgelse og Bearbejdelse, vil der være at anlægge en Samling af mikroskopiske Hudpræparater af disse Dyr. Ligeledes maa Museet til bedre Tider ud-sætte en videnskabelig Revision af Museets Echinider fra det danske Kridt, da den i Forhold til det positive Udbytte for Museets Ordning nu vilde udkræve alt for megen Tid. Der vil altsaa i denne Klasse endnu være et Efterslæt af Arbejde til senere Aar, naar det værste Slid med Museernes Sammensmeltning og Flytning er overstaet.

foregaaende antydede Retninger, har det ogsaa været nødvendigt at foretage forskellige Ordningsarbejder i den Bestyreren af det Moltkeske Museum underlagte almindelige Afdeling. Følgende skulle her fremhæves:

1. Fortsættelsen og Afslutningen af den i Beretningen for forrige Aar omtalte Ometikettering af de i Museets Loftsmagasiner hensatte Magasinglas med Doubletter og med ubearbejdet Materiale af forskellige Dyreklasser, en Ometikettering, som var blevet nødvendig paa Grund af de gamle Etiketters Ødelæggelse ved Fugtighed*og Skimmel. Dette Arbejde er udført under Assistentens Tilsyn af en meget flittig, yngre naturhistorisk studerende Hr. stud. mag. Vich.
2. Det temmelig betydelige Materiale af Dyr fra det saa kaldte Sargosso-Hav, som Museet efterhaanden havde erholdt, er blevet underkastet Gjennemsyn og Bestemmelse. Dette Arbejde medførte igjen adskillige andre, saasom:
3. En Revision af Museets pelagiske Fiske, hvorved især en Mængde Smaafiske og Fiskeyngel af Scomberoider m. m. bleve bestemte.
4. En Revision af Echeneis-, Malthæa- og Amphisile-Slægten efter Günthers Katalog.
5. En Sammenstilling af Materialet til forskellige Fiskefamilier (Plectognathi, Scomberesoces, Lophobranchii) i særegne Glas.
6. En Revision af de danske Syngnather og af flere for den danske Favna nye Fiskearter.
7. Bestemmelse indtil Slægt af den aller største Del af Museets store og smukke Samling af pelagiske Amphipoder (Hyperiner). Hertil kommer endnu:
8. Indordningen af samtlige i Løbet af forrige Aar tilkomne Reagensglas tillige med en Omordning af næsten hele denne Samlings Krebsdyr-Afdeling, som ved dens Rigdom var blevet nødvendig.
9. Den oven for omtalte Omordning af Bryozoen medførte adskillige andre Omstillinger, hvormed Ormerørene, de tørre Cirripedia, de fossile Krebsdyr, Graptholither o. s. v. fik en hensigtsmæssigere Sammenstilling og bedre Plads.

Naar der til de Arbejder, hvorover her er afgivet Beretning, føjes alle dem, der staa i Forbindelse med Museets Forøgelse, saa vel som dem, som Udtagelsen, Indpakningen o. s. v. af de fra Museet til andre videnskabelige Instituter afgivne Sendinger (hvorom mere i det følgende) have medført, vil man ikke andet end kunne faa det Indtryk, at der er arbejdet og udrettet overmaade meget. Dette maa Bestyreren saa meget stærkere fremhæve, som hans egen Tid har været saa stærkt optaget af hans Forelæsninger og hvad dermed staaer i Forbindelse, af Tilsynet med den nye Bygnings Opførelse og Indretning, af megen anden Embedsgjerning, af hans Rejse til Udlandet o. s. v., og som Konservatorens Arbejdskraft, paa Grund af de flere Forelæsninger og det saa stærkt forøgede Antal af studerende, der benytte Samlingerne, ikke har formaaet at strække sig meget videre end til det daglige, med Gjenstandenes Udtagelse, Indsættelse og Transport til og fra Avditoriet i Universitetets Hovedbygning følgende Arbejde; han maa udtrykkelig gjøre opmærksom paa, at dette gode Resultat skyldes Museets Assistenters, d'Hr. Lützens og Mørchs sædvanlige ufortrødne Nidkjærhed og Flid, og dernæst den gode Nytte, som Museet har haft af extraordinær Hjælp af yngre Mænd, især af Hr. cand. med. Hørring. Sidst nævnte har under Dr. Lützens Vejledning og Tilsyn kunnet udføre meget af de med den foreløbige Ordning af indkomne Sendinger og med Udtagelsen af de til Bortsendelse bestemte Gjenstande følgende Arbejder, hvorved Hr. Dr. Lütken igjen har kunnet vinde mere samlet Tid til mere

sammenhængende og planmæssige Arbejder i de oven for nærmere omtalte Retninger. Bestyreren haaber, at det følgende Aar ved lignende Foranstaltninger skal blive ikke mindre frugtbart for de ham underlagte Afdelingers Fremgang i Ordning og Opstilling, hvori der endnu længe vil være overmaade meget at gjøre.

Til Slutning vil jeg ikke undlade at nævne, at følgende i Aarets Løb udkomne Skrifter ere baserede paa Museets Materiale:

R. Bergh: *Sancara iaira*, en ny Form af Pleurophyllidiernes Familie; Lütken: Om Vestindiens Pentacriner, med nogle Bemærkninger om Pentacriner og Sølilier i Almindelighed; Samme: Beskrivelse af en ny vestindisk Sandorm. (*Arenicola* [*Pteroscolex*] *antillensis*); Samme: Kritiske Bemærkninger om forskellige Søstjærner (Asterider) med Beskrivelse af nogle nye Arter; Steenstrup: Om Flynderslægten *Zeugopterus* og Bygningen af dens Gjællehule; Keferstein: Beiträge z. anatomischen u. systematischen Kenntniss d. Sipunculiden; Troschel: Das Gebiss der Schnecken, II Bd. 1ste H. Til Fortsættelsen af det sidst nævnte Værk er der tilsendt Forfatteren en stor Suite af Gasteropoda Rhachiglossa i Spiritus til Undersøgelse. De Hr. Professor Keferstein til Undersøgelse overladte Sipunculider ere til Dels modtagne tilbage.

Forøgelser: I den følgende Fremstilling af de mig underlagte Samlingers Forøgelse i det forløbne Aar har jeg ligesom i Beretningen for 1864 udsondret den paa Museets 4de Afdeling faldne Forøgelse fra det øvrige, der nærmest er at betragte som Forøgelser af „Studie- og Undervisningssamlingen“.

Af større Sendinger har Museet modtaget følgende:

1. Fra Kammerjunker F. v. Hedemann paa Billiton en Sending, bestaaende af 6 Glas med Spirituosa og 1 Æske med Kranier, indeholdende: Pattedyr: 2 Flaggermus, 3 *Tarsius spectrum*, 1 lille Flyve-Egern, 2 Unger af *Tragulus*, 1 *Semnopithecus*, 1 Hjortekid (alle i Spiritus); forskellige Krybdyr (*Draco*, *Calotes*, *Hydrophis*, *Python*, *Trigonocephalus*, *Emys*, *Trionys* m. m. i Spiritus; Fiske (*Hippocampus*, *Solea*, *Blennius*, *Ostracion*, *Rhynchobdella*, *Ophiocephalus*, *Trichopus*, *Cyprinus* etc.); Land-Arthropoder (*Scolopendra*, *Scorpio*, *Buprestes*), 1 Igle (*Pontobdella*); 15 Pattedyr-Kranier (*Semnopithecus*, *Galeopithecus*, *Pteropus* og *Sciurus*); 1 ungt Orang-Hoved samt en Del løse Knogler af samme Skelet. Land-Leddyrene afgaves strax til Museets 3de Afdeling, de i Spiritus opbevarede Pattedyr og Krybdyr ligeledes for største Delen til Museets 1ste Afdeling.
2. Fra Hr. Kaptejn Grønsund modtoges en paa Rejsen til og fra Vestindien indsamlet Suite af Fiske, Krebsdyr (Bløddyr, Straaldyr) og Indvoldsorme. Af særlig Interesse vare 7 *Squilla stylifera* (?) fra Havanna; 3 smaa Diodonter; nogle Syngnather og 1 *Plagusia* fra Havanna m. m. (se fremdeles under Bløddyr og Straaldyr).
3. Erhvervet hos Hr. Bryce M. Wright i London (under Bestyrerens Ophold sammesteds) 4 anselige og smukke Stykker (de 3 in originali, det fjerde en Gipsafstøbning) til Oplysning af den mærkværdige fossile (siluriske) Krebsdyrslægt *Pterygotus* (*acuminatus* og *bilobus*). Fremdeles: 2 Ormerør (*Vermilium ampullacea*) fra den engelske Kridtformation (se end videre under Bløddyr og Straaldyr).

Til Danmarks Favna, saa vel den nu levende som den forhistoriske og fossile:

- a) Til den nuværende Favna: 1) Fra Adjunkt Erslev: Hovedet af et Marsvin, strandet Syd for Aarhus, og 1 Lom. 2) Fra Cand. med. Lausen: 1 Kranium af Sø-Ulv (*Anarrhichas lupus*) fanget ved Hirtsholmen. 3) Fra Kammerherre Bruun, Amtmand i Præstø: 1 *Lepidonote* og 1 Crangon fra Præstø Bugt, 1 *Stratiomys*-Larve, 1 misdannet Gjeddehoved. 4) Kjøbt: 2 *Lithodes maja* (Troidkrabber) og 1 Rødfisk (*Sebastes norvegicus*). 5) Fra Adjunkt Lorenzen i Sorø: 1 *Rhombus hirtus* fra Frederikshavn, 2 *Cottus gobio* fra Susaaen ved Holløse-Mølle (ikke før fundet i Danmark); 1 Svinelever med Tinter, 1 Faarelever med Ikter og 1 Muselever med Tinter. 6) Baron Rosenørn-Lehn: 1 *Mergus albellus*. 7) Apotheker Henningsen: 1 Kranium af *Mustela putorius*. 8) Gehejmeetatsraad Trap: 5 Kranier af *Hypudæus amphibius* og 1 Kranium af en Grævling, meddelte af Skolelærer Wivell. 9) Adjunkt Feddersen: Snyltekrebs (*Dichelestium oblongum*) og Ikter af en Stør, Traadorme af Stamsild (*Alosa finta*) og *Anchorella* af en Torsk, Insekt pupper paa underjordiske Stængeldele af en Græsart m. m. 10) Farmaceut Øvre i Frederiksværk: 1 Sønaal (*Syngnathus æquoreus*) af usædvanlig Størrelse, tørret. 11) Stud. med. Andersen: Kraniet af en Ilder (*Mustela putorius*) med dobbelt Savtand. 12) Stud. med. Feilberg: 1 *Bothriocephalus*, uddrevet af et Menneske. 13) Cand. med. Hørring: 5 *Tænia pusilla* af Musens Tyndtarm. 14) Byfoged Frich i Skagen: 1 *Lampris guttatus*, kun brugbar til Skelet, hvorfor den strax blev afhændet til Museet i Upsala. 15) Adjunkt Liebenberg i Sorø: 1 *Gallinula porzana*. 16) Pastor Friis i Horne: 1 Flaske besat med Balaner og Langhalse, nogle *Anatifa cygnea* paa Tang, 1 *Æga monophthalma* (defekt), ny for Danmark, 1 *Æga psora*. 17) Fra Hr. Kjølhedede i Virksund: 300 Flynderunger og 1 *Gunellus* (Tangspræl). 18) Lieutenant Maribo: Fiskelus (*Caligus*) af en Torsk fra Læssø Rende. 19) Professor Petersen: 1 Karudse-Karpe (*Cyprinus Kollari*) : Bastard af Karudse og Karpe). 20) Bestyreren: Nogle i Thisted Havn indsamlede Krebsdyr og Annelider.
- b) Den forhistoriske Favne og ældre Formationer: 1) Fra Forpagter Hoffmann (Bang): 1 Tibia af Kronhjort fra Einsiedelsborg i Fyn. 2) Adjunkt Lorenzen: 1 Hvirvelplade og 4 Fortænder af en Oxe. 3) Landinspektør Benzon: En Del Knogler af en Kronhjort, fundne ved Havelse Mølle under 4 Fod Tørv paa Strandsand, samt enkelte løse Knogler af Menneske, Oxe og Hjort, fundne paa forskellige Steder i Tørven. 4) Skolelærer Andersen i Vendsyssel: 1 Halehvirvel af et Hvaldyr fra Martørv og en Spids af en Hjortetak fra en Tørvemose. 5) Professor Petersen: Nogle Svinekjæver fra Ruinerne af Hjortholm Slot (altsaa af ældgammel Race). 6) Indkjøbt ved Bestyreren: et Par Snese Underkjæver af Svin, udgravne ved Sløjfningen af Vestervold (rimeligvis c. 200 Aar gamle). 7) Indsamlet af Samme i Mosen ved Bernstorff Hovmark: Nogle Pattedyrknogler. 8) Skolelærer Nielsen i Vestervig: 1 Underkjæve af en Hund og nogle Rullestene med Forsteninger. 9) Adjunkt Feddersen: a. 5 glaciale Skaller eller Skalstykker af *Bi-* og *Univalvia* fra Mergelgrave i Viborgs Omegn. b. 13 Glasrør med tertiære Konkylier tillige med nogle løse Stykker fra Randsholm Grusgrav ved Viborg. c. 2 Stene med Forsteninger fra Grusgrave ved Viborg. d. 5 Glasrør med Konkylier fra Kildekalk. e. 1 Glasrør med *Lymnæer* fra Mosemergel.

10) Kammerjunker Drechsel: 1 markfunden Flintsvamp. 11) Distriktslæge Steenberg i Grenaa: Nogle Flint-Echiniten, nogle Flintknolde med Svampeform. 12) Adjunkt Juel i Aalborg: Nogle smukke Flintsvampe og 1 Korall fra Kalkbruddet ved Skeelsminde. 13) Pastor Friis i Horne (Vendsyssel): 1 Brudstykke af Ammonit.

Mindre Sendinger fra Danmarks Kolonier og Bilande:

1) Apotheker Riise (St. Thomas): 2 Æg af en Landskildpadde, 1 tørret *Aëtobatis narinari* og 1 Trygon; 1 stor *Lysiosquilla scabricauda*, 1 *Palæmon jamaicensis*, 1 *Leiocephalus dominicensis* og 2 *Ameiva Pleci*. 2) Konsul Krebs paa St. Thomas: 2 Sendinger: Nogle Krybdyr (2 *Ameiva*, 1 *Sphæriodactylus*), en Del mindre Krebsdyr (*Alpheus*, *Porcellana*, *Pilumnus* o. s. v.), nogle Annelider, Smaaafiske og Entomologica, 2 Julus, 1 *Scorpio* o. s. v., alt fra Vestindien. 3) Lieutenant Maribo: Nogle paa Fyllas Rejse til Island ved dette Land og ved Færøerne indsamlede Krebsdyr og Annelider. 4) Sysselmand Müller i Thorshavn: Nogle Fiske og lavere Havdyr fra Færø. 5) En unævnt Velynder fra Grønland: 3 Hovedskaller af Polarræven (*Canis lagopus*) samt et skeletteret Fuglehoved. 6) Kolonibestyrelse Fleischer i Grønland: 4 *Dinematura ferox* (3 Hunner, 1 Han), talrige Exempl. af *Cyamus monodontis* og *nodosus*, 2 *Lesteira Lumpi*, 1 *Pandalus borealis*, alt fra Nordgrønland (Omenak). 7) Hr. Assistent Bollbroe (ligeledes i Grønland): En Del Krebsdyr og Annelider, 1 Sælfoster, 1 Rokkeæg, alt fra Grønland. 8) Distriktslæge Pfaff (ligeledes): 1 Kaskelottand, fundet i en gammel Hustomt i Egedesminde Distrikt. 9) Kolonibestyrelse Andersen (Grønland): En Del grønlandske Annelider og Krebsdyr, 2 *Liparis* m. m. 10) Justitsraad Olrik (ligeledes): 2 *Hippoglossus pinguis* i Salt. 11) Kolonibestyrelse Høyer (ligeledes): 1 Skind af en Sæl, Øjet af en Keporkak (i Spirit.) og 1 *Coronula* (med Otion) af samme Hval. 12) Kolonibestyrelse Zimmer (ligeledes): 1 hvidt Sælhundeskind, Skind af blaa og hvide Polarræve, nogle Fugleskind samt nogle Annelider i Spiritus.

Andre mindre Forøgelse i forskjellige Retninger:

1) Tilbyttet fra Konservator Conradsen: 1 Landkrabbe (*Gecarcinus*) fra Surinam, 2 smaa Panser-Maller fra Orenoco-Floden og 1 *Amphisile scutata* fra Ostindien. 2) Kjøbt af Sømand Hansen: 2 Fiske (*Aluterus* sp.), fangede ved Indsejlingen til Rio Janeiro. 3) Kjøbt af Boghandler Holm: 16 Kranier, af Pattedyr (7), Fugle (8) og Krybdyr (1), samt et Skelet af en Steppehøne (*Syrnhaptes paradoxus*). 4) Kjøbt af Konservator Conradsen: De til Studiet af vore forhistoriske Dyr særdeles vigtige og kostbare Lemmer af Bison-Tyren, -Koen og -Kalven. 5) Tilbyttet fra Dr. Bergsøe: 1 næsten hvid *Hydrophis pelamys*. 6) Givet af Kaptejn Andréa: 1 stor *Cymothoa-Hun* samt Hannen, tagne paa Tungen af en Fisk ved Cap; 1 Flyvefisk. 7) Meddelt af Ethnografisk Museum: 1 Flyvefisk og en Sugefisk (*Echeneis Remora*), hjembragte af Kaptejn Broberg. 8) Apotheker Dahl i Grenaa (gjennem Distriktslæge Steenberg): Nogle Rokketænder fra Island. 9) Kjøbt af den zoologiske Have: 1 saakaldet Maskesvin (til Skelet). 10) Givet af John Evans, Esq., i England til Bestyreren og af denne igjen til Museet: En interessant Suite af 20 Arter af fossile Bruskfisketænder, af Slægter, Museet i Forvejen ikke besad, 2 fossile (tertiære) decapode Krebsdyr, et

Stykke med Rør af *Ditrupe* fra London Clay og enkelte Knogler af fossile Krybdyr. 11) Apotheker Schibbye: 1 elektrisk Aal fra Venezuela. 12) Fra Museets 1ste Afdeling: De 4 oven for omtalte Flaggermuse-Arter. 13) Fra Dr. Krafft i Prag: 19 Arter af Trilobiter og andre fossile Krebsdyr fra Bøhmens Silurdannelser. 14) Professor Gervais til Bestyreren, af denne til Museet: 1 Afstøbning af det fossile Krybdyr *Mesosaurus tenuidens* fra Sydafrika. 15) Kjøbt af Professor Hannover: Et sprængt Menneskehoved til Studiesamlingen.

a. Straaldyrene: 1) Tilbyttet fra Konservator Conradsen: 2 *Echinoneus semilunaris* i Spiritus fra Surinam, 4 *Holothuria* sammestedsfra. 2) Givet af Kaptejn Andrèa: 1 flad, rød *Gorgonia* fra Algoa Bay. 3) Fra Museum of comparative Zoology i Cambridge: 45 Arter af Echinodermer (Asterider og Echinider) i 82 Exemplarer: en særdeles værdifuld Forøgelse af Echinodermsamlingen. 4) Apotheker Riise (St. Thomas): 1 stort og smukt Sø-Æg (*Plagionotus*) i Spiritus, 4 *Moera atropos*, 1 *Astropecten variabilis*, en Del Exemplarer af *Ophionephtys limicola* (n. g. sp.), samt af *Amphiura gracillima*. En tørret Gorgoniacee med paasiddende Østers. 1 *Clypeaster rosaceus*, nogle Hydroider og Bryozoeer i Spiritus. 5) Kjøbt af Kaptejn Broberg: 57 Koraller fra Singapore. 6) Fra Forstmester Asbjørnsen i Norge: 2 *Kophobelemnion stelliferum* (Müller), en sjælden, norsk Søfjer-Art, som Museet længe har ønsket at erholde. 7) Tilbyttet fra Hr. Salmin: 1 *Pennatula* fra Ny-Holland. 8) Fra Konsul Krebs (St. Thomas): Nogle Ophiurer, Actinier og Zoanthiner i Spirit. fra Vestindien. 9) Lieutenant Maribo (indsamlet ombord i Fylla): 1 *Physophora* fra Færøerne, 1 Medusa, en Del *Oceania* sp., 2 *Asterias*, 1 *Actinia dianthus* og 1 *Cucumaria frondosa* fra Island. 10) En unævnt Velynder fra Grønland: 8 Skaller af *Echinus dröbachiensis* samt flere smukke Meduser i Spiritus (*Circe*, *Sarsia*, *Thaumantias*). 11) Assistent Bollbroe: Adskillige Echinodermer (*Alecto*, *Ophiura Sarsii*, *Pteraster*, *Asterias problema* og *grønlandica*, *Cribella*, *Actinia (nodosa etc.)*, 2 Spongozoer m. m. 12) Apotheker Schibbye (Puerto Cabello): 3 Arter af Echinider (*Brissus*, *Echinometra* og *Psilechinus*). 13) Dr. Smitt: 1 *Gorgonia* „fra Atlanterhavet“. 14) Kaptejn Grønsund: 3 *Physalier* og 1 *Veleva* fra Atlanterhavet, 1 *Ophioderma* fra Havanna. 15) Kolonibestyrelse Fleischer: 1 *Sarsia*, 3 *Cucumaria frondosa*, 1 *Cribella*, 1 *Psolus Fabricii*. 16) Kjøbt i Lübeck (af Bestyreren): 1 smuk *Allopora* fra Ostindien. 17) Erhvervet fra Bryce Wright i London under Bestyrerens Ophold sammesteds: 1 pragtfuld Plade med talrige store Exemplarer af den uddøde *Selilie* (*Pentacrinus briareus*) fra Liasdannelsen ved Lyme-Regis — et af Museets største Pragtstykker. 1 særdeles smuk Plade med flere Exemplarer af *Woodocrinus macrodactylus*, ligeledes en uddød *Selilie*, men fra Kulformationen (Bjærgkalken). 1 Stykke af en fossil Søstjerne (*Oreaster*) fra det engelske Kridt og 1 Stykke af Stilken af en *Pentacrinus* sammestedsfra. 3 Koraller (*Parasmilia*) sammestedsfra. 70 Stykker (29 Arter) fossile Echinider fra det engelske Kridt og Juraformation, en meget værdifuld Forøgelse af Museets Samling af fossile Echinider. 18) Fra Dr. Krafft i Prag: 15 Arter af saakaldte Koraller, *Graptolither*, *Tentaculiter*, *Fenesteller* m. m. fra Bøhmens Silurdannelser. 19) Kolonibestyrelse Zimmer (Grønland): Nogle unge

- Cucumaria frondosa, 1 Bryozo (?). 20) Bestyreren: Unger af Asterias rubens fra Thisted Havn. 21) Kolonibestyrer Andersen: Nogle Echinodermer, Actinier, Bryozoer o. s. v. fra Grønland.
- b. Bløddyrerne: 1) Adjunkt Lorenzen: 1 Stykke submarint Tørv med Pholader fra Vesterhavet. 2) Adjunkt Peddersen: Glaciale og tertiære Forsteninger samt Skaller fra Kildekalk og Mosemergel (se oven for). 3) Kaptejn Andréa: 1 Blæksprutte (Onychoteuthis Bergii). 4) Kaptejn Købke (gjennem ethnografisk Museum): 1 Glas med en Janthina fra det kinesiske Hav. 5) Konsul Krebs (St. Thomas): En Del vestindiske Bløddyr i Spiritus. 6) Lieutenant Maribo: 1 Clione borealis og nogle Æg af en Gasteropod fra Island. 7) En unævnt Velynder fra Grønland: 6 Clione borealis. 8) Kolonibestyrer Fleischer sammesteds: 1 Clione borealis fra Grønland), 1 Chiton og 1 Dendronotus arborescens. 9) Assistent Bollbroe sammesteds: Nogle Gasteropoder og Æg af samme Dyreklasse, 1 Chelyosoma og 1 Phallusia. 10) Apotheker Schibbye i Puerto Cabello: 40 Snegle i Spiritus af Slægterne Turbo, Pyrula, Chiton, Natica, Helix, Bulimus og Terebra. 11) Kaptejn Grønsund: 1 Janthina, 3 Philonexis og 1 Spirula-Skal fra Atlanterhavet og det karaimiske Hav, 1 Botryllus, 2 Bivalvia og 1 Univalv fra Havanna. 12) John Evans, Esq., i England til Bestyreren: 1 Gryphæa og 1 Ammonit. 13) Erhvervet hos Hr. Br. Wright i London under Bestyrerens Ophold sammesteds: 8 Stykker fossile Cephalopoder (Scaphites, Ammonites og Hamites). 14) Fra Dr. Krafft i Prag: 125 Arter af fossile Brachionopoder, Bivalvia, Univalvia og Cephalopoda Nautiloidea fra Behmens Silurdannelser. 15) Apotheker Riise (St. Thomas): Nogle forstenede Bivalver. 16) Kolonibestyrer Zimmer (Grønland): 1 Æolidia, 2 unge Ascidier. 17) Bestyreren: Nogle Mollusker fra Thisted Havn og Skaller af Anodonta fra en Dam ved Sjerring. 18) Kolonibestyrer Andersen: Nogle grønlandske Mollusker (Clione, Spirialis, Æolidia, Dendronotus, Blæksprutteæg, Ascidia n. sp. og 1 sammensat Ascidiæ). 19) Sysselmand Müller (Færo): 1 Doris og nogle Lungesnegle i Spiritus. 20) Mc. Andrew, Esq., i England: c. 200 Arter af Mollusker fra Finmarken, Spanien o. s. v. 21) Kjøbt af Professor Hannover: 3 Carinaria mediterranea.

Forskjellige mindre, især favnistiske Bidrag af d'Herrer Wium, Munk, Mørch, Lieutenant Pingel, Stud. H. Møller, Stud. Budde-Lund, Dr. Poulsen, Adjunkterne Koch og Grønlund, Kand. Hørring, Konservator Conradsen, Stud. Jørgensen og Sahlertz, Blomstermaler Hannover, Dr. Steenbuch, d'Herrer Reentz og Hesseke, Docent Didrichsen o. fl. a.

Fra de mig underlagte Afdelinger er der i Aarets Løb afgaaet: a) Til Museets 1ste Afdeling: De oven for omtalte Fugle og Flaggermus samt største Delen af de fra Kammerjunker Hedemann modtagne Krybdyr og Pattedyr i Spiritus. b) Til Museets 3dje Afdeling: De fra Kammerjunker Hedemann modtagne Land-Athropoder. c) Til Stephensens Højskole paa Hindholm og til Haderslev Læreres Skole de oven for omtalte, af Samlingen udskudte udstoppede Fugle, hvortil endnu føjedes en lille Suite af tørrede Sø-Æg og Søstjærner af Museets Doubletter. d) Til Sorø Akademis Skole: En lille Suite af tørrede Sø-Æg, med Museets Tak for forskellige gennem Adjunkt Lorenzen modtagne Bidrag. e) Til Museum af Comparative Zoology, Cambridge i Nordamerika:

1 Skelet af en Grind, 2 do. af *Delphinus leucopleurus*, Han og Hun, Kraniet af en Døgling, 2 Fiskearter (4 *Myxineglutinoso* og 6 *Cyclopterus lumpus*, 2 voxne og 4 Unger), 2 Arter af Echinider (*Schizaster gibberula* og *Encope Stokesii*). f) Til Professor Panceri i Neapel: 1 Skelet af Grind, 1 Kranium af Døgling, 2 do. af Hvidfisk, 4 Sælkranier (*Phoca annulata*, *Cystophora borealis*, *Halichoerus grypus*), 1 tørret Hval-Penis, 1 Stykke Hvalhud med paasiddende *Coronula*, 3 *Myxine glutinosa* og 1 Sæl-Foster. g) Til Dr. Packard i Nordamerika, fra hvem Museet har Udsigt til at erholde en større Samling af lavere Havdyr fra Nordamerikas og navnlig fra Labradors Kyster: 250 Arter af lavere Havdyr fra Grønlands og Danmarks Kyster. h) Udtaget for at afsendes til Hr. Bryce Wright i England til Bytte mod de modtagne Fossilier, 3 Samlinger hver paa 58 Arter af Echinodermer i Spiritus, alle Arter, som savnes ved de engelske Kyster eller først ere fundne der i den allerseneste Tid. i) Bortbyttet til Konservator Conradsen: De oven for omtalte, af Samlingen udskudte 21 Fugle; 2 *Echeneis remora*; nogle tørre Echinodermer; 5 Par *Chionocoetes opilio*, 3 *Mallotus arcticus*, 5 *Dromia*-Unger, 10 *Ascidia*-Unger, 2 *Ostracion triqueter*, 5 *Malthæa notata*. k) Til Hr. Salmin i Hamburg: 2 *Alecto Eschrichtii*. l) Til Museet i Upsala: 1 *Lampris guttatus*, kun brugbar til Skelet. m) Tilbagesendt Hr. Riise (St. Thomas): 18 Arter af Echinodermer (især *Holothurier*) og *Sipunculider* fra Vestindien, til hans Samling af vestindiske Dyr. n) Til Mr. Harper Pease paa Sandwich-Øerne: 400 Arter af *Konkylier*. o) Professor Troschel har erholdt til Laan ved sine fortsatte Undersøgelser over *Sneglenes Tænder* den oven for omtalte Suite af *Gasteropoder* i Spiritus.

1866.

Ordnings- og Vedligeholdelsesarbejder. Med Hensyn til den Mellemtilstand, hvori de grevelige Moltkeske Afdelinger af det forenede zoologiske Museum endnu befinde sig og ville befinde sig, indtil Sammenflytningen af alle Afdelinger i den nye Museumsbygning har fundet Sted, vil det være tilstrækkeligt at henvise til Beretningen for foregaaende Aar, hvor alt herhen hørende udførlig er omtalt. Bestyreren skal derfor strax gaa over til at omtale Museets Virksomhed, og navnlig Virksomheden, for saa vidt denne væsentlig er knyttet sammen med de grevelige Moltkeske Legater, i det forløbne Aar, under følgende Rubriker.

A. Vedligeholdelsen af den egentlige Studie- og Forelæsningssamling har, som naturligt er, under de nu værende Forhold, krævet meget af Konservatorens (Hr. Conradsens) Tid og desuden i længere Tid beskæftiget Hr. Cand. med. Hörring, som extraordinært har ydet Museet sin Assistance i denne og andre Retninger. Samme dygtige unge Læge har desuden udført en Række Præparater til Pattedyrenes og Fiskenes Osteologi. Men meget er det at beklage, at denne for de studerende og for den daglige Undervisning saa vigtige Samling, uagtet al paa den anvendte Tid, dog befinder sig i det hele i en saa ynkelig Forfatning, at den er nær ved at blive aldeles ubrugelig. Grunden hertil er baade det uhyre Slid, der gaar paa den, da de studerendes Antal er saa stort, og den beklagelsesværdige Skjødsløshed og Ligegyldighed for hverandres Studier, hvormed de studerende behandle den, en Ligegyldighed, som desværre er tiltaget i samme Grad, som Lokalets indskrænkede og overfyldte Plads har gjort det vanskeligere for de studerende at vise den tilbørlige Omhu og for Bestyrelsen at paase Ordenens Vedligeholdelse.

Ligeegyldigheden er saa stor, at den større Del af, hvad der præpareres for denne Samling, under de nu værende Tilstande ikke kan indlemmes i den, men kun bruges ved Forelæsningerne eller under specielt Tilsyn, og Indlemmelsen forbeholdes den Tid, da hensigtsmæssigere Studielokale kan bydes en saa stor Samling af studerende, og tillige et ordnet Tilsyn i dette Lokale kan finde Sted.

B. Ordningen af de Afdelinger af det forenede Museum (Bløddyr og Straaldyr), som ere henlagte under nærværende Bestyrer.

Der er i denne Retning arbejdet ufortrødent af Museets nidkjære Assistent, Hr. Dr. Lütken, som navnlig har været beskæftiget med Bestemmelsen og Ordningen af Museets betydelige Koralsamling, i hvilken det har al Udsigt til at faa en af sine smukkeste, rigeste og lærerigeste Afdelinger. Dr. Lütkens Arbejde er i Aarets Løb ført saa vidt, at største Delen af de egentlige Koraller er bestemt (c. 250 Arter); men endnu staa tilbage enkelte mindre Afdelinger af de levende Stjørnekoraller, de fleste fossile virkelige Koraller, de ligeledes fossile saakaldte Cyathophyller, alle ottearmede Koraller samt de fleste Spirituosa, hvilket rimeligvis vil optage al den Tid, som andre Museumsforretninger i det kommende Aar ville tillade vedkommende at anvende derpaa. Dr. Lütken har fremdeles indlemmet de i Aarets Løb ny tilkomne Echinodermer, om hvilke der i det følgende gives særlig Beretning, i Hovedsamlingen (Jfr. Beretningen for 1865).

Hr. Mørch har, foruden at bestemme, indføre og indordne de i Aarets Løb indkomne Malakologica, bestemt og forenet til en Samling alle 3 Museers Brachionopoder (c. 500 Arter); sammenordnet de to Museers islandske Samlinger til en og revideret Bestemmelserne; revideret de danske Havmollusker og indlemmet i denne Samling, samt bestemt, de danske Mollusker i Christian VIII's Samling; begyndt Revisionen, Katalogiseringen og Vaskningen af Galathea-Samlingens tørrede Mollusker (c. 250 Arter), som derefter ville være at indlemme i Hovedsamlingen; sammenordnet de 3 Samlingers grønlandske Mollusker; begyndt paa Sammenordningen af Muslingerne (*Acephala bivalvia* s. *Lamellibranchia*) fra alle 3 Samlinger til en systematisk Hovedsamling m. m. — Konservatoren, Hr. Conradsen, har foruden de Arbejder, han har udført for de daglige Forelæsninger og for Studiesamlingen (se oven for), især været beskæftiget med Opstilling af Korallerne paa Klodserne, og har allerede opstillet et betydeligt Antal, hvilket Arbejde er bestemt at blive fortsat ind i det nye Aar, saa vidt de mest nødvendige daglige Arbejder ville tillade det.

C. Modtagelsen samt den foreløbige Ordning og Fordeling af de i Aarets Løb indkomne større og mindre Sendinger saa vel som Udtagelsen, Indpakningen og Bortsendelsen af de til andre Samlinger bestemte Doubletgjenstande.

Om begge Dele afgives der, som sædvanlig, nærmere Regnskab i det følgende; her maa dog anføres, at Museet i disse Retninger som i andre har haft extraordinær Assistance af Cand. med. Hørring og Stud. mag. Winther, hvilke derfor af Bestyrerne for de Moltkeske Museer i Forening ere blevne indstillede til at nyde Portioner af de Moltkeske Legater for flinke naturhistoriske studerende.

D. Ligesom det daglige Tilsyn med Fuldendelsen af den nye Museumsbygning og med den Forfærdigelse af Prøver paa det nye Inventarium og Omdannelsen af de gamle Skabe, Montre og deslige, som har gaaet for sig i det nye Museum, i en betydelig Grad har lagt Beslag paa Bestyrerens Tid og Kræfter, saaledes have ogsaa de Omflytninger, som have været nødvendige, for at de

Skabe og desl., som skulde afgives fra det gamle til det nye Museum, kunde blive ryddede og overgivne i Snedkerens Hænder, optaget meget af den ordinære og extraordinære Assistance, hvorover Museet har kunnet disponere. Paa Grund af disse Fordringer paa Arbejder i mange extraordinære og næsten uforudselige Retninger, har Museet maattet anstrænge sig for at erholde i dette Aar megen extraordinær Hjælp, der er blevet det ydet af Hr. O. Mørch, af Dhrr. Winther og Herring, om hvis Virksomhed der er talt i det foregaaende; fremdeles af forhen værende Fysikus, Dr. med. Hornbech, som i den sidste Del af Aaret daglig i en lang Række Timer har været beskæftiget med at rense Konkyljerne for derved at forberede deres Opstilling i det nye Lokale, og dernæst af Præparatøren ved det fysiologiske Museum, Hr. Iversen, som har været beskæftiget med at opstille en Del af de til Samlingen af Dyr fra Danmarks forhistoriske Tid hørende Gjenstande. Et pragtfuldt Skelet af en Uroxe og et Skelet af en Hest fra en sønderjysk Tørvemose fra det tredje Aarhundrede skulle her fremhæves blandt de Gjenstande, som Museet har faaet opstillet ved denne Hjælp.

Endelig har Museet været heldigt nok til endnu at kunne høste Nytte af en anerkjendt dygtig ung norsk Naturforsker, Hr. Cand. med. Axel Boecks Ophold her ved Universitetet; idet han har benyttet Museets Samling af danske Amphipoder til sit under Arbejde værende Skrift om de norske Krebsdyr af denne Orden, har han velvillig gennemset og suppleret Artsbestemmelserne i denne Afdeling.

Forøgelser: Af større Sendinger har Museet modtaget:

1) Tvende Samlinger fra Kaptejn Andréa, bestaaende hovedsagelig af pelagiske Gjenstande, samlede i Atlanterhavet paa Rejsen til og fra Rio Janeiro og Havanna, samt af enkelte i Nordsøen, paa Cuba og ved Rio indsamlede Gjenstande. 2) En Samling af lignende Indhold, indsamlet af Stud. mag. Warming paa hans Tilbagerejse fra Rio; ogsaa en Del Gjenstande, samlede under hans Ophold i Lagoa - Santa. 3) Fra Dr. Packard i Boston, en Samling bestaaende fornemlig af lavere Havdyr fra Nordamerikas Kyster (Echinodermer, Mollusker, Krebsdyr, Bryozoa, Annelider, Ascidier, Hydroider og Anthozoa), i alt ca. 300 Arter. 4) Fra Justitsraad Olrik en rig Samling af grønlandske Naturalier, især Fiske og lavere Havdyr, omtrent 130 Nummere. 5) Kammerjunker F. v. Hede- mann, 5 Skind og 22 Kranier af indiske Pattedyr. 6) Afdøde Dr. Puggaards efterladte Samlinger. Den største Del disse har Enkefru Puggaard velvillig stillet til Universitetssamlingernes Raadighed, og Museerne ere saa meget mere taknemmelige derfor, som de indeholde meget, der supplerer, hvad Museerne have, og som har særlig Interesse paa Grund af de Lokaliteter, hvorpaa de af Dr. Puggaard ere blevne indsamlede. Hovedmassen er Forsteninger, og disse optages dels i det zoologiske Museum, dels i det mineralogiske Museum; men Fordelingen er ikke endnu sket, hvorfor denne værdifulde Gave kun i Aar opføres i disse almindelige Udtryk.

Desuden af Gjenstande fra Danmark, dets Kolonier og Bilande:

1) Konsul Krebs: forskellige vestindiske Entomologica og lavere Havdyr. 2) Apotheker Riise: nogle Krybdyr (4 Arter) fra den vestindiske Ø St. Martin. 3) Assistent Bollbroe: nogle grønlandske Krebsdyr og Annelider. 4) Kolonibestyrer Fleischer: 1 Narhvalsfoster; Exemplarer af Narhvalens Hvallus; 1 ny Crangon-Art i flere Exemplarer, tagne i Maven af en Mesakrenak m. m. 5) Kap-

tejn Hammer: Exemplarer af Hvalkopper og Hvallus, tagne af den islandske Balæna Boops. 6) Sysselmand Müller (Thorshavn) har fortsat sine Sendinger af Fiske og andre Havdyr fra Færø. 7) Hr. Hougaard: 1 Kranium af Vildorne fra en Mose ved Rudkjøbing. 8) Professor Manicus: Underkæve af Raa og Ryghvirvel af en Hval (Angel). 9) Skolelærer Rosendahl: Brudstykker af et Elsdyrshorn. 10) Pastor Graae: Kranier og Skeletdele af en Uroxe. 11) Professor Steenstrup: Knogler af Pattedyr fra Moser i Københavns Omegn. 12) Læge Hornemann: Hestetænder af Tørvemoser. 13) Baron Rosenørn-Lehn: 1 Mergus Merganser. 14) Adjunkt Juel: En Musvaage-Unge. 15) Apotheker Henningsen: 1 mindre almindelig Flynder, 2 Hoveder af Raabukke m. m. 16) Konservator Conradsen: 6 Arter af Fiske og Krybdyr fra Sprøge. 17) Pastor Friis i Horne: 1 Spinachia og 1 Syngnathus. 18) Hr. Carstensen: 2 Liparis. 19) Assistent Block: 1 Petromyzon marinus. 20) Byfoged Frich: 1 Callionymus lyra og flere Myxine glutinosa. 21) Læge Belling: 4 Arter af Fiske fra Vandløb ved Ringsted. 22) Adjunkt Grønlund: 2 Glas med Yngel af Ferskvandsfiske. 23) Budet Philipsen: nogle Ørreder fra Jylland. 24) Elev Kaarsberg: 1 Hundestjle med Achlya, flere Triton punctatus. 25) Lieutenant Maribo: 1 Graasælhoved (Hesselø). 26) Student Nielsen: 1 Hypudæus amphibius. 27) Kjøbt Kand. Munchs Indsamling af danske Faunistica, især Bløddyr. 28) Konsul Nielsen: 1 Nephrops norvegicus. 29) Adjunkt Feddersen: Ikter (Monostomum) af Larus marinus; monstrøs Laxeyngel. 30) Student Juel: Bændelorme af en Hare. 31) Forpagter Hastrup: Indvoldsorme (2 Arter) af en Aal. 32) Kjøbt lejlighedsvis: Fisketænder af Saltholmskalken, 1 Sværdfisk, 1 Elefanttand (fundet ved Udgravning). 33) Provst Jacobsen: Nogle Annelider, Krebsdyr m. m. fra Samsø. 34) Dr. Lütken: nogle Entomologica og Ichthyologica fra Falster. 35) Konservator Conradsen: Lernæer af Hvilling og Kuller, Frølarver, 1 Heteronereis m. m.

Gjenstande fra andre Steder: 1) Fra Professor Wyville Thomson modtaget: Skeletdele af den irske Kæmpehjort, af Vildsvin og af Oxe, fra irske Tørvemoser. 2) Fra Professor Panceri i Neapel modtaget: 12 Arter af Orme, 7 Arter af Krebsdyr, 4 Arter af Fiske, alle fra Middelhavet, 1 Krybdyr fra Italien (se i øvrigt under Bløddyr og Straaldyr). 3) Fra Professor Lilljeborg i Upsala: a. Skelet af en lapsk Hund, b. 44 Arter af svenske Ferskvands-Entomotraca. 4) Fra A. M. Norman modtaget: 29 Arter af engelske Snyltekrebs. 5) Givet af Docent A. Boeck: 20 Arter af norske Amphipoder og Copepoda marina. 6) Fra Bergens Museum modtaget: 2 Syngnathus rostellatus samt 3 Idothea brevicornis fra Norge (se i øvrigt under Bløddyr og Straaldyr). 7) Kjøbt af Naturaliehandler Fritsch i Prag: 1 Nephrops norvegicus fra Adriaterhavet, 12 Edderkoppeformer i Spiritus, 5 Arter af Actinier, eftergjorte i Glas. 8) Kjøbt af Hr. Salmin nogle nyhollandske og vestindiske Krabber og Skorpioner. 9) Givet af Hr. Kammerjunker de la Laing: Hajtænder og Hajhvirvler (fossile) fra Malta. 10) Af Kaptejn Hänschell: 1 Echeuis. 11) Af Konsul Krebs: nogle Forsteninger fra Antigua. 12) Af Grosserer Grønbech: nogle Gjenstande af afdøde Læge Grønbechs Studiesamling (6 Nummere). 13) Af Grosserer Quaade: 1 udstoppet Lepidosteus fra Mexico. 14) Af Grosserer Sommer i Buenos Ayres: 1 Malle-Kranium og nogle Hippocamper. 15) Af Kaptejn Grønsund: en Del mindre Fiskeformer, Krebsdyr og Orme, indsamlede paa en Rejse til Vestindien. 16) Givet af Hr. Konservator Flower: Nogle Skeletter af Chimpanse. 17) Fra Oldnordisk

Museum: 1 stort, ejendommeligt vredet Oxehorn, 1 udstoppet Uromastix og en do. Tetrodon fra Ægypten. 18) Tilbyttet af Lieutenant Sahlertz: 1 instruktiv Rokkekjæve (Trygon) fra Madras. 19) Kjøbt og tilbyttet af Konservator Conradsen: Lemmeknogler (For- og Baglem) af Bison-Oxe (Ko, Tyr og Kalv). Nogle Skeletter og Skeletdele samt nogle udstoppede Fugle til Studie- og Undervisnings-samlingen, Skeletdele af mange forskellige Pattedyr og Fugle til Samlingen af løse Knogler, nogle Fiske til Studiesamlingen m. m.

Forøgelsen af Museets Straaldyr- og Bløddyr-samling har været følgende:

A. Straaldyr: 1) Fra Professor Wyville Thomson i Belfast: 6 Arter af Asterider og Ofiurider fra Nyholland; Dele af *Pentacrinus decorus* og *P. asterias*, en smuk Plade af *Pentacrinus briareus* fra Lyme Regis (Lias); 18 Arter af tørrede Bryozoa fra Bass-Strædet, Nyzeland o. s. v. 2) Fra Museet i Bergen modtaget: 8 Arter af norske Anthozoa, 7 Arter af norske Echinodermer. 3) Erhvervet fra Museum Godefroy i Hamburg, (derved, at Museet overtog Bestemmelsen af dets Echinodermer): 28 Arter af Echinodermer, fornemlig fra Sydhavet. 4) Fra „Museum of Comparative Zoology“ i Cambridge i Nordamerika henvend 200 Arter — af mange rigtignok kun smaa Brudstykker — af Koraller, som dels ville supplere Museets Koralsamling, dels lette Bestemmelsen af samme. 5) Professor Panceri i Neapel: 20 Arter af Echinodermer, 4 Arter af Anthozoa, 3 Arter af Akalepher, alle fra Middelhavet. 6) Dr. Packard i Boston: 21 Arter af Echinodermer, 6 Arter af Hydroider og Anthozoa. 7) Modtaget fra Alf. M. Norman i England: 15 Arter af engelske Echinodermer samt 22 mikroskopiske Præparater af Hudplader af Holothurier. 8) Kjøbt af Lektor Lindstrøm: 57 Arter af siluriske Cyathophyller m. m. fra Gotland. 9) Fra Naturaliehandler Fritsch i Prag: 1 Suite af Gipsmodeller af Foraminiferer (100 Arter). 10) Kjøbt eller paa anden Maade erhvervet af Hr. Salmin i Hamburg: 4 Arter af Echinodermer fra Sydhavet og det okotske Hav: 10 Arter fra Surinam; 1 *Actinia* og 1 *Spongia* sammesteds fra. 11) Kjøbt af Hr. Mørch en lille Suite af Koraller, især forstenede, og Foraminiferer. 12) Kjøbt af Hr. Conradsen: 2 *Echinoneus lunaris*, og 26 Koraller fra det Røde Hav. 13) Pastor Friis i Horne har indsendt Dele af en *Asterias glacialis* (ikke forhen kjendt som dansk). 14) Kaptejn Andréa: 1 ny *Ophiur* fra Rio Janeiro Havn; nogle Echinodermer m. m. fra Nordøen. 15) Givet af Hr. Kammerjunker de la Laing: 1 *Clypeaster*, 1 *Scutella*, 2 *Stephanophyllia* (fossile) samt 6 *Ballanophyllia* og nogle *Echinocyamus* (levende) fra Malta. 16) Af Kaptejn Hänschell: Sargasso-Tang med de sædvanlige Bryozoa og Hydroider. 17) Konsul Krebs har indsendt nogle vestindiske Echinodermer. 18) Apotheker Henningsen og Oldnordisk Museum: 2 Flintsvampe og 1 *Cyathophyl*-Gruppe. 19) Kjøbmand Sommer i Buenos Ayres: 2 *Echinometra* fra St. Vincent. 20) Assistent Bolbroe har indsendt: 2 Arter grønlandske Echinodermer. 21) Justitsraad Olrik: forskellige grønlandske Spongier, Echinodermer, Meduser, Hydroider, Actinier m. m. 22) Justitsraad Carlsen: Et kæmpemæssigt Exemplar af *Astræa astroites* fra St. Thomas Havn. 23) Stud. med. Thierry: Nogle Galeriter fra Bandholm. 24) Kand. Warming: pelagiske Hydroider og andre Akalepher, Spongozoer o. s. v.

B. Bløddyr: 1) Kjøbt og tilbyttet fra Lektor Lindstrøm i Visby: en ypperlig Suite af gotlandske, siluriske Brachionopoder, Bi- og Univalver samt Cephalopoder (103 Arter). 2) Fra Museum of Comparative Zoology i Cambridge: en Samling af fossile Brachionopoder fra Anticosti, bestemte af Shaler (16 Arter).

3) Fra Dr. Packard i Nordamerika: 58 Arter i Spiritus, og 116 tørrede, for største Delen nordamerikanske Arter af egentlige Mollusca; desuden c. 20 Arter af Molluskoider (Bryozoeer og Ascidier). 4) Professor Panceri i Neapel: 44 Arter af prægtige Middelhavsbløddyr, dels i Spiritus, dels tørrede (Skaller) (Cephalopoder, Gasteropoder, Heteropoder, Pteropoder, Brachionopoder, Bryozoeer og Tunicata). 5) Gjennem Hr. Mørch tilbyttet fra Dr. E. Martens: 45 Arter tørrede Bløddyrskaller, fornemlig fra hans Rejser i Asien. 6) Hr. Bandiera: 150 Arter Middelhavs-Konkylier. 7) Kjøbt Kand. Muncks efterladte Samling af tørre danske Mollusker, bestaaende af 159 Arter samt 7 Arter i Spiritus og Forsteninger (16). 8) Provst Jacobsen: 1 *Loligo Forbesi* (stor og smuk) samt flere Bivalvia og Univalvia fra Samsø. 9) Kjøbt af Hr. Salmin: 9 Arter exotiske Mollusca i Spiritus. 10) Konsul Krebs: Forsteninger fra Vestindien (28 Arter), Bløddyr i Spiritus sammesteds fra (10 Arter). 11) Hr. Kammerjunker de la Laing: en Suite Forsteninger fra Malta (21 Arter) og Konkylier sammesteds fra (133 Arter). 12) Kjøbt af Naturaliehandler Wium: 53 Arter af Konkylier. 13) Kaptejn Andréa: En Del pelagiske Cephalopoder, Pteropoder, Heteropoder, Salper m. m. fra Atlanterhavet, samt Bryozoeer og Ascidier fra Sargasso-Havet; enkelte Mollusca, opskravede i Nordsøen, deriblandt en smuk *Phallusia*-Gruppe m. m., fremdeles enkelte Mollusker fra Rio, deriblandt en smuk *Ostrea*-Gruppe. 14) Kand. Warming: en lignende Suite af pelagiske Mollusca og Molluscoidea. 15) Fra Hr. Tryon i Nordamerika: 94 Arter af Konkylier. 16) Dr. Carpenter i Montreal: en Samling af jamaicanske og panamanske Konkylier samt af nordamerikanske Unioner og andre Bivalvia, i alt omtrent 200 Arter. 17) Stud. med. Thierry: Nogle Brudstykker af Belemniter, 1 *Orthoceratit*-Blok samt 2 *Celleporer*. 18) Hr. Neumann: Brudstykker af Belemniter, oplysende Belemniternes indre Bygning. 19) Hr. Justitsraad Olrik: forskellige grønlandske Mollusker og Molluskoider (37 Nummere). 20) Hr. J. Alder i Newcastle: 21 Arter af engelske Søpunge (Ascidier), vigtige for Bestemmelsen af de danske Arter.

Desuden adskillige mindre Bidrag fra Konferensraad Forchhammers Bo, Professor Steenstrup, Dr. Lütken, Kand. Herring, Dr. Pingel, Student Winther, Konservator Conradsen, Adjunkt Koch, Apotheker Riise, Kaptejn Grønsund, Kand. Søltoft, Det oldnordiske Museum, Museet i Bergen, Kolonibestyrer Fleischer, Assistent Bolbroe, Sysselmand Müller, Dhrr. Lunddal og Olsen o. s. v.

Fra Museet er der afgivet følgende Gjenstande: 1) Til den engelske Naturforsker Joshua Alder: 21 Arter af nordiske og danske Søpunge samt Exemplarer af *Pamatula phosphorea*. 2) Til den engelske Zoolog A. M. Norman: 30 Arter af Echinodermer, især nordiske, samt 25 Arter af Mollusker. 3) Til Museum of Comparative Zoology i Cambridge: 2 *Chimæra monstrosa* samt et Døglingskelet og 203 Arter af Mollusker. 4) Til Professor Kolliker i Würzburg: 10 Arter af Holothurier. 5) Til Dr. Semper sammesteds: 10 Arter af Holothurier. 6) Metropolitanskolen: 15 Arter af Snyltekrebs. 7) Til Hr. Bryce Wright i England: Den i forrige Aarsberetning omtalte store Sending af Echinodermer i Spiritus samt en mindre Samling af Konkylier. 8) Professor Dawson i Canada: 72 Arter af Mollusker. 9) Sign. Bandiera paa Sicilien: 123 Arter af Mollusca. 10) Dr. Poulsen: 25 Arter af Mollusca. 11) Hr. Mac. Andrew i England: 30 Arter af Mollusca. 12) Hr. Wessell i Hamburg: c. 50 Arter af Mollusca. 13) Mr. Jeffreys i England: 2 Arter af Konkylier. 14) Dr. Möbius i Hamburg: 12 Arter

af Mollusca. 15) Kand. Boeck: En Samling af Konkylie til Studium, c. 100 Arter. 16) Dr. Krafft i Prag: 241 Arter af Mollusker. 17) Mag. Lindstrøm i Visby: 106 Arter af Mollusca.

Desuden er der forberedt flere Sendinger til Prof. Wywille Thomson, Bryce Wright, Bergens Museum, Prof. Gervais, Museet i Bologna, Museet i Cambridge (i England), Prof. Verrill i Nordamerika og andre; men disse Sendinger ere endnu ikke naaede til Afslutning, og den nærmere Redegjørelse for dem opsættes derfor til næste Aarsberetning. Men det vil heraf ses, at denne mere udad gaaende Virksomhed ved Museet, som dels stræber at afbetale Museets Byttegjæld til andre Samlinger, dels at aabne nye Bytteforbindelser og derigjennem nye Veje for Erhvervelsen af Materiale til Museet, dels at tilfredsstille de Krav, som fra Videnskabens Side stilles til Museet i Form af Anmodninger om at meddele dette eller hint til Undersøgelse eller Oplysning, ingenlunde har været standset, fordi Kræfterne maatte samles saa stærkt om Forberedelserne til Indflytningen i det nye Museum.

1867.

Ordningsarbejder: A. Bløddyr- og Straaldyrsamlingen er i Aarets Løb næsten fuldstændig blevet indflyttet i den nye Museumsbygning, i hvilken de i Stueetagen indtage 5 Værelser, nemlig 1, 2, 3, 4, 5, 6.

1) Af Echinodermsamlingen, som i de foregaaende Aar var blevet ordnet og opstillet, ere alle Cylinderglassene blevne opstillede i to store Skabe i den nye Museumsbygning Stueetage Nr. 5, Supplementsamlingen i Magasinglas i et mindre Skab i samme Værelse; c. 80 Skuffer have optaget største Delen af de tørrede og forstenede Echinodermer, og endelig ere alle de større, tørre eller forstenede Stykker dels blevne udstillede paa et stort Skuebord under Glasdække i Værelset Nr. 6, dels foreløbig anbragte i et af Skabene i Nr. 5. Foruden hvad denne Dyreklasse ligefrem har krævet af Arbejde i denne Anledning, har Aarets Fugtighed to Gange krævet et meget tidsspildende Arbejde med at rense den tørrede Afdeling af Samlingen for Skimmel og befri den for Fugtighed, hvoraf den desværre kort efter Indflytningen var blevet i høj Grad angrebet under det regnfulde Sommervejr. Først da Aarstiden tillod Gjenoptagelsen af Lokalets Opvarmning lykkedes det at bekæmpe denne Fjende med Held. Selvfølgelig er ogsaa hvad der i Aarets Løb er tilkommet af nye Echinodermer blevet bestemt og indordnet i Samlingen.

2) Den ved Loven om Museernes Forening paabudte Oprettelse af dansk-favnistiske Samlinger er efterkommet ved Indretning af en saadan Samling af danske Straaldyr i det nye Museums Lokale (Værelset Nr. 4).

3) Koralsamlingens Artsbestemmelse og Ordning er blevet fortsat, saaledes at hvad der i alle 3 Museer fandtes af Koraller af Grupperne Favæ, Poritidæ, Milleporæ, Pocilloporæ og Madreporæ (den sidste omfangsrige Gruppe dog kun til Dels) er blevet rensset, sammenstillet, artsbestemt og de for Museet brugbare Exemplarer udvalgte, etiketterede og til Dels, af Konservator Conradsen, opstillede paa Klods; dog har denne sidste Del af Arbejdet atter maattet afbrydes, da det stadiige Slid paa Undervisningssamlingen paa ny krævede hans uafbrudte Virksomhed ved denne. For saa vidt Koralsamlingen er opstillet paa Klodser, er den dernæst blevet ordnet og indsat i de nye Skabe i Værelset Nr. 6 i den nye Museums-

bygning; en større Række Skuffer i det samme Værelse har dernæst optaget en Suite af mindre Former og andre Stykker, som mindre egnede sig til at udstilles, og i andre Skuffer er der endelig foreløbig sammenstillet de fossile Koraller, Cyathophyllerne, en Del af Svampene og af de ottearmede Koraller o. s. v. Hvorvidt denne Klasses Ordning, Artsbestemmelse og Opstilling kan fuldføres i det kommende Aar, er vistnok tvivlsomt og vil til Dels afhænge af, hvad der vil kunne anvendes til dens Anbringelse paa Klodserne. Ogsaa Bryozoen er overflyttede og foreløbig opstillede og ordnede i Skabe og Skuffer samt for største Delen bestemte indtil Art.

4. Ogsaa Konkylie- og Bløddyr-samlingen er for største Delen blevet indflyttet i den nye Museumsbygning; men for en Del ere de forskellige Samlinger (Universitetets, Chr. VIII.s og det kongelige Museums) kun sammenstillede slægtvis og skuffevis. Kun for de tørre og fossile Blæksprutteskallers, Brachionopodernes og Land-Lungesneglenes samt de favnistiske (danske, færøiske, islandske og grønlandske) Samlingers Vedkommende er Sammensmeltningen gennemført ligesom endelig for Samlingen af mindre Bløddyr i Spiritus i Rørglas. Man har dernæst begyndt at ordne og sammenstille de store Konkylies til Opstilling i Skabene. Foruden de vidtløftige Flytninger og Omflytninger, som det har krævet at bringe hele denne Afdeling af Museet i en benyttelig og til en vis Grad præsentabel Stand, har Hr. Mørch i Aarets Løb indført over 2000 Nummere i Tilgangs-journalen, indordnet de to sidste Aars talrige Forøgelser, bestemt henved 200 Arter af Galathea-Samlingen, udtaget flere til Bortsendelse bestemte Suiters blandt Doubletterne, ordnet foreløbig Dr. Bechs efterladte, til denne Samling ved Ministeriets velvillige Understøttelse erhvervede Manuskripter samt de til Chr. VIII.s partikulære konkologiske Museum hørende Arkivsager, samt endelig ordnet og katalogiseret Dr. Puggaards Konkyliesamling, som er bestemt til Museet i Gøteborg.

Foruden af Hr. Mørch har Museet haft extraordinær Hjælp af Hr. Stud. mag. Winther, som med stor Utrættelighed det hele Aar igjennem har hjulpet til paa mange Maader og navnlig været behjælpelig ved ankomne Sendingers foreløbige Ordning, samt af Hr. Cand. pharm. K. J. W. Steenstrup, Assistent ved det mineralogiske Museum, som til bedste for begge Samlinger har gennemgaaet og ordnet Museets store Oplag af Faxeforsteninger.

En meget velkommen Hjælp i en enkelt Retning har Hr. Dr. Axel Boeck fra Christiania i de sidste Maaneder af det forbigangne Aar ydet Museet ved at gennemgaa Museets nordiske Amphipoder, samtidig med, at han benytter dette rige Materiale til det større Arbejde over disse Dyr, som han med offentlig Understøttelse fra Universitetet og Regeringen i Norge udgiver, udstyret med mange Tavler.

Forøgelser: Af større Gaver har Museet modtaget følgende:

1) Fra Hr. Ash, en af Bankdirektorerne i Dartmouth, en særdeles smuk Suite af siluriske Forsteninger — næsten alle Sjøledninger og i særdeles smukke Exemplarer — fra Nordwales (Krebsdyr, Bløddyr og Zoophyter).

2) Af Professor Dawson i Canada (som Bytte for modtagne Naturalier) 45 Arter af ældre siluriske Forsteninger fra Canada (Krebsdyr, Brachionopoder, Mollusca, Zoophyter o. s. v.).

3) Afdøde Dr. Puggaards Samling af ikke-danske Forsteninger, omfattende 128 Arter af fossile Leddyr, Cyathophyller, Koraller, Bryozoen, Svampe, Echino-

dermer, Fiske og Reptilier, skjænket Museet af hans Enke, Fru M. Puggaard. (Jfr. neden for under Bløddyr Nr. 3.)

4) British Museum (Dr. Günther) har tilstillet Museet 38 Arter af Fiske i Spiritus, de fleste fra Lokalteter, hvorfra det ikke vilde være let at erholde noget, hvorfor de sikkert, naar de i sin Tid indlemmes i Museets Fiske-Samling, ville udfylde mangt et Hul i denne.

5) Til Kaptejn Andréa, førende Huset Puggaards store Fregatskib „Signe“, skylder Museet ogsaa i dette Aar en stor Samling af pelagiske Smaadyr (Fiske, Bløddyr, Krebsdyr o. s. v.), indsamlede paa en Rejse til Havanna; desuden forskjellige lavere Havdyr, indsamlede dels i Havanna, dels i Nordsøen.

6) Kaptejn i Sætaten Hedemann har Museet ligeledes at takke for en vakker Samling af pelagiske Smaadyr (Fiske, Bløddyr, Krebsdyr o. s. v.), indsamlede paa en Rejse til Vestindien.

Fra Danmark, dets Kolonier og Bilande har Museet modtaget følgende større Sendinger:

7) Hr. Stud. mag. Winther har indsamlet paa Østkysten af Fyn og i den tilstødende Del af Bæltet en ret anselig Suite, især af Hav- og Ferskvands-Dyformer.

8) Hr. Justitsraad Olrik har indsendt en lille Samling af grønlandske Fiske og andre lavere Havdyr samt Udbyttet af hans Indsamlinger af pelagiske Havdyr, udførte i det nordlige Atlanterhav paa en Rejse til Grønland.

9) Fra Færø har Museet modtaget Sendinger af Fiske, lavere Dyr, Fugleunger i Spiritus m. m., dels fra Museets sædvanlige Velynder, Hr. Sysselmand Müller i Thorshavn, dels fra de to yngre Naturforskere, der berejste Øerne for at undersøge Floraen, Stud. mag. Feilberg og Seminarielærer Rostrup.

10) Fra Island ved Hr. Cand. mag. Wiinstedt, Skibslæge paa „Fylla“, og Hr. Cand. med. Hallas, Skibslæge paa Hvalfangerdamperen „Rob Roys“, hvilken sidste dels har indsamlet Pukkelhvalens og Havkalens Snylttere, dels ved Skrabninger paa større Dybder NØ. for Island tilvejebragt et i favnistisk Henseende interessant Materiale (f. Ex. den sjældne *Arcturus Baffini* i flere Exemplarer).

11) Fra de danske Antiller har Konsul Krebs indsendt en mindre Samling af Krybdyr, Leddyr og Straaldyr (en *Pinnotheres*, som snylter paa *Turbo pica*, kan her fremhæves).

12) Til Oplysning af Danmarks forhistoriske Hvirveldyrfavna har Museet i Aarets Løb modtaget værdifulde Bidrag: af en Skildpadde, Ryg- og Bugskal fra Hr. Skolelærer Poulsen i Rumperup, Kraniet af en Bæver fra Hr. Kand. theol. Zinck, tvende Uroxepandeskaller med de paasiddende Horn fra Hr. Kand. Risom og Hr. Pastor Appeldorn i Bakkendrup, og et Vildsvinehoved fra Hr. M. Sørensen.

Desuden er der meddelt mindre favnistiske Bidrag: fra det egentlige Danmark ved Stud. Andersen, Dr. Bergh, Fiskeriforpagter Blæsberg, Konservator Conradsen, Etatsraad Dons, Adjunkt Føddersen i Viborg, Byfoged Frich i Skagen, Pastor Friis i Vendsyssel, Kjøbmand Lund i Kallundborg, Apotheker Nielsen i Skive, Vandinspektør Poulsen i Kjøbenhavn, Seminarielærer Rostrup i Skaarup, Lieutenant Sahlertz i Kjøbenhavn, Kammerjunker Serene d'Acqueria i Frederiksværk og Skolelærer Østerboel i Agger. Fossilia og Tørvemosedyr fra Danmark ved Kaptejnlieutenant Braag, Stud. Fiedler, Kjøbmand Limkilde, Kjøbmand Poulsen, Professor Steenstrup, Kand. Søltoft og Kammerherre Wichfeldt. Fra Grønland ved

d'Herrer Distriktslæge Pfaff, Etatsraad, Grosserer Suhr og Kand. Sveistrup. Fra Island ved Sysselmand Smith. Fra Vestindien ved Søfarende Hansen*).

Af mindre Gaver har Museet fremdeles modtaget: 1) Af Hr. Kammerherre Berling: 1 *Proteus anguinus* og et Troglodyt-Insekt fra Adelsberger-Hulen. 2) Af Hr. Stud. Hage: et Par vestindiske Fiskeformer. 3) Af Hr. Dr. P. W. Lunds Slægtninge: nogle Stykker Knoglebreccie fra Palermo. 4) Af Hr. Kaptejn Olrik: nogle javanske Krybdyr og Insekter.

Ved Kjøb har Museet erhvervet: 1) Af Hr. Kand. Collin: 2 pelagiske Fiskeformer (1 Mola-Unge og 1 Hoplostethus sp?) samt en Del Kranier af Pattedyr til Undervisningssamlingen. 2) Af Hr. Konservator Konradsen: en ung *Proteus anguinus*, 3 Arter af norske Krebsdyr samt en Del Kranier og andre Præparater til Undervisningssamlingen. 3) Af Dr. Hornbech: 1 Gipsafstøbning af en Trilobit. 4) Af Dr. Krantz i Bonn: 1 Gipsafstøbning af en fossil Dolkhale (*Limulus*). 5) Af Hr. Salmin i Hamburg: 2 Arter af *Pollicipes*; en Krabbeart fra Nyholland. 6) Af Hr. Wessell i Hamburg: 1 *Cteniza cæmentaria*, 2 Hyperiner fra Ostindien, og 2 *Sipunculider* (?) fra Barbados.

Tilgangen til de Bestyreren underlagte Afdelinger af Hovedsamlingen: Bløddyr- og Straaldyr-Samlingen:

A. Straaldyr (Echinodermer, Anthozoe, Hydromeduser, Bryozoe, Spongozoe m. m.) 1) Kaptejn Andrèa har indsamlet: 1 Beroë og to Meduser fra Atlanterhavet: 2 Arter af Echinider fra Havanna, 1 *Aleyonium*, forskellige Bryozoe, 1 *Sertularia* og 8 Arter af Echinodermer fra Nordsøen. 2) Mr. Ash i Dartmouth (jfr. foran) har skjænket: 6 Arter af siluriske Zoophyter fra Nordwales. 3) Rektor Bruzelius har skjænket: 3 *Micraster cor anguinum* (af den svenske Kridtformation). 4) Kjøbt af Hr. Konservator Conradsen: 3 Arter af norske Echinodermer; 1 *Gorgonia* fra Puntarenas og 1 stor *Pocillopora*. 5) Professor Dawson (jfr. foran) har sendt: 15 Arter af siluriske Zoophyter fra Canada samt en Crinoidee (Stammestykke) og *Æozoon canadense*, den i den senere Tid saa meget omtalte „Laurentiske“ Rhizopod. 6) Hr. Student Feilberg har indsamlet ved Færøerne: 18 Arter af Echinodermer, Bryozoe, Hydroider m. m. 7) Kjøbt af Museum Godefroy i Hamburg: 4 Arter af Koraller fra Sydhavet. Foræret af samme: 1 skiveformig Bryozoslægt fra Mexico. 8) Cand. med. Hallas har skjænket: 1 Stenplade af den lithografiske Skifer med en Fiskeforstening og en *Saccocoma pinnata* Goldf. 9) Indsamlet ved samme: 7 Arter af Echinodermer samt nogle andre Straaldyrformer og Bryozoe fra Islands Nordøstkyst. 10) Kaptejnlieutenant Hedemann har indsamlet: Nogle Meduser fra Atlanterhavet. 11) Kjøbt af Dr. Hornbech: Nogle tørrede Svampe og en *Millepora* fra Vestindien samt en *Gorgonia* fra Algier. 12) Kjøbt: Nogle Flintsvampe fra Kridtformationen. 13) Kjøbt af Mineraliehandler Dr. Krantz i Bonn: 9 Arter af fossile Asterider og Ophiurider, dels devoniske (Birkenfeld), dels fra forskellige yngre Formationer, samt en Plade med *Melonites* i Gipsafstøbning. 14) Konsul Krebs har indsendt: 9 Arter af Echinodermer, samt nogle Koraller, Svampe og Coralliner — alle tørrede — fra Vestindien. 15) Af Dr. P. W. Lunds Slægtninge meddelt: 1 *Echinaster* og en *Ophioderma*, 1 *Gorgonia* og en Svamp, alle rimeligvis fra Palermo. 16) Sysselmand

*) Her er ikke taget Hensyn til de Forøgelse, Bløddyr- og Straaldyr-Samlingen har modtaget, og for hvilke der neden for gjøres Rede.

Müller har nedsendt: 7 Arter af færøiske Echinodermer og Straaldyr. 17) Gjennem Hr. Mørch fra Berliner Museet tilbyttet: 14 Arter af Echinodermer. 18) Justitsraad Olrik har indsamlet: 5 Arter af Bryozoaer, Hydroider m. m. fra Grønland. 19) Af Fru M. Puggaard skjænket til Museet (jfr. foran): 76 Arter af fossile Koraller, Cyathophyller, Bryozoaer, Svampe og Echinodermer fra forskellige Formationer. 20) Kjøbt i London ved Professor Reinhardt: 1 Exemplar af *Euplectella*, Glas-Svampen fra Philippinerne. 21) Seminarielærer Rostrup har indsamlet ved Færøerne: 1 *Lucernaria*, 2 Echinodermer, forskellige Bryozoaer, 1 Spongozo. 12) Kjøbt af Hr. Salmin i Hamburg: 17 Arter af Echinodermer, de fleste i Spiritus, fra China-Søen, Sydhavet, Ostindien, Zanzibar, Nyholland o. s. v., 2 Exemplarer af en *Sphenopus* og 2 do. af en *Nephthya* fra China-Søen, 1 lille *Pocillopora*. 23) Professor Steenstrup har meddelt: Et Stykke Limsten med en Bryozobusk. 24) Museet i Stockholm (Professor Løven): 11 Arter af Ophiurider, hvoriblandt den sjældne *Asterony-Loveni* paa en *Virgularia finnarchica*. 25) Grosserer Suhr har indsendt: En *Nullipor* fra Grønland. 26) Professor Ussing har meddelt: 1 *Spongia* fra Øresund. 27) Af Hr. Wessell kjøbt eller tilbyttet: 24 smaa Koraller (*Flabellum* og *Heterocyathus*) fra det indiske Ocean. 4 Arter af Echinodermer fra forskellige Lokaliteter. 28) Kand. Wiinstedt har indsamlet ved Island: 2 Arter af Echinodermer og en *Campanularia*. 29) Indsamlet ved Hr. Student Winther i Store Belt: En halv Snes Arter af Echinodermer, Actinier, Bryozoaer og Spongozoer. 30) Hr. Kand. Zinck har skjænket: 1 *Turbinolia* fra Stevns-Kridtet.

B. Bløddyr (Cephalopoder, Gasteropoder, Acephaler, Brachionopoder og Tunicater). 1) Indsamlet ved Kaptejn Andrèa: Pelagiske Mollusker (Cephalopoder, Gasteropoder, Pteropoder, Heteropoder) fra Atlanterhavet; flere Arter fra Havanna og Nordsøen — i alt c. 100 Nummere. 2) Fra Museum of Comparative Zoology i Cambridge i Nordamerika ved Hr. G. Anthony modtaget: c. 200 Arter af amerikanske Konkylier, alle af særlig Værd ved Bestemmelsernes Paalidelighed og Exemplarernes Godhed. 3) Foræret af Hr. Ash i Dartmouth (jfr. foran): 13 Arter af smukke og interessante siluriske Forsteninger fra Nordwales. 4) Rektor Bruzelius har skjænket en stor og pragtfuld *Ammonites Stobæi*, og en mindre *Ammonit* fra den svenske Kridtformation. 5) Tilbyttet fra Dr. Carpenter i Montreal: c. 200 Arter af Konkylier, dels amerikanske Ferskvands-Konkylier, dels vestindiske og panamanske Konkylier af C. B. Adams's Samling. 6) Kjøbt af Kand. Collin: 1 Skal af *Nautilus ambiguus*; 2 Oktopoder i Spiritus. 7) Tilbyttet fra Professor Dawson: 22 Arter af siluriske Forsteninger (Mollusca og Brachionopoder) fra Canada. 8) Tilbyttet fra Dr. Dohrn i Stettin: 24 Arter samlede af ham selv paa *Insula Principe* og paa de capoverdiske Øer (at betragte som *Typexemplarer*). 9) Adjunkt Feddersen har indsamlet: 2 jyske Glacialforsteninger. 10) Indsamlet af Hr. Stud. Feilberg ved Færøerne: 13 Arter af Mollusca. 11) Foræret af Frøken M. Gjerup i Thisted: 1 *Pholas* (i Spiritus) fra Limfjorden ved Thisted. 12) Kjøbt af Godefroys Museum i Hamburg: 4 Arter af Cephalopoder i Spiritus. 13) Indsamlet ved Kand. Hallas: 12 Arter af Bløddyrskaller fra Islands Nordøstkyst, nogle *Ascidieformer* m. m. 14) Indsamlet ved Søfarende Hansen: 1 *Onychoteuthis* fra Atlanterhavet. 15) Indsamlet ved Kaptejn Hedemann: 13 Arter af pelagiske Mollusker fra Atlanterhavet, tagne paa en Rejse til Vestindien. 16) Fra Hr. Heynemann i Frankfurt tilbyttet: 8 Arter af *Limacider* (*Typexemplarer*).

17) Kjøbt af Dr. Hornbech: 29 Arter af Konkylier samt en Argonautoskal.
 18) Konsul Krebs har indsendt: 1 stor Phallusia og 50 Arter af vestindiske Konkylier.
 19) Nedsendt af Hr. Sysselmand Müller: 84 Arter af færøiske Bløddyr.
 20) Fra d'Hrr. Möbius og Meyer tilbyttet: 59 Arter af Bløddyr fra Kieler-Bugten (Typer til deres Værk over Kieler-Bugtens Favna).
 21) Indsamlet ved Justitsraad Olrik: En Snæs Arter fra Grønland og det nordlige Atlanterhav.
 22) Justitsraad Poulsen har meddelt Museet: c. 50 Arter af danske Mollusker.
 23) Dr. Puggaards Samling af fossile Mollusker fra ikke-danske Formationer og Lokalteter, bestaaende af 1125 Nummere.
 24) Indsamlet af Hr. Rostrup ved Færøerne: 13 Arter af Mollusca.
 25) Kjøbt af Hr. Salmin: 8 Arter af exotiske Bløddyr i Spiritus (Pleurophyllidia, Berthella, Doris, Onchis, Chiton).
 26) Fra Hr. Alfred de St. Simon tilbyttet: 16 Arter af sydfranske Landkonkylier.
 27) Professor Steenstrup har meddelt: 15 Arter af Skaldyr fra Klinteseens udterrede Bund i Nordsjælland.
 28) Kjøbt eller tilbyttet af Hr. Wessell i Hamburg: 2 Arter af Blæksprutter (4 Exempl.) fra Malakka, 64 Arter af Konkylier, mest kinesiske.
 29) Indsamlet af Kand. Wiinstedt ved Island: 7 Arter af Mollusca.
 30) Indsamlet af Hr. Stud. Winther paa Østkysten af Fyn og i store Belt: 58 Arter af Land- og Ferskvands- samt Havbløddyr.

Desuden ere enkelte Arter meddelte af Provst Baagøe, Dr. Bergh, Hr. Brown i Princetown paa Long-Island, Kand Geisler, Vandinspektør Poulsen, Kand. Sahertz, Dr. Sommer, Stud. Warming og Hr. Werlin.

Fra Museet er i Aarets Løb afgivet: 1) Til Hovedsamlingens herpetologiske Afdeling (Professor Reinhardt): 136 af de i det forrige Universitetsmuseums systematiske Afdeling opstillede Krybdyr og Padder, som enten manglede i den større Hovedsamling eller i enkelte Tilfælde havde en særlig Interesse for denne; de vare næsten alle opbevarede i Spiritus og opstillede i Cylinderglas; kun nogle faa vare udstoppede.
 2) Til Museet i Stockholm (Professor Loven) bortbyttet: 7 Arter af Ophiurider samt nogle Orbiculæ.
 3) Til Professor Gervais i Paris afsendt: 56 Arter af Echinodermer, Anthozoe og Tunicater.
 4) Museet i Cambridge i England overladt: 73 Arter af Echinodermer, Anthozoe og Tunicater.
 5) Til Bergens Museum afgivet i Bytte mod tidligere modtagne Naturalier: 14 Arter af Ascidier og Straaldyr, 35 Arter af Konkylier og Bløddyr i Spiritus, samt et Drontehoved i Gips.
 6) Til Museet i Göttingen (Prof. Kefenstein) afgivet, mod forventet Ækivalent i andre Gjenstande: en Suite af grønlandske og kanariske Konkylier.
 7) Til Professor Wyville Thomson i Belfast afgivet som Ækivalent for modtagne Naturalier: c. 100 Arter af Echinodermer, Tunicater, Annulater og Krebsdyr samt Mollusca.
 8) Til Hr. Bryce Wright i London bortbyttet mod et til Dels tidligere modtaget Ækivalent i Forsteninger: 62 Arter af Echinodermer.
 9) Til Professor Verrill i Newhaven i Nordamerika bortbyttet mod forventet Ækivalent: 114 Arter af Echinodermer og Anthozoe.
 10) Til Hr. G. Tryon i Philadelphia afsendt som Ækivalent for tidligere modtagne Gjenstande: 126 Arter af Mollusca.
 11) Til Dr. Carpenter i Montreal bortbyttet: 150 Arter af Konkylier.
 12) Til Hr. Mac. Andrew i London bortbyttet: 40 Arter af Mollusca.
 13) Til Hr. St. Simon i Frankrig bortbyttet: 9 Arter i Spiritus og en Samling af kanariske Konkylier.
 14) Til Hr. C. Wessell i Hamburg bortbyttet: 29 Arter af Mollusca.
 15) Til Dr. Möbius og Grosserer Meyer bortbyttet: 40 Arter af danske Mollusca.
 16) Til Dr. Dohrn i Stettin bortbyttet: 28 Arter af

Mollusca. 17) Til Hr. Heynemann i Frankfurt bortbyttet: c. 20 Arter af kanariske Bløddyr. 18) Foræret Hr. Maiborg, Lærer ved Realskolen i Hjørring, nogle tørrede Echinodermer og Koraller, samt nogle kassable Skeletter, Kranier og udstoppede Fugle, til Brug ved Undervisningen.

1868.

Ordningsarbejder. A. Paa Grund af de store Forandringer til det bedre i de ydre Forhold, under hvilke Samlingerne og Læreren skulle løse de dem satte Opgaver*) maa Aaret 1868 kaldes et særligt Mærkeaar for de grevelige Moltkeske Afdelinger af Museet, og med det Haab, at disse Forandringer ikke ville blive uden kjendelige Følger for Videnskab og Oplysning allerede i en nærmere Fremtid, vil Bestyreren se bort fra og kun med faa Ord historisk erindre om, at dette Aar har for disse Afdelinger for en stor Del kun været et Oprydnings- og Flytningsaar, et idelig Omflytnings-, Ud- og Indflytningsaar, idet Indholdet af hele Museet i Bygningen til Nørregade for de forskjellige Byggeforetagenders Skyld har maattet gjentagne Gange forandre Plads, anbringes midlertidig i den nye Bygning, opstilles der saaledes, at man kunde i det hele komme til hver Gjenstand, og det meste af det atter bringes over igjen, ordnet paa en anden Maade. Herved blev der naturligvis lagt et godt Plus til de allerede i Forvejen ved Ordningen af det nye Museums Indretning givne Arbejder.

At under saadanne Forhold kun forsvindende lidt har kunnet blive fremmet af de egentlige Præparationsarbejder, er en Selvfølge; men der er ikke forsømt at anvende den Tid derpaa, der fra de andre urolige Hverv kunde spares dertil, og Konservator Conradsen har i denne Henseende gjort, hvad han har kunnet formaa.

Men naar under alt det, som Aaret har ført med sig af Uro og Anstrængelser, de fornævnte, under Universitetsprofessoren staaende Afdelinger ere komne saa vidt, som de ere, da skyldes dette for en stor Del Hr. Dr. Lütken. Efter nærmere Aftale med Bestyreren har han deltaget i eller alene forestaaet de yderst forskjellige Hverv, som Flytningen fordrede, og i Mellemtiderne fortsat sine videnskabelige Arbejder for Museet, især inden for Straaldyrenes Klasser (se nedenfor). Hvad der ved hans Bistand og ved anden Hjælp i Aarets Løb er blevet udført til Ordningens, Opstillingens og Foregølsens Fremme, skal her paa sædvanlig Maade berøres:

Foruden den Assistance, som den mig underlagte Virksomhed har haft af Hr. Mørch i Bløddyrsamlingen, og hvis nærmere Anvendelse vil fremgaa af det følgende, har Stud. med. Winther assisteret os i Begyndelsen af forrige Aar, indtil han blev bortkaldt ved Udskrivning til Flaaden, paa samme Maade som i den tidligere Beretning for forrige Aar er anført, især ved den foreløbige Behandling af indkommende Sendinger. Hans Hjælp blev ogsaa benyttet ved Opstillingen af en repræsentativ Samling af lavere Dyr til Universitetets fysiologiske Museum, hvilken Samling efter Ønske af det nævnte Museums Bestyrer er blevet anlagt, dels af Stykker fra det tidligere zootomisk-fysiologiske Museum, dels af Tilskud fra det zoologiske Museums Doublet-Magasiner. Ved Fraflytningen af det tidligere zootomisk-fysiologiske Museums Lokale efterlodes nemlig dels i Kjælderen, dels paa et større

*) Univ. Aarb. f. 1864—71 I S. 498—501.

Loftskammer et ikke ringe Antal zoologiske og zootomiske Gjenstande af større eller mindre Værdi, dels Skeletter, dels Spirituosa, som stilledes til det zoologiske Museums Disposition, dog med det Forbehold, at dette deraf eller af andre til dets Raadighed staaende Materialier vilde indrette en mindre, repræsentativ zootomisk-zootypisk Samling til muligt Brug ved fysiologiske Forelæsninger. Den ene Halvdel af denne Samling er i Aarets Løb blevet bragt i Stand og afleveret til det fysiologiske Museum, og Resten haaber man at faa bragt i Orden i Løbet af 1869. Skeletterne fra denne Samling ere efterhaanden blevne vaskede og overflyttede i Hovedbygningen; hvad der fandtes af Pattedyr og Krybdyr i Spiritus, afleveredes til Hovedsamlingens 1ste Afdeling, de grønlandske Bløddyr og Straaldyrene (for saa vidt de ikke optoges i den det fysiologiske Museum tilbageleverede Samling) til det zoologiske Museums 4de Afdeling, og Resten er taget under midlertidig Varetægt, forsynet med ny Spiritus og overhovedet eftersat med Hensyn til Opbevaringstilstanden samt overflyttet til Loftsværelserne i den nye Museumsbygning, for efterhaanden som Forholdene tillade det at blive afgivne til de forskjellige Afdelinger, for saa vidt ikke en Del deraf endnu vil blive benyttet til Tilvejebringelsen af den anden Halvdel af den oven for omtalte repræsentative Samling. Den i Aar afleverede Halvdel omfattende c. 100 Nummere, opstillede i Cylinderglas, henhørende til Straaldyr, Ledorme, Krebsdyr, Tusindben, Edderkopper og Insekter. Det er ganske vist et ikke ubetydeligt Arbejde, som Museet derved har paadraget sig; men man har troet at burde foretrække dette fremfor at foranledige Vedligeholdelsen af en uordnet Rest af en zoologisk Materialsamling uden for Museet, hvilket kun lidet vilde stemme med alle senere Aars sunde Bestræbelser for at faa saa mange af disse Smaasamlinger som muligt samlede under et.

I det sidste Halvaar har en anden særdeles flink studerende, Hr. Stud. med. Bastrup, assisteret mig ved de daglige Forevisninger for og Øvelser med de medicinske studerende.

B. I Bløddyr- og Straaldyr-Samlingen er der i Aarets Løb blevet udført følgende Arbejder:

1) Hvad der i Aarets Løb er tilkommet af Echinodermer er blevet bestemt, opstillet og indordnet i Samlingen. (Med Hensyn til Forøgelsen inden for denne Dyreklasse se neden for.)

2) Bestemmelsen af de egentlige Stjernekoraller er afsluttet med den vidtløftige og vanskelige Madrepora-Slægt. De ikke ubetydelige Forøgelser, som denne Del af Samlingen har modtaget i Aarets Løb, især fra d'Hrr. Riise, Schytt, Mørch og Conradsen, ere blevne bestemte, opstillede paa Træklodser og indsatte i Samlingen. Desuden er der hele Aaret, saa snart en midlertidig Standsning af Flytningsarbejderne tillode det, blevet arbejdet af en særegen Medhjælper under Konservatorens Tilsyn paa Stjernekorallerne Opstilling paa Træklodser, hvilket Arbejde nu ved Aarets Slutning i Hovedsagen er gennemført; dog staa Anbringelsen af en Del af de større Korallblokke endnu tilbage.

Det har under Udførelsen af dette Arbejde vist sig, at den ved Fordelingen i Skabene af de paa Klodser opstillede Stjernekoraller i Værelset Nr. 6 foreløbig vedtagne Plan maa underkastes ikke uvæsentlige Modifikationer, og der forestaar derfor i det kommende Aar et ikke ganske ubetydeligt Arbejde med at omstille Samlingen i de forskjellige Skabe i Værelserne Nr. 6 og 7, naar nye Skabe til Nr. 7 ere færdige. Ogsaa i en anden Henseende kan Arbejdet kun betragtes som

foreløbigt. Det vil ikke fejle, at der i Artsbestemmelserne fremtidig vil blive meget at forbedre og rette, alt eftersom den endnu meget usikre Kundskab om denne Dyregruppes Artsforhold skrider frem, og eftersom fremtidige Forøgelse af Samlingen ville give Anledning til mere eller mindre omfattende Revisionsarbejder. Der er desuden endnu kun mere undtagelsesvis rørt ved de fossile (forstenede) Korallformer fra Fortiden, hvis Bearbejdelse helst maatte udsættes, indtil en paa-tænkt Forøgelse af denne Del af Samlingen har kunnet finde Sted.

Fremdeles er i dette Aar den hele Række af Sø-Anemoner (Aktinier) blevet gennemgaaet, opstillet, bestemt osv. Den deler Lokale med de øvrige i Spiritus opbevarede Straaldyr i Værelset Nr. 5. Samlingen omfatter c. 70 Arter.

Til Bestemmelsen og Opstillingen af Koraldyrenes anden Hovedrække, de ottearmede Koraldyr, er der gjort de fornødne forberedende Skridt, saaledes at Arbejdet forhaabentlig vil kunne tage sin Begyndelse noget efter Nytaar. Hvad der endnu henstod af Ædelkoraller, Horn-, Led- og Orgel-Koraller m. m. i Museet i Stormgade og i det til Chr. VIII.s forhen værende Samling hørende Magasinlokale i det gamle Universitetsmuseums Bygning, er nu flyttet sammen i Skabe og Skuffer i Værelserne Nr. 6 og 7 i den nye Museumsbygning og saaledes bragt i en over-skuelig Tilstand. Det hele Materiale henhørende til Søfjerene og Alcyoniderne er imidlertid tilsendt Professor Kolliker i Würzburg til Undersøgelse og Bestem-melse; denne udmærkede Naturforsker arbejder nemlig paa en udførlig Monografi af disse Dyregrupper og har dertil andraget om Museets Understøttelse, hvilken blev saa meget beredvilligere ydet, som man derved ikke alene kunde yde et betydeligt Bidrag til Videnskabens Fremme, men ogsaa uden yderligere Vederlag erholde et omfattende Bestemmelses- og Ordningsarbejde udført paa en saadan Maade, at den videnskabelige Værdi af dette Afsnit af Samlingen blev betydelig forøget.

3) Ogsaa de Havsvampe (Spongozoa), der fandtes i det tidligere kgl. Museum og i Chr. VIII.s Samling ere foreløbig sammenflyttede med det tidligere Univer-sitetsmuseums Materiale i de samme Værelser Nr. 6 og 7 og vil nu der afvente den mere videnskabelige Bearbejdelse, som synes snart at kunne blive denne, saa længe af Videnskaben forsømt Dyreklasse til Del. Der er allerede truffet den Aftale med Professor Oscar Schmidt i Gratz, den nu værende Hovedautoritet i Spongozoologien, at han overtager Bearbejdelsen af de nordiske Havsvampe, for-haabentlig til lige stort Udbytte for Museet og Videnskaben.

4) I Bløddyr-Afdelingen har Hr. Mørch udført følgende Arbejder:

a) Sammenordnet Samlingerne af Bløddyr (o: Snegle, Muslinger samt Bra-chionopoder) i Spiritus, saa vel hvad der af disse hører til den almindelige Sam-ling af Bløddyr i Spiritus, som hvad der hører til de specielt favnistiske Sam-linger fra Danmark, Færøerne, Island og Grønland. Denne Samling indeholder saaledes i ordnet Stand alt, hvad der af disse Dyreklasser tidligere fandtes i Uni-versitetets zoologiske Museum, i det kgl. Museum, i Chr. VIII.s Samling, i Galathea-Samlingen samt til Dels i Universitetets fysiologiske Museum. Foruden Blæk-sprutterne, Søpungene og Mosdyrene, som her ikke ere medregnede, tæller denne Samling c. 5000 Glas (større og mindre). Heraf vil nu i den nærmeste Fremtid, saa snart Omstændighederne tillade det, være at udsondre dels de Stykker, der egne sig til at opstilles i Cylinderglas, dels de Stykker, der kunne betragtes som Doubletter.

b) Ogsaa den i forrige Aar begyndte Sammensmeltning af de 3 Samlinger af Bløddyrskaller (Konkylier) til en systematisk ordnet og ensartet etiketteret Konkyliesamling er fortsat. Af Beretningen for forrige Aar vil det ses, at denne Sammenarbejdelse var gennemført for de tørre og fossile Blæksprutteskallers, Brachionopodernes, Landlungesneglenes og de favnistiske Samlingers Vedkommende, hvortil endnu burde været føjet nogle Smaa grupper (Bulla, Scalaria, Solarium og Janthina, samt en lille Afdeling af Bivalverne) saa vel som Samlingerne af Originalstykkerne af Spenglers, Regenfusz's, Chemnitz's, Schumachers, O. Fabricius's og O. F. Müllers konkyliologiske Værker, hvilke Arbejder allerede tidligere vare udførte. I Aarets Løb er dette Arbejde fortsat gennem Familierne Cyclostomæ, Ampullariæ, Paludinæ, Rissoæ, Cerithia og Slægten Buccinum (81 Skuffer i alt). Naar dette lægges til, hvad der tidligere er udrettet i den samme Retning, viser det sig, at der er sammenordnet 540 Skuffer, hvorimod Sammenordningen af 874 Skuffer endnu staar tilbage, foruden de med Galathea-Expeditionen hjembragte Konkylier (33 Skuffer) og en Del andre i den senere Tid tilkomne Forøgelsler. Henved de to Tredjedele af dette Arbejde staar altsaa endnu tilbage.

c) Dernæst er der selvfølgelig arbejdet paa Bestemmelsen, Etiketteringen og Indordningen af de i Aarets Løb og den sidste Halvdel af forrige Aar tilkomne nye Forøgelsler af Samlingen, saaledes især paa den nys nævnte Konkyliesamling fra Galathea-Expeditionen og den ved samme Lejlighed hjembragte rige Samling af Bløddyr i Spiritus, samt hvad der forresten er tilkommet i Aarets Løb, hvorom der i det følgende afgives detailleret Beretning. Disse Arbejder have omfattet omtrent 1540 Arter. Det er en Selvfølge, at der ogsaa er expederet til Afsendelse adskillige Sendinger til udenlandske og indenlandske Samlinger og Samlere (c. 900 Nummere), hvilke ligeledes ville findes opførte i det følgende.

5) Samlingerne af Søpunge og Salper er ligeledes (ved Dr. Lütken) sammenflyttede og foreløbig sammenstillede til en Samling; men i denne Afdeling staar der med Hensyn til Bestemmelse og finere Ordning endnu meget tilbage at gjøre, hvilket dog til Dels uden Skade vil kunne opsættes, indtil denne Dyreklasses videnskabelige Bearbejdelse andetsteds har gjort nye Fremskridt med Studier, anstillede paa de levende Dyr.

Forøgelsler. Af større Gaver har Museet modtaget:

1) Fra den kejserlige franske Regering: 4 Kasser med zoologiske Gjenstande, som vare Doubletter fra de til „l'Exposition permanente des Colonies françaises i Paris“ fra de franske tropiske Besiddelser indsendte Samlinger og af vedkommende franske Ministerium vare skjænkede til Museet, om end nærmest som Appendix til nogle andre til den polytekniske Lærestanstalt og den farmakologiske Samling skjænkede større Samlinger. Om denne Sending og dens Fordeling til Museets andre Afdelinger henvises til, hvad neden for er anført.

2) Fra det zoologiske Universitetsmuseum i Christiania: 7 Arter af bløde Koraldyr (Søfjer m m.), 7 Arter af Echinodermer, 4 Arter af Krebsdyr, alle sjældnere Former og med en enkelt Undtagelse fra den norske Kyst, et vigtigt og værdifuldt Bidrag til Repræsentationen især af den nordiske Dybvandsfavna i Museet.

3) Fra Kammerjunker F. v. Hedemann: 31 Kranier af østindiske Pattedyr, henhørende til 10 Arter, deriblandt to (formodentlig Han og Hun) af en Bøffel-form; desuden to Exempl. af en stor Vandtæge i Spiritus.

4) Kaptejn Henschell, Føreren af Barkskibet „Rota“, har dels i Vestindien,

dels i Ostindien indsamlet en ret værdifuld Suite af zoologiske Gjenstande, hvoriblandt kan udhæves en javansk Havslange, to Mola-Unger, to javanske Flyndere, flere vestindiske Krebsdyr m. m., i alt c. 30 Arter.

5) Kaptejn Caspersen, Fører af Barken „Emily“, har tilsendt Museet nogle i de sydlige Have fangede Vingesnegle, ledsagede af Beskrivelser og Tegninger i Vandfarve, saa vel af dem som af andre pelagiske Dyreformer; desuden en Makrelgjedde (*Scomberesox*), fanget Vest for de azoriske Øer, nogle andre Smaafiske m. m.

6) Kaptejn Bang har fra en Rejse til Grønland hjembragt en lille Samling af mindre Dyreformer fra det aabne Nordhav (en Snes Arter omtrent).

Fra Danmarks Kolonier og Bilande har Museet modtaget følgende større Sendinger:

7) Fra Kolonibestyrer Andersen i Ritenbenk c. 25 Arter af lavere Dyreformer (Krebsdyr, Orme, Bløddyr) fra Havet ved Grønland. 8) Cand. med. Schjødte, fungerende Marinelæge, har ved Grønlands Kyster indsamlet nogle lavere Havdyr samt 3 Glas med Fugleunger i Spiritus, i alt c. 15 Arter. 9) Kaptejn Brockdorff, Fører af et af den grønlandske Handels Skibe, har ligeledes indsamlet en Del grønlandske Havdyr (Fiske, Krebsdyr, Orme, Søpunge, Bløddyr, Echinodermer og Meduser). 10) Fra Island har Museet ved Hr. Faktor Møller i Øfjord modtaget en mindre Indsamling af Havdyr, 16 Arter i alt (Fiske, Krebsdyr, Orme, Bløddyr og Straaldyr) fra Havet ved Islands Nordkyst, en Lokalitet hvorfra alle Bidrag have en særegen Interesse for Kundskaben om de højnordiske Dyrearters Udbredningsforhold; særlig kan her fremhæves en *Lycodes*-Art og Exemplarer af den højnordiske *Sabinea septemcarinata*. 11) Fra Island have ogsaa Kaptejn Hedemann af Søetaten og Skibslæge Branner hjembragt mindre Indsamlinger af lavere Havdyr, først nævnte en halv, sidst nævnte omtrent en Snes Arter. 12) Fra Sysselmand Müller i Thorshavn paa Færø har Museet ogsaa i dette Aar modtaget gode Bidrag til Oplysning af dette Bilands Bløddyr- og Fiskefavna, de to Grene af Øernes Naturhistorie, paa hvilke Meddelelsen i de sidste Aar især har haft sin Opmærksomhed henvendt. Af den sidst nævnte Klasse maa udhæves: 1 *Vaagmær* (*Trachypterus Vogmarus*) og en Glansfisk (*Lampris guttatus*), begge anselige Dybvandsfiske, der kun med lange Mellemlum opkastes paa Kysterne, forholdsvis oftere dog netop paa Færøerne. Desuden enkelte andre lavere Havdyrformer, hvoriblandt et smukt Exemplar af en *Nemertes* m. m. 13) Sammestedsfra har Stud. med. Feilberg som Tillæg til sin i forrige Aarsberetning omtalte Indsamling meddelt Museet c. 30 Arter af Fiske og lavere Havdyr, hvoriblandt i Exemplar af det sjældne nordiske Krebsdyr *Areturus Baffini*, 1 *Æga crenulata*, 1 velbevaret, broget *Nemertin*, flere saakaldte *Heteronereider* m. m. 14) Med Hensyn til Hr. Justitsraad Riises pragtfulde Gave af vestindiske Svampe og Koraller henvises til et senere Afsnit af denne Beretning. Fra samme gavmilde Haand har Museet end videre modtaget 3 Hajer og en Rokke fra Vestindien samt Hovedet og andre Dele af en meget stor Haj.

Til Oplysning af Danmarks forhistoriske Dyreliv har Museet i Aarets Løb modtaget to interessante Bidrag, nemlig et Bæverkranium fra en Tørvemose i Tommerup Sogn i Fyn, indsendt af Pastor Müller i Tommerup og Brylle, og en Skal af *Kjærskildpadden* fra Attemosen ved Øverød, indsendt af Gaardmand og Teglblænder Hans Nielsen i Øverød gennem Hr. Dr. phil. Pingel. End videre har Amtmand Vedel indsendt et større Parti *Knogler* af et *Uroxeskelet* fra en Tørvemose i Nærheden af Aldumgaard pr. Horsens, og Bestyreren har fra

Ordrup-Mosen indleveret en Rest af c. 30 Knogler af det Vildsvin, hvis øvrige Knogler vare erhvervede Aaret i Forvejen. Desuden er der meddelt mindre Bidrag: a) af Fossilia og Tørvemosedyr fra Danmark ved Kammerjunker Drechsel, Gehejmerraad, Baron Holsteen-Cariusius, Justitsraad Poulsen, Kammerraad Reinsholm i Stege og Baron E. Rosenørn-Lehn (Hvidkilde). b) Andre Zoologica fra det egentlige Danmark af prakt. Læge Bang, Hofjægermester Carlsen (Kjøgegaard), Birkedommer Fiedler, Byfoged Frich (Skagen), Stud. med. Hansen og Stud. med. Hecquet, Apotheker Henningsen (Graasteen), Adjunkt Juel (Aalborg), Justitsraad, Amtsforvalter Kabel (Ringkjøbing), Apotheker Nielsen (Skive), General Raasløffs Sønner, Baron E. Rosenørn-Lehn, Lodsogholder Rander (Dragør), Lieutenant v. d. Recke af Søetaten, Distriktslæge Steenberg (Grenaa), Stud. Tetens, Hr. Truelsen (Frederikssund), Læge Vahl (Haderslev) og Kand. E. Warming. c) Fra Grønland ved forhen værende Kolonibestyrer Fleischer og Direktør, Justitsraad Olrik. d) Fra Færo ved Handelskommis Randropp i Thorshavn*).

Af mindre Forøgelse har Museet fremdeles modtaget ved Bytning: 1) Fra Pariser-Museet: 5 Arter af Hvallus (Cyamus). 2) Fra Museet i Breslau (Professor Grube): 7 Arter af Krebsdyr samt en mærkelig Insektlarve. 3) Fra Professor Heller i Innsbruck: 2 Arter af Krebsdyr. 4) Fra Gøteborg Museum: 3 Torskearter. 5) Fra Dr. Thielens i Tirlemont: forstenede Levninger af 10 Arter af Fiske; to af Krebsdyr osv. 6) Desuden har Universitetets mineralogiske Museum afgivet 9 Skiferplader med Insektaftryk fra Oeningen, meddelte af Professor Oswald Heer.

Ved Kjøb har Museet erhvervet: Fra Hr. Conradsen forskellige Gjenstande til Forelæsnings- og Undervisningssamlingen, nemlig: 3 Kranier af Bos Bison, Tyr, Ko; 1 Kranium af *Hydrochoerus capybara* (Flodsvin); 1 udstoppet Hamster; 1 sort do.; 1 Myrepindsvin (*Echidna setosa*) i Spiritus; to unge *Lophius piscatorius* fra Nizza; 1 Malle (*Silurus glanis*) i Spiritus; 1 Falkeskind i Fjerskifte.

Tilgangen til de Bestyreren for Tiden underlagte Afdelinger af Hovedsamlingen, nemlig Bløddyr- og Straaldyrsamlingen.

A. Straaldyr (Pighude, Gopler, Koraldyr, Havsvampe, Mosdyr osv. 1) Fra det zootomisk-fysiologiske Museums Magasiner afleveredes, hvad der fandtes af Straaldyr, hvorved Samlingen forøgedes med flere smukke Stykker, f. Ex. en *Pentacrinus Mülleri*, 2 *Goniaster phrygianus* i Spiritus, en stor *Asterias glacialis*, flere smukke Exemplarer af *Chiridota lævis* og *Eupyrgus scaber*; desuden forskellige Echinodermer og Anthozoeer, til Forøgelse af Afdelingens Magasiner og Doublet-beholdninger. 2) Det mineralogiske Museum har meddelt 4 Echinider (2 Arter) fra den svenske Kridtformation. 3) Fra den kejserlige franske Regering (Exposition permanente de Paris) modtaget som Gave en Del Exemplarer af en Søfjer fra Ny-Kaledonien; nogle Holothurier sammestedsfra; nogle Bryozoeer og Echinodermer fra Newfoundland. 4) Fra det zoologiske Museum i Christiania har Museet tilbyttet sig 14 sjældne Arter af Echinodermer og Anthozoeer, for største Delen opbevarede i Spiritus, og fra den norske Kyst (se oven for). 5) Fra Gøteborgs

*) Der er ved Affattelsen af denne Fortegnelse, for at undgaa Gjentagelser, ikke taget Hensyn til de Forøgelse, som Bløddyr- og Straaldyrsamlingen har modtaget, og for hvilke der gjøres mere omstændeligt Rede i et følgende Afsnit af denne Beretning. Det samme gjælder om neden staaende Oversigt over Samlingernes Forøgelse ved Kjøb og Bytning.

Museum (Hr. Intendant Malm) tilbyttet to Pragtstykker af sjældne nordiske Søfjer: *Pavonaria quadrangularis* (Forbesi Verr.) og *Pennatula borealis*, samt to sjældnere Arter af Slangestjærner (*Amphipholis tenuispina* og *Amphipholis norvegica* 6) Erhvervet fra Museum Godefroy i Hamburg: 19 Arter af Søjstjærner og Slangestjærner fra det indiske og stille Hav som Vederlag for, at vort Museum har udført Bestemmelsen af en større Samling af disse to Afdelinger af Pighudklassen. 7) Museet i Berlin har meddelt: 1 Slangestjerne (*Hemipholis cordifera*) fra Rio Janeiro i 2 Exempl. 8) Fra Professor Heller i Innsbruck tilbyttet: 1 Slangestjerne (*Ophiothrix*) fra Adriaterhavet. 9) Fra Hr. Justitsraad, Apotheker Riise modtaget som Gave en særdeles smuk Suite af vestindiske Koraller, c. 40 Arter i 57 Individuer, hvoriblandt mange Pragtstykker; en Snes Arter af vestindiske Svampe i 26 Exempl, hvoriblandt ligeledes flere særdeles smukke Stykker, samt en stor Middelhavssvamp Korallerne høre til Slægterne *Madrepora*, *Oculina*, *Millepora*, *Porites*, *Orbicella*, *Agaricia*, *Eusmilia*, *Dendrogyra*, *Mussa*, *Mæandrina*, *Manicina*, *Diploria*, *Colpophyllia*, *Isophyllia*, *Herpetophyllia*, *Cyathocora*, *Muricea*, *Eunicea*, *Plexaura*, *Aleyonium*, *Gorgonia*. 10) Foræret af Hr. Stud. polyt. Schytt en meget vakker Samling af ostindiske Koraller fra Singapore (22 Arter i 32 Exempl.), hvoriblandt flere nye for Museet; enkelte synes endog at tilhøre aldeles ubeskrevne Arter (en *Mussa* og en *Turbinaria*). De andre tilhøre Slægterne *Coeloria*, *Symphyllia*, *Mussa*, *Galaxea*, *Tridacophyllia*, *Hydnophora*, *Cyphastræa*, *Merulina*, *Montipora*, *Lophoseris*, *Podabacia*, *Cryptabacia*, *Fungia*, *Haliglossa*, *Madrepora* og *Pocillopora*. 11) Kaptejn Bang har indsamlet nogle Meduser og svømmende Aktinier fra det aabne Nordhav. 12) Fra Hr Bandiera paa Sicilien tilbyttet 2 fossile Echinider og to fossile Korallformer fra Siciliens Tertiærdannelser. 13) Foræret af Hr. Forpagter Borries: En smuk Bægersvamp (*Kiselsvamp*) fra Kridtformationen og en mindre Flintsvamp. 14) Skibslæge Branner har indsamlet: 5 Arter af islandske Pighude, Tang med Bryozoe osv. 15) Kaptejn Broekdorff har indsamlet: Nogle grønlandske Echinodermer og Meduser. 16) Fra Kaptejn Caspersen: Sargassotang med Bryozoe og Hydroider. 17) Cand. mag. Collin har skjænket Samlingen 1 *Goniaster phrygianus* (Søjstjerne), ny for den danske Fauna. 18) Kjøbt af Konservator Conradsen: 5 Arter af Koraller (*Lophoseris*, *Oculina*, *Madrepora* og *Seriatopora*) fra Ceylon og Sydhavet. 19) Fra Hr. Kand. Feilberg modtaget: Flere Exempl. af en *Crisia* (Bryozo) samt gode Exempl. af flere Arter af Goplepolyper fra Færø. 20) Foræret af Hr. Bibliothekar Gundorph: 2 gode Exempl. af *Lophogorgia palma* (en rød flad Hornkoral) fra Cap. 21) Kaptejn Hænschell har indsamlet og skjænket Museet nogle vestindiske Bryozoe; en Slangestjerne (*Ophiocnemis obscura* var.), siddende paa en *Alecto*. 22) Maskinarbejder Jensen har foræret Museet en Spatangoid fra Saltholmskalken. 23) Sysselmand Müller har indsamlet nogle færøiske Echinodermer, og 24) Faktor Møller: Nogle islandske Aktinier og Echinodermer. 25) Kjøbt af Hr. Mørch: 4 smukke Exempl. af *Pocillopora frondosa* og 2 do. af *Madrepora prismatica* (Stjernekorallbuske) fra Mauritius. 26) Fra Discipel Preetzmann tilbyttet 1 Koral (*Astroides calycularis*) fra Capri. 27) Kjøbt af Hr. Salmin i Hamburg: 12 Arter af Echinodermer (19 Exempl.) fra Amerikas Vestkyst. 28) Marinelæge Schjødte har indsamlet 4 Arter af grønlandske Echinodermer 29) Dr. Steenberg foræret nogle Svampeforsteninger og et Stykke Kalksten med Pentakrinstitke. 30) Fra Dr. Thielens i Tirlmont tilbyttet c. 30 Arter af fossile Echinodermer, Cythophyller, Koraller, Svampe osv.

31) Fra Yale College (Newhaven, Massachusetts, Prof. Verrill) er anmeldt Af-sendelsen af en større Sending af Straaldyr gennem „Smithsonian Institution“; men den er endnu ikke indtruffet til Museet. Denne Sending er til Erstatning for Gjenstande, som tidligere ere tilsendte det oven nævnte Institut. Paa den anden Side er Museet ved de modtagne værdifulde Sendinger fra Gøteborgs og Christiania Museer kommet i en Byttegjæld til disse, som det, naar roligere Forhold for Museet indtræde, maa se at faa afbetalt.

B. Af Bløddyr (Blæksprutter, Snegle, Muslinger, Søpunge osv.) har Museet i Aarets Løb haft følgende Tilvæxt: 1) Fra Galatheasamlingen er afleveret 319 Arter af Mollusca i Spiritus fra de forskellige, af Expeditionen besøgte Lokaliteter samt fra det aabne Hav. 2) Fra det tidligere zootomisk-fysiologiske Museum modtoges 84 Arter af grønlandske Mollusker i Spiritus. 3) I den fra den keiserlige franske Regering modtagne Samling af zoologiske Gjenstande fra de franske Kolonier var der 77 Arter af Konkylies; større Interesse havde en Snes Arter af Bløddyr i Spiritus fra New Foundland og Ny Caledonien. 4) Fra Museet i Berlin tilbyttet 38 Arter, samlede paa den preussiske Expedition til Japan af Dr. v. Martens. 5) Fra Hr. Bandiera paa Sicilien tilbyttet 68 Arter levende og fossile Konkylies fra Sicilien. 6) Fra Hr. v. Vest i Hermannstadt ved Bytning: 154 Arter siebenbürgenske Land- og Ferskvands-Mollusker, der kunne betragtes som Originaler til v. Bielz's Favna. 7) Fra Præsident Letourneux i Fontenay ligeledes ved Bytning: 25 Arter af Land- og Ferskvands-Mollusker fra Kabylien. 8) Desuden ere enkelte Arter indsamlede og skjænkede af Dhrr. Kolonibestyrer Andersen, Kaptejn Bang, Forpagter Ph. Borries, Kaptejn Brockdorff, Skibslæge Branner, Kaptejn Caspersen, Toldofficiant Christensen, Adjunkt Feddersen, Studenterne Feilberg og Fiedler, Frøken Gjørup, Kaptejn Hedemann, Kaptejn Henschell, Student Budde Lund, Faktor Møller, Justitsraad Olrik, Justitsraad Poulsen, Professor Reinhardt, Lieutenant Sahlertz, Marinelæge Schjødt, Læge Steenberg, Cand. mag. Warming, Student Winther og Hr. Zetterstedt.

Af Konkylies og egentlige Bløddyr alene udgjør den protokollerede Tilvæxt over 500 Nummere; men desuden er der modtaget Sendinger, som Tiden endnu ikke har tilladt at gennemgaa og indføre, fra Konsul Carstensen (Heliceer fra Marocco), Kand. Collin (Mollusker i Spiritus fra Sydevropa), Dr. Thielens i Tirlermont (fossile Mollusker fra Crag-, Kridt- og Kulformationen), exam. polyt. Schytt (Konkylies fra Singapore), Dr. Semper i Würzburg (nøgne Mollusker i Spiritus fra Phillipinerne), og Syssemand Müller (Bløddyr fra Færøerne), med Hensyn til hvilke Forøgelser der altsaa maa henvises til Beretningen for 1869.

Afgivet fra Museet er: 1) Til Pariser-Museet bortbyttet 6 Arter af Hvallus. 2) Til Museet i Breslau bortbyttet 9 Arter af Havedderkopper (Pycnogonider). 3) Til Museet i Christiania afgivet som Afdrag paa Byttegjæld 2 sjældnere højnordiske Krebsdyr (Arcturus Baffini og Lysianassa gryllus). 4) Til Museet i Berlin bortbyttet 14 Arter af Echinodermer og 30 Arter af højnordiske Bløddyr i Spiritus. 5) Til Konservator Conradsen bortbyttet et Odderskind, 1 Fuglerede og 4 Smaafugleskind fra Amerika, 1 Gruppe af Balaner. 6) Til Hr. Forpagter Borries afgivet en ordnet Konkyliesamling paa 200 Arter for at understøtte ham i hans Indsamlinger af Kridtformationens Forsteninger, hvoraf adskilligt allerede er kommet Museet til gode. 7) Til Frøken Hage: 50 Arter af Konkylies. 8) Til Justitsraad, Dr. Poulsen bortbyttet 25 Arter af Rødehavskonkylies. 9) Til Hr.

Wessell i Hamburg bortbyttet 13 Arter af nordiske Søpunge, 1 Chiridota lævis og 4 Expl. af Alecto Eschrichtii, samt 6 Arter af Konkylie. 10) Til Hr. v. Vest i Hermannstadt bortbyttet 119 Arter af Konkylie. 11) Til Hr. v. Bielz i Siebenbürgen bortbyttet 100 Arter af Konkylie. 12) Til Dr Thielens i Tirlmont bortbyttet 155 Arter Mollusker. 13) Til Hr. Alfred Bell i London bortbyttet 25 Arter af Konkylie. 14) Til Hr. Gwyn Jeffreys i London bortbyttet 25 Arter af Konkylie.

Til Professor Troschel i Bonn er udlaaet til Undersøgelse af Tunge-Tandbevæbningen 96 Arter af Snegle i Spiritus af Afdelingerne Rhipidoglossa og Ptenoglossa. Det ham tidligere betroede Materiale til den samme Række af Studier er rigtig tilbageleveret.

1869.

Ordningsarbejder. Med Hensyn til Museets Benyttelse som Underlag for Universitetslærerens zoologiske Forelæsninger, og hvad dermed staar i Forbindelse, bemærkes: De nærmest for de medicinske studerende bestemte Forelæsninger over Zoologien i Almindelighed samt de dermed i Forbindelse staaende Repetitorier og Øvelser have fundet Sted hele Aaret igjennem med 2—4 Timer hver Dag, med Undtagelse af Lørdagen.

Bestyreren har ved denne Lejlighed haft Assistance af Hr. Stud. med. Bastrup i det første og af Hr. Stud. mag. Winther i det andet Halvaar. Desuden har Hr. Cand. phil. Sahlertz ydet nogen Assistance ved Præparation af visse Gjenstande samt ved en foreløbig Gruppering af Undervisningssamlingen, for hvis Restavration efter de gjentagne Flytninger og under den idelige Afbenyttelse der stadig hele Aaret igjennem er arbejdet efter bedste Evne med de disponible Kræfter.

For denne Samling staar endnu, og især saa længe de yngre Medicineres Antal vedbliver at være saa stort, meget tilbage at gjøre. Paa Grund af den uafbrudte Benyttelse i hele Forelæsningsterminen, har man først efter dennes Slutning umiddelbart før Juleferien kunnet tage fat paa Sammenarbejdningen af Skabene, der kun vare løst henstillede i Lokalet, eftersom dette og Samlingerne maatte øjeblikkelig tages i Brug, saa snart man blot kunde flytte ind i Bygningen. Kun i Melleumrum mellem Virksomhederne, og efterhaanden, som man kom til Vished om, at de ældre Skabe ikke vilde faa en hensigtsmæssigere Anvendelse i det nye Museum, har man altsaa kunnet fremme Afslutningen af Studieværelsets og Avditoriets Indretning. Men er her endnu meget at gjøre for det næste Aar og, hvad selve Studiesamlingens Gjenstande angaar, for de næste Aar, saa er der et ikke ringere Savn at søge at faa afhjulpet i en anden Retning. Trangen til altid at kunne have en eller to flinkere, noget ældre studerende for at hjælpe ved Vejledningen af den store Skare af yngre studerende, er nemlig meget stor, og Bestyreren har ved Besparelser i tidligere Aar gjort sit til, at der fra de grevelige Moltkeske Legater nu kan have Udsigt til yderligere at godtgjøre saadanne studerende deres Medhjælp. De medicinske studerendes Antal er endnu stedse saa stort, at om de end rigelig kunne faa Plads i Avditoriet, kunne de dog kun for den større Halvpart anbringes i Studiesalen.

I de Afdelinger af det forenede Museum, som dernæst maa anses for at repræsentere det ældre Moltkeske Universitetsmuseum, nemlig Bløddyr- og Straaldyrsamlingen, er der arbejdet i følgende Retninger.

Bestyreren har anvendt den ringe Tid, der kunde levnes ham til Ordnings- og Opstillingsarbejder i Museet, til at ordne, bestemme og etikettere Cephalopodklassen. Der er blevet omstillet en stor Del af den; bestemt og opstillet er 55 Glas Dekapoder og 45 Glas Oktopoder. Museets faste Assistent, Hr. Dr. Lütken, som for flere af de Afdelinger, der ere underlagte Professor zoologiæ, udfører en Inspektors Virksomhed og for dem alle er en Viceinspektør, har fortsat Ordningen og Opstillingen af Straaldyrene.

Samtlige Antipathider (Sortkoraller) og ottearmede Koraldyr (Hornkoraller, Ledkoraller, Ædelkoraller, Orgelkoraller o. s. v.) med Undtagelse af Søfjerene og Korkkorallerne (hvis Undersøgelse Professor Kölliker i Würzburg havde overtaget, som tidligere omtalt) ere blevne gennemgaaede, ordnede, saa vidt muligt bestemte og opstillede paa Klodser eller Papplader (enkelte i Spiritus). Den hele Afdeling har fundet Plads i Værelset Nr. 7 i det nye Museums Stueetage tillige med en Del af de mangearmede Koraller (Grupperne Madrepora, Seriatopora, Heliopora, Millepora, Pocillipora og Allopora) samt enkelte større Korallformer, der ikke kunde rummes i de mindre Skabe. Efter at de større Korallformer, hvis Anbringelse paa Klodser endnu stod tilbage, vare blevne opstillede paa saadanne, er Resten af de mangearmede Koraldyr (Fungia-, Astræa-, Oculina-, Porites-, Dendrophyllia- og Stylophora-Grupperne), derimod opstillede i Værelset Nr. 6, tillige med Bryozoerne og de palæozoiske Korallformer (Cyathophyller m. m.). Det har, som antydet i forrige Beretning, været fornødent at omordne alle disse Gjenstande, da den ved den første Opstilling dertil beregnede Plads viste sig alt for indskrænket; men nu haaber man ogsaa, at Opstillingen ikke behøver at gjøres oftere om i en længere Aarrække.

Efter at Museets nordiske Havsvampe havde været tilsendte Professor Oscar Schmidt i Gratz til Undersøgelse og Bestemmelse, er denne Samling i Aarets Løb blevet tilbagesendt og derefter opstillet og indordnet i Museet. Med Samlingen fulgte tillige en Række mikroskopiske Præparater af de undersøgte Former. Museets vestindiske og brasilianske Havsvampe ere derefter ligeledes tilsendte Prof. Schmidt til Benyttelse; men denne Undersøgelse vil, paa Grund af Samlingens betydelige Omfang, først kunne ventes tilendebragt i Løbet af 1870. Museets lille Samling af nordiske Kalksvampe er endelig tilsendt Professor Häckel i Jena til Undersøgelse, da denne Videnskabsmand har et større Værk over denne Dyregruppe under Arbejde og havde ytret et indstændigt Ønske om at maatte benytte Museets Materiale dertil. Fra Prof. Kölliker har Museet i Aarets sidste Dage erholdt tilbagesendt den større Del af de ham til Undersøgelse tilsendte Søfjer (Pennatulider) og Korkkoraller (Aleyonider), og Opstillingen af disse Afdelinger vil derfor nu kunne ske strax i Begyndelsen af 1870; med Samlingen fulgte en værdifuld Række af mikroskopiske Præparater til Oplysning af disse Dyreformers finere Bygning og den derpaa baserede Artserkjendelse.

I Aarets sidste Halvdel har Dr. Lütken dernæst været beskæftiget med at arrangere en Suite af opstillede Mollusca (Gasteropoder og Bivalvia) i Cylinderglas med Spiritus; men dette Arbejde er endnu kun halvvejs ført til Ende.

Hr. Mørch har dels paa sædvanlig Maade taget sig af de i Aarets Løb tilkomne Forøgelser af Bløddyrssamlingen (c. 2000 Æsker), dels fremmet Sammenordningen af de forskellige Konkyliesamlinger ved at sammenarbejde Slægterne Aporrhais og Pterocera; ved at gennemgaa og bestemme alle de store Konkylies

(c. 200 Arter) og deraf under Bestyrerens Tilsyn udtage dem, der skulle opstilles i Skabene, samt alle i Montrene i Christian VIII's Samling opstillede Prægtkonkylier og Kostbarheder (c. 500 Arter); ved at indordne den hele med Galathea hjembragte Konkyliesamling (c. 3000 Arter); samt ved at fuldende Bestemmelsen, Etiketteringen og Katalogiseringen af Galathea-Samlingens oceaniske Mollusker (132 Arter i 180 Glas og 1442 Exemplarer). Han har dernæst under sit Ophold i Udlandet gjort forskjellige Indsamlinger til Museet, indledet Bytteforbindelser, og gjort sig bekendt med lokale Samlinger, til bedste for Museets konkylologiske Samlinger i Fremtiden.

Konservator Conradsen har som sædvanlig delt sin Tid mellem Studie- og Forelæsningssamlingen og Opstillingsarbejderne i Bløddyr- og Straaldyrafdelingen, samt Konservationen af Samlingerne og Magasinerne.

Som Forhold, der yderligere have efter en temmelig stor Maalestok lagt Beslag paa Personalets Tid og Kræfter, skal eksempelvis her nævnes Flytningen af det kgl. naturhistoriske Museums 2den Afdeling, som det, for at sikre Udflytningen af det kgl. Museums Bygninger til det af Museumsbygningsskudkomiteen lovede og derefter til Gaardens Bortavkøbing berammede Tidspunkt, overdroges Bestyreren at foranstalte, samt Indretningen af Opstillingslokalet for de danske Dyrelevninger fra den forhistoriske Tid og denne Samlings Opstilling for og Benyttelse under den arkæologiske Kongres (se Slutningen af denne Beretning).

En midlertidig Hjælp har man haft af Hr. Cand. mag. Hoffmeyer (ved Ordning af indkomne Sendinger), Cand. mag. Wich (ved Opstillingen af Blæksprutterne og ved Omdannelsen af en Del af det zoologiske Efterladenskabs efter det fysiologiske Museum til en zootypisk Samling for det nævnte Museum, hvilket Arbejde endnu fortsættes. Begge de nævnte Herrer have desuden ydet Assistance i længere Tid ved Flytningen af Krebsdyr-, Orme- og Fiskesamlingen fra det tidligere naturhistoriske Museum. End videre har Hr. Student Wulff assisteret ved denne Samlings Konservation; Cand. pharm. Steenstrup, Assistent ved det mineralogiske Museum, har ydet Hjælp ved Rensningen og Ordningen af nogle ældre Samlinger af danske Forsteninger, og Stud. med. Bastrup ved Indretningen af Samlingen af dyriske Fortidslevninger og dennes Forevisning for Medlemmerne af den arkæologiske Kongres.

Forøgelser: I de to nævnte Klasser (Bløddyr og Straaldyr) have følgende Forøgelser fundet Sted:

1. Fra Professor Verrill ved Yale College i Newhaven erholdtes en værdifuld Samling af Echinodermer og Koraller (dels tørrede, dels i Spiritus) til Erstatning for tidligere tilsendte Gjenstande af de samme Klasser; Samlingen omfattede omtrent 150 Arter (adskillige Korallformer dog kun repræsenterede af Brudstykker, der ikke kunne betragtes som egentlige Museumsstykker eller Opstillingsstykker, men ville være af megen Nytte ved kritiske Artsbestemmelser), dels Korallformer fra Amerikas Vestkyst og Østkyst, det indiske og stille Hav, dels Echinodermer fra Amerikas Vestkyst og Østkyst.

2. Fra Professor Panceri i Neapel modtoges en meget vakker Suite af Middelhavets Echinodermer, Koraldyr og Havsnegle som Tillæg til en tidligere Sending, i alt 33 Arter.

3. Fra Kaptejn Müller, Fører af Barkskibet „Saga“, en velkommen Suite af Koraller (Madrepora og Fungia) fra Mauritius

4. Kjøbt af „Museum Godefroy“ i Hamburg: 9 Arter af Koraldyr fra det indiske og stille Hav (især Alcyonider i Spiritus), 8 Arter af exotiske Echinodermer samt en Suite af 79 mikroskopiske Præparater af Holothurider, hidrørende fra denne Gruppens Monograf, Dr. Semper, og derfor af særlig Vigtighed for Urdedelsen af Arterne. Fremdeles 5 Arter af Blæksprutter fra de indiske Have, Sydhavet og Chili. Endelig modtaget som Gave fra samme en smuk Koral (*Pachyseris rugosa*) fra Sydhavet.

5. Indsamlet af Kaptejn Andréa paa Rejsen til og fra Amur en meget betydelig Suite af Gjenstande, hvoriblandt over 220 Glas med Bløddyr (Cephalopoder, Bi- og Univalvia, især pelagiske Former, navnlig Pteropoder og Heteropoder, Salper, Pyrosomer, Ascidier, blandt hvilke sidste en *Chelyosoma* fra Amur især var af Interesse); desuden en ikke ubetydelig Suite af Skaller, især fra Amur og Sakalin (i alt 288 Arter af Bi- og Univalvia); nogle Havsvampe og Gopleformer, en smuk Suite af Bryozoeer (Moskoraller) fra Formosa-Kanalen tillige med adskillige interessante Korallformer (en ny *Coenopsammia*, talrige Exemplarer af en *Parisis*, en *Callogorgia*, en *Echinogorgia*, en *Hyalopathes* (?) og en *Pocillopora*); en halv Snæs Arter af Echinodermer, hvoriblandt flere for Museet nye Former. Samlingen havde saa meget større Værd og Interesse for Museet, som den for største Delen hidrørte fra Egne, hvorfra der ikke let vil tilbydes Museet noget.

6. Kjøbt af Hr. Mørch: 136 Arter af Crag-Forsteninger, nogle Mollusker i Spiritus fra Nicobar-Øerne samt en Del nøgne Havbløddyr og en *Holothuria* fra Guadeloupe; 54 Arter af Konkylier, som savnedes i Museet.

7. Indsendt af Hr. Konsul Krebs: en Del vestindiske Konkylier (77 Arter, især fra Cuba og Bahama), Koraller og Echinodermer.

8. Kjøbt af Mineraliehandler, Dr. Krantz: 154 Arter af fossile Korallformer fra forskellige Formationer fra Trias- indtil Tertiærtiden, for derved at supplere Museets Repræsentation af Fortidens Korallformer og lette Bearbejdelsen af det ældre Materiale.

9. Indsamlet af Kaptejn Caspersen (Barkskibet „Emily“) nogle Konkylier fra Mauritius- og Chincas-Øerne samt flere i det aabne Hav fiskede Bløddyr og Gopleformer (især fra det indiske og stille Hav samt det sydlige Atlanterhav), ledsagede af oplysende Haandtegninger.

10. Tilbyttet fra Dhrr. Wenzel og Anton Fritsch i Prag 14 Arter af adriatiske Havsvampe (tørrede), 2 Arter af Ferskvands-Mosdyr; 6 Modeller af Radiolarier; en smuk stor *Pavonaria* og 2 smaa Exemplarer af samme eller en lignende Form fra Adriaterhavet; nogle Fossilier fra Silurtiden og Kridtperioden, især Echinodermer, Koraller, Hippuritformer o. s. v.

11. Erhvervet fra Hr. Bryce Wright i London en særdeles smuk og instruktiv Række af forstenede Søllier (Crinoideer), især fra engelske Silur-Dannelser, omfattende 16 Arter, hvoriblandt mange sjældne Former og smukke Exemplarer; 7 andre Arter af Echinodermer (Echinider); 7 Arter af fossile Koraller og Svampe og 55 Arter af fossile Cephalopoder, Gasteropoder, Acephaler og Terebratler, hvoriblandt ligeledes mange smukke og sjældne Former.

12. Faktor Møller har nedsendt: 1 fritlevende Søpung (*Pelonaia villosa*), flere Exemplarer af *Actinia nodosa*, nogle *Pecten* og *Fusus* fra Øfjord (Island).

13. Fra Hr. Fittes i Paris erhvervet en anselig Suite af Rudister (Hipporiter, Radioliter) og beslægtede eller analoge Former.

14. Fra Prof. Fraas modtaget en smuk Stenplade med Levninger af en større Søllie (*Pentacrinus subangularis*) fra den würtembergske Juraformation.

Mindre Forøgelser: 1) Fra Godsinspektør Kruse paa Samsø: 1 *Loligo* (Blæksprutte). 2) Fra Proprietær Mansa: en tertiær Konkylie, fundet paa Mors. 3) Fra Kammerraad Herbst: 2 tertiære Turriteller, samt en Del Exemplarer af Kridtets *Ceriodora*, indleverede til det oldnordiske Museum. 4) Telegrafist Petersen: nogle Telebratler, en god *Ananchyt* og en Bægerkoral fra den nedstyrkede Del af Dronningestolen. 5) Kammerraad Andresen: 1 *Cidaris* af Kridtet, nogle Flintsvampe m. m. 6) Tilbyttet af Lieutenant Sahlertz: 1 sjælden vestindisk Slangestjerne, 1 brasiliansk *Zoanthide* og nogle nordiske Echinodermer. 7) Nedsendt af Hr. Distriktslæge Pfaff: 1 frit levende Søpung (*Peloniaia*), en lille fri Aktinie (*A. intestinalis*?) samt nogle Echinodermer (3 Arter) fra Grønland. 8) Indsamlet af Skibslæge Nielsen: 12 Arter af grønlandske Bløddyr og Pighude. 9) Indsamlet ved Hr. Skibslæge Branner: 3 Arter af Blæksprutter, 16 Arter af Bløddyr, 3 af Gopler, 2 af Pighude samt 1 Havsvamp og nogle Salper, altsammen fra Middelhavet (og Atlanterhavet). 10) Indsamlet af Hr. Mørch ved Nizza: 2 Arter af middelhavske Echinodermer og 125 Arter af Mollusca. 11) Indsamlet af Dr. Meinert: 3 Arter af Echinodermer fra Middelhavet ved Algier, 7 Arter af Mollusca. 12) Indsamlet af Fisker Anders Riff i Hellebæk: nogle Havmollusker, Echinodermer m. m. 13) Meddelt af Hr. Grosserer Thomsen: 1 Koloni-Søpung fra Færø. 14) Indsendt af Branddirektør Carstensen i Blokhus: 1 Blæksprutte (*Loligo Forbesi*). 15) Indsendt af Hr. Konsul Nielsen i Hjørring: 1 Blæksprutte (*Loligo Forbesi*). 16) Indsamlet i en Grusgrav ved Vangede: nogle Flintsvampe og *Cidaris-Pigge*, 1 *Turbinolia* m. m. 17) Tilbyttet fra Hr. Lærer Topp nogle af Skibsfolkene paa Kaptejn Andréa's sidste Rejse indsamlede ostindiske Koraller og Konkylies (55 Arter) samt nogle vestindiske Koraller. 18) Kjøbt: nogle Konkylies (54 Arter), Echinodermer og Koraller fra det røde Hav. 19) Fra Rigsdagsmand Chr. Jensen af Salling modtaget 2 Flint-Bægersvampe. 20) Fra Kaptejn Tvede: 1 Blæksprutte fra Island. 21) Fra Hr. Bielz i Hermannstadt: 109 Arter af Landkonkylies fra Siebenbürgen. 22) Fra Marquis Doria: 19 Arter af Bløddyr fra hans Rejser i Borneo og Persien. 23) Fra Hr. Morelet: 130 Arter, udsøgte af Hr. Mørch i hans Samling. 24) Fra Hr. Monterozato: 45 Arter Havbløddyr fra Palermo. 25) Fra Hr. Dr. Vaillant: 16 Arter fra hans Rejse til det røde Hav. 26) Fra Hr. Jeffreys: 33 Arter af engelske Odostomier. 27) Desuden ere mindre Suitter eller enkelte Exemplarer af Konkylies tilbyttede fra eller skjænkede af forskjellige offentlige eller private Samlinger (Høg, Greux, Petit de la Soussay, Landauer, Museerne i Kiel og Paris, Hr. Preetzmann, Kammerherre Wichfeld o. a.).

Der er bortsendt mindre Samlinger af Konkylies til Bytning til Dhrr. Prof. Sars (30 Arter), Jeffreys i London, Bielz i Siebenbürgen, Marquis Doria, Hr. Morelet i Frankrig og Monterozato i Palermo, samt afgivet enkelte Konkylies og Koraller i Bytte til forskjellige Privatsamlinger (Dhrr. Topp og Preetzmann) og Koraller, større Konkylies og andre Doubletter af nogle højere Dyr, til et Par Seminarier og Højskoler.

Sluttelig bemærkes, at Samlingen af Dyrelevninger fra Danmarks forhistoriske Tid (Torvemoser og andre yngre Jordlag, Kjøkkenmøddinger o. s. v.) er blevet opstillet, dels i Værelset Nr. 14 i Mezzaninetagen i den nye Museumsbygning,

dels i tvende til dette Værelse stødende Rækker af Skabe i Galleriet i samme Etage. Denne Samling har i Aarets Løb modtaget enkelte værdifulde Forøgelser, saasom en i en Grusgrav ved Aasum fundet Mamutkindtand (indsendt af Hr. Apotheker Lotze i Odense), en Stødtand af en ung Mamut (indsendt af Hr. Procurator Thomsen i Næstved, et Bæverskelet (fra Bredmose paa Egebækgaardens Marker), et Bæverkranium samt Knogler af en Gjedde (ved Hr. Marcussen i Frederiksborg) m. m.

1870 og 1871.

Ordningsarbejder. Med Hensyn til Museets Benyttelse som Hovedhjælpemiddel for Universitetslærerens zoologiske Forelæsninger og Øvelser, og de studerendes almindelige zoologiske Studier bemærkes, at Aarene 1870 og 1871 kun have kunnet se Ordningsarbejderne med Hensyn til Undervisningssamlingen fremskredne; men til en Afslutning — selv om det forstaas, som det bør, som en foreløbig Afslutning — af dem er der et godt Stykke tilbage. Deri ligger der dog ikke længere noget afskrækkende; thi ved den valgte nye og sikrere Opstillingsmaade — der vistnok i Begyndelsen fordrer baade meget større Taalmodighed og noget større Udgifter — og de nu indførte Regler for Afbenyttelsen har det lykkedes ikke alene at lade Forøgelsen med nyt og Restavrationen af ældre holde Skridt med det daglige Slid og Forbrug — noget, som ikke i et helt Decennium har været muligt — men ogsaa at komme meget vidt ud over disse.

Den Forandring, der har fundet Sted i Opstilling og Omstilling af alle de noget mindre Dyr og Præparater, selv de osteologiske, er, at disse opstilles i Glas og, saa vidt gjørligt, tillige paa Glasplader i disse, for at de kunne modtage de hensigtsmæssigste og tydeligste Stillinger. Etiketterne og de til Haandbøgerne henvisende Legender anbringes ligeledes, saa vidt muligt inden i Glassene, eller hvis det sker udvendig, da gives de et tyndt Lag af Fernis, for at ikke Fugtighed og Befingring skal idelig fordrø Omskrivning og Fornyelse af dem, og den samme Forholdsregel er ligeledes taget med Hensyn til alle de tørre Gjenstande (Konkylier, Koraller, større Knogler osv. osv.), som ikke hensigtsmæssig kunne anbringes i Glas. Hvad der ved denne, om end vidtløftigere Fremgangsmaade i de to Aar er blevet virkelig sparet i Tid og Penge, naar Hensyn tages til, hvad ellers i Følge lang Erfaring vilde have medgaaet til Konservasjon, Ometikettering og Afhjælpning af de ellers langt hyppigere indtraadte Forstyrrelser osv., har langt overgaaet de store Forventninger, og det er altsaa en Selvfølge, at der ogsaa i Fremtiden vil blive gaaet frem paa en lignende Maade.

Men til dette tilfredsstillende Resultat var ogsaa en anden væsentlig Forandring samvirkende, en Forandring i Reglerne for Samlingens Afbenyttelse. De studerende kunne ikke længere selv udtage de Afsnit eller Partier af Samlingen, til hvilke de før havde umiddelbar Adgang og som i dette Øjemed havde egne Mærker; de maa nu, ogsaa for disse Partiers Vedkommende, faa alt udleveret af — og efter Afbenyttelsen levere alt tilbage til en af de Medhjælpere, der stadig ere tilstede og understøtte Bestyreren i Vejledningen de Dage og Timer, da Samlingen staar til deres Afbenyttelse. Herved har Ordenen været langt lettere at overholde og de enkelte Forstyrrelser eller Beskadigelser lettere i Tide at rette, ligesom og de studerende selv —, der alle ere de yngste ved Universitetet og i Almindelighed komme til dette med en kun lidet uddannet Hensyntagen til hin-

andens Studier, ja endog til eget Studiums Fremme — herved mere og mere vænnes til Orden. Den skete Forandring har aldrig været beklaget af de studerende, meget mere have de ofte erklæret det for en stor Lettelse for deres studier, og især for disses rolige og mere planlagte Fremgang, og det har jeg og mine Medarbejdere ogsaa kunnet tydelig erkjende. Ved begge Ændringer, og især naar den første i de nærmest følgende Aar er blevet fortsat i flere Retninger, haaber jeg, at der skal være sket et betydeligt Skridt fremad mod de to Formaal, Bestræbelserne især gaa ud paa, at give de studerende et belærende og for Øje og Tanke let benytteligt Materiale i Hænderne, og at indskrænke deres Studietid. Dette sidste vil imidlertid væsentligst være afhængigt af de studerende selv, og af deres Forstand eller Greb paa at lære i Almindelighed (NB. ikke paa at lære Naturhistorie), som de have medbragt fra Skolen.

Neden staaende tabellariske Oversigt — efter en Optælling mod Slutningen af 1871 — vil i det mindste tilnærmelsesvis give en Forestilling om Antallet af de hele Dyr eller Præparater af Dele af disse, der i Aarene 1870 og 1871 have været Gjenstand for en ny Etikettering og for den allerstørste Del tillige for Rensning, Omstilling osv.

	I Skuffer tørrede.	I Skuffer og Skabe i Glas.	I Opstillings- skabene.
Pattedyr	101	35	72
Fugle	24	18	118
Krybdyr	14	39	23
Fiske	26	47	32
Padder	1	26	"
Blæksprutter	9	17	"
Snegle	38	30	35
Muslinger	12	6	"
Salper	"	8	"
Echinodermer	18	20	"
Koraller, Gopler	10	36	"
Krebs	6	64	44
Myriopoder, Edderkopper	"	29	"
Insekter	2	83	"
Orme	"	56	44
Terebratler	5	7	"
Svampe	17	7	"
Ialt...	286	528	368 528 286

i alt opstillede Stykker = 1182

Med Hensyn til Tiden for disse Arbejder skal jeg tilføje, at alle Gjenstandene i større Opstillingskabe, navnlig de udstoppede Pattedyr, Fugle, Krybdyr, Padder og Fiske fornemlig bleve behandlere i det første af disse Aar, derefter de sammesteds i Spiritus opstillede Gjenstande, fornemlig af lavere Dyr, i Aaret 1871. Denne Gang i Arbejdet var foreskrevet af flere Hensyn, og navnlig ventede den første Del af disse Etiketterings- og Ordningsarbejder kun paa Skabenes Sammenarbejdelse, indre Indretning og Maling — noget, der i det hele blev færdigt i det første Fjerdingaar af 1870. Af Opstillingsmaterialet, anskaffet i det sidste Aar, maa fremfor alt fremhæves de talrige større Papæsker, hvori Gjenstandene eller Præparaterne ere sammenstillede saa at sige portionsvis, eller efter de enkelte Æmner, de skulle tjene til at oplyse — Partier, som altsaa paa en Gang udlaanes til og afgives af den studerende.

Til de nævnte Arbejder maa endnu som et Supplement, da de gaa i samme Retning, anføres nogle af de i samme Tidsrum foretagne Rensninger og Opstillinger af de større Gjenstande, være sig større Kranier eller hele Skeletter: saaledes Kranierne af en Bøffeltyr og Bøffelko, af Bantangoxens Tyr og Ko (til Paa-visning af den store Kjønforskjel i Benbygningen), Kraniet af Nilhesten, den asiatiske Elefant m. fl; end videre de fuldstændige Skeletter af Repræsentanter for Pattedyrtyperne: Rovdyr (Ulv, Los, Havodder), Sæler (Graasælen), Gnavere (Kapivaren); Drøvtyggere (Gemsen), Pungdyrene (Kænguruen) og enkelte andre større Gjenstande. Alle disse større Gjenstande ere dels stillede oven paa Opstillingsskabene i selve Studiesalen, dels paa den store Hyldelinie, som i Avditoriet følger langs med de tre Vægge og med sine Gjenstande bidrager baade til Avditoriets Forskjønnelse og Hyggeliggjørelse, idet derved Væggens store ensformede Flader brydes, og til en større Herbarhed i Avditoriet. Paa Avditoriets Bagvæg have fremdeles to store Gipsafstøbninger og et Originalstykke af de uddøde større Krybdyr paa Jura- og Lias-Tiden, alle tre i Trærammer, og Originalstykket tillige dækket af Glas, fundet en meget hensigtsmæssig Plads, og paa en lignende Maade forberedes Ophængningen af flere andre paa Sidevæggene.

Blandt Avditoriets øvrige Udstyr maa særlig nævnes et i det sidste Aar anskaffet, hidtil meget stærkt savnet Slag-Ur, anbragt paa Bagvæggen over Indgangsdøren. Af nye osteologiske Præparater er der vel udført mange, men det er dog først ved Udgangen af 1871, at der med større Plan har kunnet tages fat paa nye Sæt af disse, væsentlig kun bestemte til de studerende, nemlig til Oplysning af bestemte §§ i deres Haandbøger og Kollegier (særlig maa dog her anføres 3 Skeletter af springende og gravende Gnavere, *Dipus*, *Chtonoergus*).

De literære Hjælpemidler, som Studiesalen byder daglig de studerende, ere vel ikke blevne forøgede uden med et Par mindre Skrifter, men de ere blevne gjort hensigtsmæssigere til Afbenyttelse; flere af Kobberværkerne ere nemlig blevne kløvede i mindre Afsnit eller Dele, der hver omfatte et naturligt hele og hver indbunden for sig; derved kan nu det samme Værk benyttes af mange studerende paa samme Tid, af hver til sit Æmne. De større Forelæsningstegninger ere i de to Aar blevne forøgede med et Antal af omtrent 50; disse ere næsten alle udførte af Samlingens Medhjælper, Hr. Stud. mag. Winther.

Mod Slutningen af Aaret 1871 anskaffedes til Prøve det første Exemplar af et mindre Mikroskop til Fremvisning af mikroskopiske Præparater ved Foredrag osv., da det er indrettet til at gaa fra Haand til Haand; viser dette sig hensigtsmæssigt, hvilket først kan afgjøres i de kommende lysere Maaneder, skulle endnu to à tre saadanne ikke udeblive, takket være det Tillæg til det Moltkeske Undervisningsapparats Forbedring, Forøgelse og Afbenyttelse, som efter Bestyrerens Indstilling og med Hr. Lensgreve Moltkes Samtykke er blevet tilstaaet ved Ministeriets Skrivelse af 4. Juli 1871.

Det Antal af studerende, der til Studium har benyttet Samlingen i disse fire Halvaar, har været ganske betydeligt, og i Gjennemsnit har det daglige Besøg de Dage om Ugen, da den staar aaben for dem, været omtrent 40; i mange Maaneder har det ofte naaet 50—60, eller til et lignende Antal som Middeltallet af Tilhørere ved Bestyrerens zoologiske Forelæsninger. Samlingen er desuden til særegne Tider blevet benyttet af de videre komne, der forberede sig til Magisterkonferenser, og lige saa af de polytekniske studerende. I kortere Besøg af nogle Uger ad

Gangen, dog ogsaa oftere i flere Maaneder, har den været besøgt af Lærere uden for Hovedstaden, der ere komne hertil for at erhverve sig et Overblik over Dyreformerne.

Saa godt som daglig (naar Lørdagen undtages) har den i de fire Halvaar afgivet det nødvendige Substrat for Bestyrerens almindelige og særlige zoologiske Forelæsninger for de medicinske studerende, i enkelte Halvaar tillige for visse Klassers Vedkommende for Hr. Professor Reinhardts Forelæsninger for Polyteknikere.

Et Grundlag for aldeles specielle Forelæsninger for videre komne har Samlingen, fornemlig de Partier af den, der ere særlig anlagte for Universitetslærerens egne Studier, afgivet i Efteraars Halvaaret 1870, da det efter flere Aars Afbrydelser igjen lykkedes Bestyreren at vinde den fornødne Tid til en saadan Række. Gjenstanden for denne var den ene Halvdel af Cirripedicerne, den anden Halvdel haabede han at have kunnet foredrage senest i Efteraars Halvaaret 1871; men en Konstellation af mange Embedsforretninger og andre Studier, der paa Grund af Aarstiden ikke kunde udsættes længere, forhindrede Udførelsen i de første Maaneder af Halvaaret, og en uventet, især paa Grund af Tilskyndelse udenfra foretaget Rejse for at deltage i den i Oktober holdte arkæologiske Kongres i Bologna gjorde det senere umuligt, da efter fire Ugers Fraværelse saa meget var at indhente. Den nævnte Rejse, der for Bestyreren personlig afgav et ikke ringe Udbytte, havde i øvrigt ogsaa en indirekte Betydning for de Samlinger, der stode under ham, idet vigtige nye Forbindelser erhvervedes eller forberedtes, og, hvad her ikke bør forties, idet flere af disse fra fremmed Side søgtes fornemlig af Hensyn til den særlige Uddannelse, det i enkelte Retninger var lykkedes ham at give Samlingerne, og den Indvirkning, der herfra igjen kunde spores over paa flere andre Studier.

Med Hensyn til Fremgangen i Ordning og Opstilling inden for de Afdelinger af det zoologiske Museum, som nærmest maa anses for at svare til det ældre grevelige Moltkeske Universitetsmuseum, er der først at fremhæve, at i de tre første Fjerdingaar af 1870 maatte al Anstrængelse rettes derpaa, at Museet snarest muligt kunde blive aabnet for de studerende og for Publikum. Med alle disponible Kræfter blev der derfor arbejdet mod dette Maal, saa vel i de oven antydede Afdelinger (Straaldyrene og Bløddyrene) som i de andre, saaledes at Sommerferien faldt fuldstændig bort baade for Bestyrerens, Assistentens og Konservatorens Vedkommende. Bestyreren fuldendte Opstillingen og Etiketteringen af Blæksprutte-samlingen; Dr. Lütken har opstillet Museets, i Spiritus opbevarede Stjernekoraller samt en Del af dets Meduser, og fuldendte derefter det i forrige Aar (1869) begyndte Arrangement af en Suite Mollusker (Bivalvia og Gasteropoder), opstillede i Spiritus og Cylinderglas. Rækken bestaar dels af en større, almindelig systematisk Samling, dels af en mindre særlig Samling af danske Bløddyr, opstillede i Spiritus, som atter slutter sig til den allerede tidligere udførte Opstilling af andre danske lavere Dyr (Bryozoe, Sæpunge, Svampe, Meduser, Echinodermer og Anthozoe); samme fuldendte derefter Opstillingen af Havsvampene, saa vel de tørrede som dem i Spiritus, efter at Museets brasilianske og vestindiske Havsvampe vare modtagne tilbage fra Professor O. Schmidt i Gratz. Dr. Lütken har dernæst haft at forfatte Manuskriptet til den Del af „Vejledning for Besøgende i Universitetets zoologiske Museum“, som angaar Museets 2den Afdeling, samt at ordne Anbringelsen af de til denne „Vejledning“ henvisende større orienterende Etiketter.

Uden for de nævnte Dyreklasser havde han desuden et betydeligt Arbejde med at bringe Fiskesamlingen i en foreløbig Orden og præsentabel Stand, saa vel som med mange andre, mere almindelige Forberedelser til Museets Aabning, hvilken som bekjendt fandt Sted i November 1870.

Førend Aabningen havde Hans Majestæt Kongen med den kgl. Familie behaget at tage Museet i allernaadigst Øjesyn, og det blev umiddelbart derefter forevist for Rigsdagens Medlemmer, Ministeriets højere Embedsmænd og Universitetets Lærere med deres Familier og flere andre Kredse af Landets og Hovedstadens Myndigheder, af Museets Venner og Velyndere osv.

Efter dette Tidspunkt har Museets Personale efterhaanden kunnet gjenoptage en mere rolig og planmæssig Virksomhed. Assistenten, Dr. Lütken, har varetaget Bestemmelsen, Opstillingen og Katalogiseringen af det ikke ringe Antal af Koraller og Pighude (se neden for), hvormed Museet i dette Toaar er blevet forøget; men hans Virksomhed i den øvrige Del af Toaaret falder dog mest uden for de her omhandlede Dyreklasser, da han har været beskæftiget med Forarbejderne til en planmæssig Revision af Museets betydelige Fiskesamling, saa at denne selv i de sidste Maaneder har kunnet tage sin Begyndelse. Konservator Coutradsen har hele Toaaret igjennem — for saa vidt ikke Studie- og Forelæsningssamlingen lagde Beslag paa ham — taget virksom Del i Opstillingen af Museets forskellige Afdelinger, alt eftersom denne skred fremad. Og Hr. Mørch har — for saa vidt han ikke i Toaarets første Halvdel assisterede Bestyreren med Ordningen af den for Publikum udstillede Del af Konkyliesamlingen og senere af og til har været beskæftiget med at indføre og indordne Toaarets successive indkommende Forøgelse af Konkyliesamlingen (med Hensyn til hvilke henvises til, hvad neden for er anført) eller, undtagelsesvis med afgaaende Samlinger til fremmede Museer og Samlere — været optaget af at sammenordne de 4 Samlinger af Konkyliesamlingen (Universitetets, det kgl. Museums, Galathea-Samlingen og Christian VIII.s) til en, med samtidig Udstødning af det overflødig og dettes Sammenstilling i en benyttelig Doubletsamling. Dette Sammenordningsarbejde har i Toaaret omfattet over 450 Skuffer og henved 3000 Arter i over 10,000 Æsker, derunder ikke indbefattet den hele danske Samling af Havkonkyliesamlingen, der er blevet behandlet paa samme Maade. Sammenstillingen og Ordningen af den konkologiske Samling har saaledes i dette Tidsrum naaet et godt Stykke fremad, og man begynder at kunne overse den tilbage staaende store Rest af Arbejder.

Extraordinær Assistance har Museet i det forløbne Toaar desuden haft af Cand. mag. Wich, der har hjulpet dels Bestyreren ved Opstillingen og Etiketteringen af Blæksprutte-Samlingen, dels Dr. Lütken ved den foreløbige Ordning og Etikettering af indkomne Samlinger, ved Indretningen af 2den Afdeling af den til det fysiologiske Museum bestemte zootypiske Samling og ved de forberedende Etiketteringsarbejder til Fiskesamlingens Revision, dels endelig har assisteret Konservatoren ved det aarlige Eftersyn af Spirituosa-Samlingens Konserverings-tilstand. Stud. mag. Winther har, ved Siden af sin daglige Virksomhed i Forelæsnings- og Studiesamlingen og ved dens Afbenyttelse af de studerende, med anerkjendelsesværdig Iver deltaget i de forberedende Arbejder til Fiskesamlingens forestaaende Revision.

Forøgelse. Museets Bløddyr- og Straaldyrsamling har i det forløbne Toaar erholdt følgende større eller ved deres Natur mere anselige Forøgelse:

1) Skibsfører Andréa har paa en Rejse til Java indsamlet en anelig Række af lavere Dyr: Blæksprutter, Snegle og Muslinger, Salper, Echinodermer, Meduser osv., dels fra forskellige Lokaliteter ved Javas Kyster, dels fra det aabne Hav, fornemmelig dog fra det indiske Ocean og den sydlige Del af Atlanterhavet (ca. 160 Nummere); denne Indsamling er fortsat paa en senere Rejse til Havanna og Udbyttet var ved denne Lejlighed 26 Glas med pelagiske Mollusker m. v. foruden nogle Snegle- og Muslingskaller, tørrede Koraller, Gorgonider, Søborrer og Havsvampe, opsamlede paa Stranden af Cuba, nogle Blæksprutter og Snegle i Spiritus osv. 2) Styrmand Iversen, der midlertidig førte det af Kaptejn Andréa ellers førte Fregatskib „Signe“ og saaledes havde faaet de for denne bestemte Indsamlingsapparater med sig paa en Rejse til Havanna, skylder Museet ligeledes en vakker Sending af pelagiske Mollusker (c. 20 Glas) samt nogle ved Cuba indsamlede Bløddyr (Aplysier, Ascidier) og Straaldyr (Søpølser, Svampe og Slangestjærner). 3) Justitsraad, Apotheker Riise paa St. Thomas, har foræret Museet nogle vestindiske Slangestjærner (Ophiurider) i Spiritus samt en smuk Suite af Mollusker, Koraller, Bryozoeer m. v., indsamlede paa den ved det bekjendte Naturopør sunkne Flydedok i St. Thomæ Havn, efter at denne atter var bragt til Vejrs. Arternes Antal var endda ikke saa stort, men Rækken af Exemplarer, navnlig af Koralslægterne *Oculina*, *Syndepas* og *Astrangia*, meget instruktiv. 4) Ved Faktor E. E. Møller i Øfjord paa Island har Museet erholdt et overordentlig vigtigt Stykke, nemlig et mange Fod langt, i Spiritus opbevaret Exemplar af den i Polarhavet forekommende, men hidtil ikke nærmere kjendte Kjempeblæksprutte, en Art af Sømunkenes Slægt: *Architeuthus*. Bestyreren haaber i Aarets Løb at kunne udførlig beskrive og afbilde denne Form. 5) Indsamlet ved Cand. mag. Collin: 2 Havsvampe (*Chalina oculata*) og flere Echinodermer, Aktinier og Ascidier fra Limfjorden, samt adskillige for Museet kjærkomne Echinodermer, indsamlede paa forskellige Steder i Kattegat og ved Hellebæk, en stor Mængde Søfjer (*Pennatula phosphorea*) fra Aalbækbugten osv. Samme har end videre foræret Museet 7 tørrede Havsvampe fra Nyholland og 26 mikroskopiske Præparater af Havsvampe, forfærdigede af Professor O. Schmidt. 6) Hr. Universitetsstipendiat Sars har haft den Godhed at forære Museet 12 Arter af sjældne norske Echinodermer, især fra større Dybder, som manglede i Museet; under de nuværende Forhold, hvor Studiet af Dybvandsdyrelivet har taget saa stort et Opsving, er denne Samling (i Forbindelse med de under Nr. 7 og 8 omtalte) af særlig videnskabelig Interesse. 7) Dr. Lütken har afgivet til Museet 35 Arter af Echinodermer fra den dybe Del af Oceanet, indsamlede under de af engelske Videnskabsmænd ledede Dybvands-expeditioner og tilsendte ham til Bestemmelse af Professor Wyville Thomson (før i Belfast nu i Edinburgh). 8) Fra Museet i Cambridge (Museum of comparative zoology at Harvard College) er modtaget ved Hr. Alex. Agassiz en interessant lille Suite af de ved Dybvandsskrabningerne i Florida-Strædet opdagede Sølielie og Søborrer (11 Arter). 9) Professor Verrill ved Yale-College i Newhaven har Museet at takke for et smukt Tillæg til den tidligere modtagne større Sending af Koraller og Echinodermer, nemlig 5 Arter af sjældnere Echinodermer, 9 af Koraller. 10) Modtaget fra Dr. Leon Vaillant en Suite af Bløddyr (26 Arter) fra Frankrigs Vestkyst samt 14 bestemte Arter af Kolonisøpunge. 11) Fra Museet i Moskou erhvervet ved Bytte ca. 50 Arter af Forsteninger (Mollusker, Crinoideer m. m.) fra Bjærgkalken og Juraformationen i Omegnen af Moskou, samt 3 Arter Land-

og Ferskvandsmollusker fra Samarkand. 12) Fra Museum Godefroy i Hamburg erholdt Museet som Gave eller Erstatning for udførte Bestemmelsesarbejder, foretagne af Dr. Lütken: 27 Arter af sjældne eller nye Echinodermer (Echinider, Asterider, Ophiurider og Crinoideer), deriblandt den sjældne „Sesol“, *Acanthaster echinites*, samt 2 smukke Koraller af Slægten *Distichopora*. Ved Kjøb erhvervedes fra samme Samling 7 sjældnere Arter af Koraller, som Dr. Lütken under et Ophold i Hamburg havde udvalgt. Desuden kjøbt af sammes Bestyrer, Hr. Schmeltz, 6 Pighude fra Spitzbergen. 13) Kjøbt af Naturaliehandler Salmin i Hamburg: 15 sjældnere Arter af Echinodermer (Søpølses, Søborrer, Sø- og Slangestjærner) fra Siam, Patagonien og Amerikas Vestkyst (Altata); 2 Arter af Blæksprutter (*Sepia* og *Loligo*) fra Siam. 14) Kjøbt af Dr. Schultze i Gotha (den bekjendte Monograf af „Eifels“ Echinodermer) 34 Arter af fossile Echinodermer (for største Delen Søilier) fra den devoniske Periode. 15) Kjøbt af Bryce Wright i London: 1 Glas-Svamp (*Hyalonema*) fra Japan og 3 fossile Echinodermer. 16) Større Suiten af Konkylie er erhvervede ved Bytning med Berliner-Museet (57 Arter fra Dr. Martens's Rejse til Østasien), Museet i München (39 Arter især af Roths Original-Exemplarer), Hr. Th. Bell i England (137 Arter fossile Konkylie fra Crag-Formationen), og Dr. James Coxe i Sydney (574 avstralske Arter), samt ved Indkjøb paa afdøde Dr. Hornbechs Avktion (338 Arter). Desuden er en Del, det tidligere fysiologisk-zootomiske Museum tilhørende Konkylie i Toaarets Løb blevne indlemmede i Museets Bløddyr-Afdeling, for saa vidt dette ikke allerede var sket tidligere.

Af mindre Forøgelser ere følgende blevne denne Afdeling af Museet til Del i Løbet af Toaaret 1870—71, fra: 1) Skibslæge Bojesen nogle Mollusker (1 *Octopus* og 2 Arter af *Ascidier*) og Slangestjærner (*Ophiocoma Riisei*) fra Vestindien. 2) Forpagter Borries: 4 Flintsvampe fra Stevns-Eggen, der ene med Indtryk af en Lima. 3) Botanisk Have (ved Professor Ørsted): en Del tørrede Bryozoeer, Hydroider samt enkelte Svampe og Gorgonier fra Havens ældre Herbarier. 4) Ved Lieutenant Caroc, indsamlede paa Fyllas Togt til Island: 8 Arter af Bløddyr og Straaldyr (fra Isefjord, Berufjord, Reykjavik etc.). 5) Skibsfører Caspersen: nogle Bløddyr i Spiritus (*Aplysia*, *Cassidula melongena*) og Konkylie fra Vestindien og fra Mexikos Kyst (i alt 67 Arter) samt nogle pelagiske Meduse- og Salpeformer. 6) Overstyrmand Corneliusen: nogle Konkylie fra Sydafrikas Kyst og fra en Ø ved Rio Janeiro. 7) Af General Drejers Oldsag-Samling indkjøbt 2 smukke Forsteninger, 1 Søborre (*Phymosoma*) og 1 Koral (*Turbinolia*) fra Kridtgravene ved Aalborg. 8) Fru Evans, Nash-Mills i England: 8 Arter nyhollandske Havsvampe. 9) Konsul Fesser i Havanna (med en Sending af nogle større og sjældnere Dyr til 1ste Afdeling af Museet), 1 stor Koral (*Madrepora palmata*) og 21 Arter af Land-Konkylie. 10) Birkedommer Fiedler: en lille Suite af Bløddyrskaller fra Hvilingsgrundene ved Fanø. 11) Civilingeniør Fritz: 1 smuk Bryozogruppe (*Myriozoon*) fra Sydgrønland. 12) Skibsfører Henschell: en mindre tiarmet Blæksprutte samt nogle Levninger af pelagiske Blæksprutter. 13) Hr. Kent, Assistent ved British Museum, forærede Dr. Lütken en sjælden Koral (*Amphelia infundi bulifera*), som denne atter afgav til Museet. 14) Hr. Kjøbmand Lund i Kallundborg indsendte en Gruppe af Søpunge og nogle Sø-Anemoner o. s. v. 15) Adjunkt Lorentzen: 1 Hornkoral (*Hymenogorgia quercus folium*) fra Bahama-Øerne. 16) General Marcher: nogle Forsteninger, især *Ammonites Stobæi* og *Belemnites*

fra det svenske Grønsand. 17) Berliner-Museet ved Dr. v. Martens: en Søstjerne (Echinaster inermis) fra Puerto Cabello. 18) Skibsfører Mathiesen: en paa Skibets Dæk opskyllet lille Blæksprutte (Ommatostrephes) fra det indiske Hav. 19) Lærer Mejborg: en lille Suite af Hav-Konkylier fra Jyllands Nordkyst. 20) Dr. P. E. Müller: 1 Slangestjerne (Ophiothrix) fra Neapel. 21) Sysselmand Müller paa Færø: nogle lavere Dyr: 1 Blæksprutte, nogle Snegle, Søpunge, Goplepolyper (Thujaria, Plumularia etc.), Pighude (deriblandt Spatangus purpureus) og en anselig Havsvamp. 22) Hr. Skibslæge R. Nielsen har paa Orlogsskonnerten „Diana“s Togt til Vestindien 1868—69 indsamlet til Museet nogle vestindiske Mollusker, Echinodermer m. m., samt nogle pelagiske Mollusker (Cleodora, Atlanta, Salpa) og Medusoider (Diphyer m. m.). 23) Lærer Nielsen i Horsens, en Boremusling (Pholas crispata), fundet ved en Opmudring i Aarhus Havn. 24) Senere afdøde Justitsraad, Direktør Olrik: 1 ny Sortkoral (Antipathes arctica Ltk., beskrevet og afbildet i det kgl. Vidensk. Selskabs Oversigter 1871), fundet i en Hajfiskemave ved Rodebay i Grønland; 1 Asterophyton Agassizii, ligeledes af en Hajmave, 1 Blæksprutte (Onychoteuth) m. m. 25) Indsamlet af Premierlieutenant Olrik (Kadetkorvetten „Hejmdal“) nogle lavere Dyr (henved en Snæs Arter), dels i Skagerak, paa 52 Favnes Dybde, dels i Kanalen, paa 32 Favne; deriblandt en for den danske Favna ny Slangestjerne (Ophioglypha Sarsii), flere gode Exemplarer af Thujaria og andre Hydroider (Antennularia m. v.). 26) Kroejer Petersen i Hornbæk skylder Museet to interessante Berigelser af sin Blækspruttesamling, nemlig en særdeles smuk og anselig Rossia fra Kattegat samt 1 Ommatostrephes pelagicus fra Atlanterhavet. 27) Indsamlet ved Fisker Riff i Hellebæk: nogle danske Mollusker (Doris, Tritonia, Capulus, Chiton, Pecten, Phallusia) og Pighude (Psolus, Solaster, Thyonidium). 28) Islandsk Kjøbmand Steincke: nogle islandske Havdyr, især Echinodermer (Psolus, Echinus, Solaster, Ophiacantha, Alecto, Pelonaja, Hornera m. v.). 29) Student Sørensen: 1 Ferskvandsbryozo fra Skanderborg Sø. 30) Skibsfører Tvede: 1 Søpølse fra Island. 31) Indsamlingen af fossile Flintsvampe fra Grusgravene ved Vangede er blevet fortsat. 32) Kjøbt af Hr. Wessel i Hamburg: 2 Arter af Søstjærner (Asterina) fra Barbados. 33) Stud. mag. Winther: 6 Arter af danske Pighude fra Øresundet samt 49 Arter af Mollusker.

Desuden har Konkyliesamlingen modtaget forskjellige mindre Forøgelse, hvis fuldstændige Opregning her vilde falde vel vidtløftig i Forhold til Sagens Vigtighed.

Af Gjenstande til Oplysning af Danmarks forhistoriske Hvirveldyrfavna eller af dermed i Forbindelse staaende Spørgsmaal er der i Toaarets Løb indkommet flere, men i dette Tidsrum i Samlingen kun indlemmet følgende: 1) Hr. Kjøbmand Lund i Kallundborg: Ryg- og Bugskjold af 2 Kjærskildpadder fra Svallerup Mose. 2) Hr. Proprietær Holm til Elling: en Del Knogler af Kronhjort fra en Tørvemose. 3) Hr. Forstraad Holten: 2 større Brudstykker af Rensdyrtakker, fastsiddende paa Dele af Kraniet, fra en Tørvemose i Nordsjælland. 4) Frøken Lehmann: 1 Stykke af Hovedskallen af et Faar fra en Tørvemose i Nordsjælland. 5) Hr. Arup: Baghovedet af en Elg-Ko fra en Mose i Salling. 6) Hr. Proprietær Bang (Vibygaard i Sjælland) et Vildsvinehoved, af saa meget større Interesse, som det var af en Vildso; af Hunnen have vi nemlig hidtil kun meget faa Levninger. 7) Hr. Cand. theol., Oldforskeren L. Zinck har overladt denne Afdeling det hele

Udbytte af Knogler, der kom for Lyset ved hans fortjenstfulde og mønsterværdige Udgravning af Samsingerhøjen nær Kallundborg. Ved dette Materiale, der er beskrevet af Bestyreren i Hr. Zincks større Afhandling (Broncefolkets Gravhøje o. s. v. i Aarb. f. nord. Oldk. og Hist. 1871), godtgjordes første Gang, hvorledes Husdyrholdet var her i Landet i Broncealderen. 8) Hr. Stud. mag. Budde-Lund med en Del andre jordfundne Knogler flere Ben af Tiuren (*Tetrao urogallus*) fra en Tørvemose ved Nærum.

Der er i Toaarets Løb afgivet følgende Gjenstande til andre Samlinger eller private Personer: 1) Til Museet i Neapel (Professor Panceri): 1 Samling af lavere Dyr (Ascidier, Anthozøer, Asterider, Ophiurider, Echinider, Holothurider), 75 Arter. 2) Bøhmisches Nationalmuseum i Prag: 32 Arter af lavere Dyr, med en enkelt Undtagelse Echinodermer (tørrede og i Spiritus). 3) Universitetsmuseet i Moskou (Konservator Sænger): 36 Arter af tørrede Echinodermer, 49 Arter af Echinodermer i Spiritus, 15 Arter af Anthozøer i Spiritus. 4) Det zoologiske Museum i St. Petersburg (Statsraad Brandt) 7 Arter af Søstjærner (*Asterias*) og 8 Arter af Hvallus (*Cyamus*), alle i begge Kjøen og i flere Exemplarer af forskellig Alder. 5) Til Professor Siebold og Dr. Willemoës Suhm i München: 1 *Chimæra monstrosa* samt et daarligt Exemplar af samme Fiskeart, til anatomisk Brug; Skelet af Teiste og Søpapegøje. 6) Til Professor Kolliker i Würzburg: 1 Delfinfoster, 2 Sælfostre og nogle andre Cetologica til zootomisk Brug. 7) Professor Wyville Thomson i Belfast (nu i Edinburgh): 26 Arter af Echinodermer, dels tørrede, dels i Spiritus. 8) Professor Wilh. Müller i Würzburg har til sine Undersøgelser erholdt en Suite Myxiner (Slimaal) og en Række Fiske-Yngel, alt af det Materiale, som Bestyreren i tidligere Aaringer har faaet indsamlet til sine Undersøgelser og Studier. 9) Hr. Naturaliehandler Wenzel Fritsch i Prag: 100 Exemplarer af lavere Dyr (17 Arter, især Echinodermer). 10) Desuden er der afgivet Doublet-Samlinger af Konkylies til Museerne i München og Berlin og begyndt paa Sammenstillingen af en Samling til Dr. Coxe i Sydney, samt bortskænket eller bortbyttet nogle Doubletter til Sysselmand Müller, Lærer Mejborg og Forpagter Borries. 11) At der fra det tidligere Universitetsmuseums Samlinger er afgivet et meget betydeligt Antal Krybdyr og Padder (c. 200 Glas) til det nu forenede Museums 1ste Afdeling; samt til Universitetets mineralogiske Museum — indtil videre som Laan eller eventuelt som Ejendom, efter nærmere Overenskomst — den største Del af Museets Trilobit-Samling, maa til Slutning her for Fuldstændigheds Skyld endnu nævnes.

4. Det mineralogiske Museum.

Fra 1. Maj 1867 afgik cand. mag. Topsøe som anden Assistent paa Grund af Ansættelse i samme Egenskab ved Universitetets kemiske Laboratorium. I hans Sted indtraadte cand. pharm. Steenstrup.

I det følgende meddeles de af Prof. Johnstrup siden hans Ansættelse ved Universitetet afgivne Beretninger for det mineralogiske Museum.

1866.

Ved Konf. Forchhammers Død i December 1865 skete en Standsning i de sædvanlige Museumsarbejder; men efter at jeg den 1. April 1866 havde overtaget

hans Plads som Museets Bestyrer, ere disse Arbejder fortsatte i alt væsentligt i Henhold til den af Forchhammer udkastede og fulgte Plan for Museets Ordning.

Den første Indordning af de fra det kgl. naturhistoriske Museum modtagne Mineralier i Universitetets Hovedsamling er skredet saa vidt frem, at den vil være tilendebragt om kort Tid, og samtidig med dette Arbejde har jeg søgt at tilvejebringe en Ordning af alle Universitetets Doubletter, for lettere at kunne overse, hvad der kan anvendes til Bytning, naar der indkommer Anmodninger derom fra Udlandet. Dannelsen af en Forelæsningssamling er bragt saa vidt, at alle dertil hørende Stykker ere etiketterede og nummererede, og der er forfattet en foreløbig Katalog, som senere skal renskrives, saasnart det hele er endelig revideret.

Hvad dernæst Museets Tilvæxt i det forløbne Aar angaar, da har den været temmelig betydelig, foranlediget ved flere værdifulde Gaver, men især ved Indkjøb baade i Ind- og Udlandet, hvilket for en væsentlig Del skyldes den Omstændighed, at ved Konf. Forchhammers Død var der endnu ikke disponeret over det hele Beløb, som var bevilget for Aaret 1865 til Indkjøb af Naturalier, Bøger og Kort.

Mineralsamlingen er saaledes blevet forøget med: 1) en Samling Tinnmalme og Bjærgarter fra Billiton i det ostindiske Arkipelag, foræret af Hr. Hedermann; 2) en Samling Kobbermalme og nogle krystalliserede Smaragder fra Sydamerika, kjøbte af Professor Hannover; 3) forskjellige Mineralier, kjøbte af Dr. Krantz i Bonn, navnlig indeholdende flere smukke Varieteter krystalliseret Feldspath, Viserin, Anhydrit, en Suite Stassfurther-Mineralier samt Gipsmodeller af nogle af de største hidtil fundne Guld og Platinstuffer; adskillige Mineralier fra Spanien, forærede af Cand. mag. J. Collin. Til den almindelige geognostiske Samling er erhvervet: 1) en Suite Forsteninger fra de palæozoiske Dannelser i Nord-Amerika paa 400 Nummere; 2) Gipsmodeller af Ichthyosaurus, Plesiosaurus, Labyrinthodon, Archegosaurus og Ornitoidichnites; begge disse Samlinger ere kjøbte af Dr. Krantz i Bonn; 3) en Samling Bjærgarter og Forsteninger fra Grundfjældet og de siluriske Dannelser i Norge ved en indledet Bytteforbindelse med Christiania Universitets Museum, mod at der herfra er afgivet danske Forsteninger og Bjærgarter fra vor Doubletsamling; 4) 3—400 Exemplarer sjældne tertiære Plante-forsteninger fra Atanikerdluk i Nord-Grønland, indsamlede og forærede af Hr. Justitsraad, Inspektør Olrik, som ogsaa tidligere har foræret Museet flere lignende, men mindre Samlinger fra samme Lokalitet.

Den danske geognostiske Samling er blevet forøget med: 1) Min private Samling af Bjærgarter og Forsteninger, henhørende til alle de i Danmark forekommende Formationer, især fra Overgangsformationen paa Bornholm, fra Kridt- og Brunkulsdannelserne, saa vel som ogsaa fra Overgangs- og Kridtformationen i Sverige, der udgjør i alt c. 2—3000 Nummere; 2) 650 Stykker med danske tertiære Forsteninger, forærede af Kand. Steenstrup; 3) en Del Forsteninger fra Faxe, dels indkjøbte, dels samlede af mig under mit Ophold der i sidste Sommer.

Foruden den i det foregaaende nævnte første Forsending af danske Forsteninger og Stenarter til Christiania Universitet er der end videre afsendt en Suite af nordiske Mineralier til Dr. Kraft i Prag, hvorfor der er givet Udsigt at erhverve til Museet Forsteninger fra den behmiske Overgangsformation.

Af Konf. Forchhammers Bo kjøbtes en meget værdifuld Kortsamling, hvoriblandt især maa nævnes: Dumont, Carte géologique de l'Europe, Sismonda, Carte geologica di Savoja, Starings Kort over Nederlandene, Geogn. Carte von Tirol, samt saadanne Bøger, der, fordi de fandtes i Konferensraadens private Bogsamling, ikke tidligere vare blevne anskaffede til Museet, i alt 196 Bind. Fra det kgl. naturhistoriske Museum er afgivet de der beroende mineralogiske Værker, i alt 119 Bind, hvoriblandt findes: Brewsters Philosophical Magazine, Leonhard u. Bronns, Jahrbuch für Mineralogie, Karstens Archiv für Mineralogie und Geognosie, Roses Rejse nach Ural, Bischoffs chemische Geologie o. fl. a. Hidtil har Kortsamlingen henstaaet i store Mapper, hvilket havde til Følge, at Kortene let bleve forkrøllede, og, for at forebygge dette, er der i Aar anskaffet et særegent Kortskab, der er anbragt i Forværelset til Museet, saa at de nu baade ere let tilgængelige og betryggede mod Beskadigelse.

Efter Anmodning fra Bestyrelsen for det Landmandsmøde, der i Aar holdtes i Aarhus, blev der dertil oversendt en Samling af de vigtigere, for Landmanden mest interessante Bjærg- og Jordarter fra Danmark til Fremvisning under Mødet, for derved at udbrede Kundskab om Dannelsen af Landets øvre Jordlag. Ligeledes var der ved Industriudstillingen i Stockholm fremstillet en Suite af de vigtigere Mineralier og Stenarter fra de nordiske Bilande og det egentlige Danmark.

1867.

Det har allerede i en længere Aarrække været et føleligt Savn, at der ikke havdes en særskilt Samling til Brug ved Forelæsningen over Mineralogi, og som tillige kunde benyttes af de studerende, hvorved man vilde kunne undgaa den daglige Afbenyttelse af Universitetets kostbare Hovedsamling. Selv ved nok saa megen anvendt Omhu lide de enkelte Stykker i denne Samling en Del ved Transporten, ligesom det heller ikke er muligt i den store Museumssal at have det nødvendige Tilsyn med, at de studerende der altid behandle de enkelte Stykker med tilbørlig Forsigtighed.

Afdøde Konf. Forchhammer søgte at bøde paa dette Savn ved Dannelsen af en særskilt Forelæsningssamling, hvorom jeg i min sidste Beretning til Ministeriet anførte, at den ved Slutningen af 1866 var foreløbig ordnet og etiketteret. I Løbet af dette Aar er Arbejdet dermed afsluttet, idet jeg har foretaget den endelige Revision af hele Samlingen, som nu indeholder 2630 Nummere; der er forfattet en fuldstændig og renskrevet Katalog over samme, og den er opstillet i Avdatoriets tvende Bordskabe. For at disse skulde kunne rumme hele Samlingen, ere de omdannede, saa at der i Stedet for 48 store og ubekvemme Skuffer nu er anbragt 144 mindre, til dette Brug afpassede Skuffer. Derved at Samlingen er opstillet umiddelbart i selve Avdatoriet, i Stedet for som hidtil i et koldt og fjærnt liggende Værelse, er der vundet, at man slipper for en besværlig, tidsspildende og for Mineralierne skadelig Transport, at de studerende ikke ere afskaarne fra at benytte Samlingen om Vinteren, og at man endelig har lettere ved at kontrollere, hvorledes Samlingen afbenyttes.

I Tidernes Løb er Museets Bibliothek voxet op til c. 2000 Bind og Hæfter; men da der manglede en systematisk Fortegnelse derover, er der i det forløbne

Aar forfattet en Seddel-Katalog, bestaaende af to Afdelinger, hvoraf den ene indbefatter de mineralogiske, den anden de geognostiske Værker. Den bliver i Fremtiden suppleret med de nye Bøger, der anskaffes.

Til den i dette Aar holdte Verdensudstilling i Paris ønskede den her værende Komite, at der, ligesom ved tidligere større Udstillinger, maatte fra Museet blive udstillet en Samling af saadanne Mineralier og Bjærgarter fra Danmark, Færøerne, Island og Grønland, der dels have en teknisk Betydning, dels egne sig til at give et Indblik i disse Landes Naturforhold. Samlingen er nu remitteret fra Paris og af Juryen tilkjendt „mention honorable“; hvad der imidlertid for Museet har mere Betydning er, at der derved er erholdt forskjellige Mineralier fra Spanien, Grækenland, Avstralien og Nord-Amerika, men hvorom jeg ikke kan udtale mig nærmere, da disse Samlinger først ere ankomne i disse Dage og endnu ikke udpakkede.

Hvad Tilvæksten angaar, da maa jeg særlig udhæve to større Samlinger, der ere erhvervede til Museet, nemlig for det første en Gave fra Dr. Puggaards Enke af alle de af hendes afdøde Mand i Italien, England og Danmark indsamlede Mineralier, Bjærgarter og Forsteneringer, som især have Betydning for Universitetets Museum, fordi der i denne Samling findes alle Originalstykkerne til hans geologiske Beskrivelse af Møens Klint. Den anden Forøgelse er en Samling paa c. 600 Forsteneringer fra den af mig i 1866 fundne nye Lokalitet for Faxekalken ved Malmø (Annetorp), som især er interessant paa Grund af Overensstemmelsen med de tilsvarende Forsteneringer fra Sjælland. Samtidig hermed er hele Museets betydelige Samling af disse for Danmarks Geognosi mest karakteristiske Forsteneringer, baade ældre og nye, blevne ordnede, opstillede og foreløbig bestemte. Hvor betydelig denne Samling nu er, kan ses deraf, at den, Doubletterne fraregnede, fylder over 50 Skuffer og 5 Glasmontrer i Vinduesforbygningerne.

Jeg skal dernæst særlig meddele Tilvæksten for hver Afdelings Vedkommende.

A. Mineralsamlingen er blevet forøget med: 1) en Gave fra Etatsraad Suhr, bestaaende af Kryolith, Feldspath, Qvarts, Arsenikkis og Columbit fra Kryolithbruddet i Grønland. 2) 20 større og c. 100 mindre Mineralier af den Puggaardske Samling, og 3) flere indkjøbte Mineralier, hvoraf maa udhæves 8 store Krystaller af islandsk Dobbeltspath, krystalliseret Svovl, Beryll o. fl. a.

B. Til den almindelige geognostiske Samling er erhvervet: 1) af den Puggaardske Samling 448 Bjærgarter fra det sydlige Italien og Sicilien, mest af vulkansk Oprindelse, 38 Stk. fra Meran og St. Gotthard, 36 Bjærgarter fra Skaane, samt 121 Bjærgarter og Forsteneringer fra England, især udmærket smukke Planteforsteneringer fra den engelske Stenkulformation. Af den først nævnte Samling fortjener især at nævnes en baade fuldstændig og instruktiv Suite af Lavaarter fra Ætna, Vesuv og dennes nærmeste Omegn, hvor Dr. Puggaard opholdt sig i længere Tid og var beskæftiget med en geognostisk Undersøgelse af Halvøen Sorrent, som han har beskrevet i Bulletin de la société géologique; 2) den i det foregaaende nævnte Samling af Faxe-Forsteneringer fra Annetorp i Skaane; 3) ved Student C. Pingel nogle Koprolither fra England; 4) 24 Planteforsteneringer fra Kulformationen og den miocene Formation i Schlesien, forærede af Gehejmerraad Göppert i Breslau, som en Erkjendtlighed, fordi han havde modtaget til Laans nogle nu tilbage leverede grønlandske Planteforsteneringer.

C. Den dansk-geognostiske Samling er blevet forøget med: 1) af den Puggaardske Samling omtrent 550 Forsteneringer af alle Dele af vor Kridtformation, og hvoraf igjen Forsteneringerne fra Skrivekridtet have særdeles Betydning; 2) en betydelig Del Faxeforsteneringer, dels indsamlede af mig, dels forærede til Museet af Forpagter Borries, Student Petersen og Inspektør Krarup-Smith; 3) værdifulde Suits af meget sjældne Fiskeforsteneringer fra Fiskeleret i Stevns Klint, Saltholmskalken og Brunkulformationen i Thy og paa Mors, indsamlede af Museets Assistent, Kand. Steenstrup, der i flere Aar har gjort sig fortjent af Museet ved den Iver og Dygtighed, hvormed han har forøget den dansk-geognostiske Samling med mange nye Forsteneringer.

Bøger og Kort har Museet modtaget fra det kgl. danske Videnskabernes Selskab og fra den kgl. nederlandske Regering. Til Brug ved Forelæsningerne er der for Museet udført en Suite store krystallografiske Tegninger, omfattende hele det regulære System.

1868.

Paa Grund af den nær forestaaende, fuldstændige Rømning af det kgl. naturhistoriske Museums Lokaler i Stormgade, er den sidste Rest af de der beroende mineralogiske Gjenstande i Aar afhentet, omtrent 50 Kasser samt 13 Skabe, alle mere eller mindre fyldte med Mineralier, saa at det i alt udgjorde 6 almindelige Vognlæs. I nogle af Kasserne findes ganske vist en stor Del temmelig værdiløse Mineralier; men andre indeholde derimod værdifulde Doubletter og i Skabene hele Suits af Mineralier, der have tilhørt Kong Christian VIII.s Partikulærsamling og ere modtagne fra Udlandet uden nogen Sinde at være indordnede i hans Hovedsamling, sandsynligvis af Mangel paa Plads.

Jeg maa ved denne Lejlighed tillade mig at gjøre opmærksom paa, at der her paa Museets Loft desuden henstaar ca. 48 Kasser, der i sin Tid bleve afhentede fra et Vognskur ude paa Amalienborg, og som synes aldrig at have været gennemgaaede. Naar disse sidste ikke tidligere ere blevne undersøgte her i Museet efter Modtagelsen i 1851, da er det begrundet i, at den Medhjælp, hvorover der kan raades, nærmest er beregnet paa de daglige Arbejder, vedrørende Forelæsningerne, de nødvendige Omordninger i de ældre Samlinger, og Bytteforbindelserne. Disse regulære Forretninger kunne ikke taale Opsættelse, og det er derfor indlysende, at selv om man anstrænger sig nok saa meget for at fremme Oparbejdelsen af alle nu modtagne, men ej endnu indlemmede større og mindre Samlinger, vil der dog hengaa ikke faa Aar, førend alt kan blive gennemgaaet og indordnet i Museet. Museet har i det forløbne Aar desforuden faaet en usædvanlig stor Tilvæxt (omtrent 2000 Nummere), hvoraf især maa udhæves 2 Samlinger af udmærket smukt krystalliserede og store Exemplarer af nordamerikanske Mineralier, tilvejebragte ved nogle i Aar indledede Bytteforbindelser med Chicago og Philadelphia. End videre er Museets store Samling af grønlandske Planteforsteneringer bestemte af Prof. O. Heer i Zürich. Han har beskrevet og afbildet dem i sit i 1868 udgivne Værk „Flora fossiles arctica“, hvoraf det fremgaar, at vort Museum ejer den rigeste Samling deraf, og den er ved Heers Arbejde blevet til en af Museets største Prydelser. — Ved en dyb Gravning ude paa Kjøbenhavns Gasværk var jeg saa heldig at opdage nogle der forekommende Lag, henhørende

til Brunkulformationen, hvoraf jeg har samlet en ikke ubetydelig Samling tertiære Forsteninger, og jeg har senere haft Lejlighed til at lære Lagenes Beskaffenhed nøjere at kjende ved en Boring, der blev anstillet i dette Øjemed. Udgifterne dertil bekostedes af det Brockske Legat.

I det forløbne Aar er der foretaget en Bearbejdelse af alle de fra Universitetsmuseet, det kgl. Museum og Kong Christian VIII.s Partikulærsamling hidrørende bornholmske Stenarter, i hvilket Arbejde Hr. Stud. polyt. Zahrtmann har deltaget, for derved at blive nøjere bekendt med dette Lands geognostiske Forhold. Desuden har jeg begyndt at ordne Bjærgartssamlingen, for at den kan blive mere brugbar til at anvendes ved Forelæsningerne og slutte sig til den i forrige Aar tilvejebragte oryktognostiske Forelæsningssamling. Af de fra det kgl. Museum modtagne Kasser med Mineralier ere nogle allerede undersøgte og indordnede, hvilket var paatrængende nødvendigt, da Kasserne vare saa raadne ved i en lang Aarrække at have henstaaet i fugtige Kjældere, at de næppe taalte at flyttes, og den største Del af Indpakningspapirerne og Etiketterne vare allerede næsten aldeles tilintetgjorte.

Lokalet, hvori Doubletterne opbevares, er blevet udvidet ved, at der er afgivet til Museets Brug et Værelse, der tidligere benyttedes af Prof. Panum. Heri er nu opstillet en særegen Afdeling af de bedste Doubletter fra nordiske Lande (Skandinavien, Finland, Færøerne, Island og Grønland) for at dette Materiale, som fortrinsvis efterspørges i Udlandet, kan være lettere tilgængeligt, naar der skal gjøres Udvalg deraf.

Tilvæksten til de forskjellige Hovedafdelinger har været følgende:

A. Mineraliesamlingen. 1) De i min sidste Beretning foreløbig nævnte, men den Gang endnu ikke udpakkede Samlinger fra Udstillingen i Paris skyldes dels de nordamerikanske Fristaters Kommissær, Mr. James Butler, der har sendt en større Samling Malme og Mineralier fra Missouri, Illinois og Ohio, dels den danske Kommissær, Hr. F. le Maire, ved hvis Omhu for Museets Tarv der erhvervedes: Phosphorit, Blyglans, Magnesit, Chromjærnsten, Obsidian o. m. fl. Mineralier fra Preussen, Italien, Grækenland, Siberien og Avstralien. 2) Den i Indledningen udhævede Samling af nordamerikanske Mineralier fra Mr. Beadle i Philadelphia, i alt 129 Exemplarer, hvoriblandt fandtes Pyroxen, Sphen, Apatit, Glimmer, Millerit, Wawellit, Columbit og Brucit i større og smukkere Stykker end dem, Museet tidligere var i Besiddelse af. 3) Fra Generalkonsul Schütt et Stykke Guldkvarts fra de nyligere opdagede Guldminer i Cachayoyo (Chili), samt Prover af Kobbermalmen fra Schütts egne Miner. 4) Fra Kryolithmine-Selskabets Direktion et stort Stykke krystalliseret Kryolith, fundet i 1868 ved Selskabets Brud i Syd-Grønland. Dette havde særlig Interesse for Museet, da det ikke tidligere er lykkedes at finde Krystaller af dette Mineral, som kun findes paa dette Sted. 5) Fra Cand. polyt. Hagemann i New-York en Samling krystalliserede, sjældne Mineralier fra det samme Brud i Grønland. 6) Fra Universitetet i Warschau en Meteorsten, nedfaldet d. 30te Januar 1868 ved Pultusk i Polen. 7) Ved en Bytning modtaget fra Mr. W. Nevill i England to Meteorstene, den ene fra Pultusk (1868), den anden fra Siberien, nedfaldet 1854. 8) En Samling Mineralier fra Brevig i Norge, som jeg paa min Rejse modtog i Foræring af Hr. Grosserer Esmark i Brevig. Deriblandt findes flere sjældne Species, som Eucolith, Wöhlerit,

Orangit, Melinophan og Leucophan. 9) Kjøbt af Mineralhandler Wium i Kjøbenhavn en Del Mineralier fra Tyrol og Skandinavien.

B. Den almindelige geognostiske Samling. 1) Kridtforsteninger fra Pyrenæerne, indkøbte af Kaptejn Duus under hans Ophold der. 2) Kjøbt i Ystad: skaanske Grønsandsforsteninger fra Kjøpinge, deriblandt et stort Exemplar af Ammonites Stobæi. 3) Prof. O. Heer i Zürich, der havde faaet tilsendt til Undersøgelse Museets Samlinger af grønlandske tertiære Planteforsteninger fra Atanikerdluk og Kridtforsteninger fra Kome ved Umanak, har nu remitteret den største Del deraf. Denne Samling har faaet en betydelig forhøjet Værdi for Museet ikke blot ved at være blevet bestemt, beskrevet og afbildet af den Mand, der for Tiden anses for at være den dygtigste og paalideligste i denne Retning; men han har tillige af de større Stykker udkløvet og præpareret ikke mindre end 72 nye Exemplarer af Planteforsteninger, der maa anses som en Forøgelse af Samlingen. 4) Som et Erkjendtlighedsbevis for Laanet af oven nævnte Forsteninger har Prof. Heer foræret Museet 90 tertiære Planteforsteninger fra Schweiz, der tjene til Sammenligning med de grønlandske, for at vise, at i Tertiærperioden have disse to, i fysisk Henseende nu saa forskjellig stillede Lande, haft samme Klima. 5) Under mit Ophold i Norge fik jeg udsprængt et instruktivt Stykke af en Diabasgang i Nærheden af Christiania, som afgiver det tydeligste Bevis paa Diabasens plutoniske Karakter paa Grund af den store Mængde Brudstykker af Granit, Gnejs, Kvartsit osv., som den indeslutter. Det hele Stykke, der vejer omtrent 70 Lpd., er for tungt til, at det kan anbringes i selve Museet, hvorfor det er opstillet neden for Trappen, der fører op til Etatsraad Steenstrups og min Embedsbolig. Ved en i Christiania bosiddende dansk Mand, Murmester Bindeballes Velville har Museet næsten ingen Udgift haft ved Erhervelsen af dette interessante Stykke. End videre har jeg afgivet de paa den nævnte Rejse indsamlede Forsteninger og Bjærgarter fra Christiania-Territoriet og Kongsberg. 6) Fra min Rejse med Polyteknikerne til Kullen og Høganæs hjembragte jeg til Museet Prøver af de i Høganæs-Gruberne bearbejdede Kul- og Lerlag samt forstenet Træ.

C. Den dansk-geognostiske Samling. 1) Fra Hr. Apotheker Jensen i Qværn i Angel har Museet modtaget en interessant Samling til at oplyse de i Klinerne ved Havernæs og Dollerup-Østerskov optrædende Rullestenslerlag, der adskille sig fra de i Kongeriget forekommende ved at være forsteningsførende (Forchhammers Cyprineler). 2) Mineralier og Jordarter fra Bornholm, Sjælland og Jylland, forærede af Hr. Inspektør Krarup-Smith. 3) Museets Assistent, Kand. Steenstrup, har afgivet de af ham i Aar indsamlede Forsteninger fra Stevns, Mors og Thy. 4) Tertiære Forsteninger fra Gasværket ved Kjøbenhavn, Stenarter og Forsteninger fra Kridtformationerne i Kjøges Omegn, Stevns, MøensKlint, Kastrop Skov og paa Saltholm, indsamlede paa mine geognostiske Ekursioner. Paa Naturforsker mødet i Christiania gav jeg en Fremstilling af de ejendommelige Forhold, hvorunder oven nævnte tertiære Lag forekommer. 5) Samlingen af Boreprøver er forøget med, hvad Hr. Vandinspektør Poulsen har erholdt ved de af ham ledede artesiske Boringer.

I Anledning af de mange Restavratsionsarbejder, der i de senere Aar ere foretagne ved vore ældre Kirkebygninger, og hvorved man har haft Lejlighed til at se, i hvor stor en Udstrækning man ved Opførelsen af disse Kirker har betjent sig af Natursten, hentede dels fra vor egen Jordbund, dels fra Udlandet, har jeg

benyttet Lejligheden til at faa dannet en Samling af saadanne, her i Landet anvendte Bygningsmaterialier. Vel vedrører dette ikke Mineralogien eller Geognosien i strengere Forstand, men da Kirkehistorikerne ofte søge Oplysninger herom i Museet, har det ikke ringe Interesse at kunne sammenligne Materialet fra de forskjellige Kirkebygninger indbyrdes og med de oprindelige Stenarter, saa at det mineralogiske Museum dog er det Sted, hvor man helst maa ønske samlet disse Vidnesbyrd om de i tidligere Tider gjorde Anvendelser af Landets Stenarter. Ved den første Grundlæggelse af en saadan Samling har Museet mødt megen Imødekommenhed, idet Adjunkt Helms i Ribe har leveret Prøver af Bygningssten fra Ribe Domkirke og Kirkerne i Ballum, Aastrup, Staby, Jellinge, Starup og Roskilde; Arkitekt Trolle fra Viborg Domkirke; Konduktør Nissen fra Kirkerne i Havrebjerg, Munkebjergby, Bjernede, Flinterup og Bringstrup og Prof. d'Arrest fra Uranienborg.

Til Udlandet er afsendt som Ækvivalent for modtagne Gjenstande: til Prof. Escher v. der Linth i Zürich Kulsandsten og Trap fra Grønland; til Mr. Hønes i Wien, Daubrée i Paris og Nevill i England, Meteorjern fra Grønland; til Mr. Beadle i Philadelphia, Mr. James Butler i Chicago og til Apotheker Anderberg i Sverige, Samlinger af Mineralier fra Færøerne, Island og Grønland. End videre er der af Museets Doubletter afgivet 90 Mineralier og Bjærgarter til Michael Gjøes Folkehøjskole ved Thune i Sjælland.

Den anden og sidste Halvdel af de krystallografiske Tegninger, der danner et nødvendigt Hjælpemiddel ved Forelæsningerne, er ligesom de i Fjor erholdte Tegninger til det regulære System udførte med en sjælden Nejjagtighed af Cand. polyt. Zweidorff. For at lette de studerende Afbenyttelsen af Museets Forelæsnings-samling er der anskaffet i et større Antal Exemplarer en trykt Oversigtstavle over Inddelingsprincippet for denne Samling samt en Specifikation af dens Indhold.

Af de i Aarets Løb modtagne Bøger og Kort skal jeg tillade mig at udhæve: 1 Bind af Barrandes store Værk over Forsteningerne fra Silurformationen i Bøhmen. Fra det kgl. danske Videnskabernes Selskab og fra den kgl. nederlandske Regering har Museet modtaget geologiske Kort. Fra den danske Kommissær ved Pariserudstillingen: 21 Bind Kataloger og statistiske Skildringer af forskjellige Lande; og fra Dr. Puggaards Enke alle de af hendes afdøde Mand forfattede Profiler, Tegninger og Træsnit, der ere benyttede i hans Værk „Møens Geologi“.

1869.

Paa en Ubetydelighed nær er i Aar gennemgaaet, hvad der henstod i det kgl. naturhistoriske Museum fra Kong Christian VIII.s Partikulærsamling, bestaaende af 16 Kasser og 3 større Skabe. De deri forefundne bedre Suitter af engelske, bøhmiske, norske, færøeske og islandske Mineralier ere nu optagne i Museets Hovedsamling, og Resten deraf i Doubletsamlingen. Ved de tvende Ædelstessamlinger, der opbevaredes i det kgl. Museum uden at være etiketterede, er ikke blot denne Mangel afhjulpet, men de ere tillige blevne forenede med Universitetsmuseets slebne Stene i en Samling i et dertil anskaffet Mahogniskab, hvori de ere anbragte paa en saa betryggende Maade, at ingen Forvexling kan finde Sted, ligesom der ogsaa er optaget en særskilt Fortegnelse derover.

Alene til at gennemgaa og foretage den foreløbige Ordning af, hvad der endnu henstaar nedpakket i Kasser af det kgl. Museums Samlinger, vil der mindst

medgaa 2 à 3 Aar, naar Arbejdet udelukkende skal udføres ved Museets egne Kræfter, og extraordinær brugbar Assistance er ikke let at erholde. Saa længe disse Arbejder staa paa, er det meget vanskeligt at holde Museet i en saadan Orden, at det kan aabnes for det større Publikum, og jeg er dog paa den anden Side noget betænkelig ved at udskyde denne Foranstaltning saa længe, da der fra forskjellige Sider høres udtalt Ønsket om Samlingens Offentliggjørelse. For at dette skal kunne ske, maa der dog i ethvert Tilfælde først foretages nogle Forandringer med Hensyn til Lokalets Opvarmning, en mere instruktiv Opstilling af Gjenstandene og sammes tydelige Etikettering, samt Malning af alle Skabene i Hovedafdelingen af Museet. Noget er dog sket i denne Retning alt i dette Aar i Anledning af den arkæologiske Kongres, idet begge Lokalerne i Kommunitetsbygningen ere blevne eftersete og malede, og der er anskaffet to store Mahognimontre, hvori de større, smukkere og sjældnere Mineralier ere anbragte, saa at Samlingerne kunde forevises for og bleve ogsaa benyttede af de her værende fremmede Naturforskere. Men det er kun en Begyndelse, og jeg tror, at det vil være rettest snarest muligt at faa iværksat den i mange Aar paatænkte Offentliggjørelse, selv om de omtalte Ordningsarbejder derved skulde udsættes noget.

Museet har i Aar faaet en betydelig Forøgelse; noget er kjøbt, men det meste er indsamlet i Grønland af Inspektør Krarup-Smith, paa Færøerne af Lærer Bergh, i Sverige og paa Bornholm af Museets Bestyrer og sammes ene Assistent, samt erholdt ved Bytning med de i England, Nordamerika og Tyskland indledede Forbindelser.

A. Mineraliesamlingen er blevet forøget med: 1) To Meteoriter fra Professor Nordenskjöld i Stockholm, faldne den 1ste Januar 1869 i Nærheden af Upsala. 2) Fra Mr. Bryce Wright en Meteorsten fra Nordamerika (1860) og en fra Ungarn (1866). 3) Fra Kaptejn Andréa Mineralier fra Japan. 4) Meget værdifulde Stykker krystalliseret Kryolith, Thomsenolith og Pacholith fra Grønland, forærede af Prof. J. Thomsen, Kandidaterne Th. Thomsen og Jørgensen samt af Lieutenant i Marinen Normann. 5) En Samling Zeolither fra Færøerne ved Lærer Bergh i Thorshavn. 6) Kjøbt af Kjøbmand Tullinius i Eskefjord en udmærket gjennemsigtig og 116 Pd. vægtig Dobbelspath-Tvilling. 7) To Samlinger nordamerikanske Mineralier fra Mr. Th. Rand i Philadelphia. 8) Nogle engelske Mineralier fra Mr. Nevil i Godalming i Surrey. 9) En Samling engelske Mineralier fra Mr. Bryce Wright i London. 10) En Samling bøhmiske Mineralier fra Mineralhandler Eric i Prag.

B. Til den almindelige geognostiske Samling har 1) Kand. Th. Thomsen foræret en af ham indsamlet Suite af alle de Bjærgarter, der forekomme ved Arsfjorden i Nærheden af Kryolithbruddet; 2) Prof. Fraas i Stuttgart en stor Skiferplade med Forsteninger af *Pentacrimus subangularis* fra den schwabiske Liasformation. Den er anbragt i en Ramme paa Væggen i Avditoriet. 3—4) Justitsraad Olrik har foræret Museet 3 og Inspektøren i Nordgrønland Krarup-Smith 4 Kasser Planteforsteninger fra Atanikerdluk i Ritenbenks Distrikt og en Samling Dyreforsteninger fra de hævede Sandstenslag ved Pagtorfik. 5) Fra Mansfield Browne i Liverpool og Kand. Hansen i Høyer forskellige Prøver og Præparater af Diatomeekisel. 6) Kjøbt af Fru Rosenhoff et stort Stykke Obsidian fra Island. 7) Kjøbt af Hr. Dahlmann i Ystad en Samling Grønsandsforsteninger fra Køpinge. 8) Paa min Rejse med Polyteknikerne i Skaane indsamledes og afleveredes til Museet

Overgangsførsteninger fra Andrarum, Fogelsång og Nyhamn, samt Juraforsteninger fra Stabbarp.

C. Den dansk-geognostiske Samling er blevet forøget med: 1) Forsteninger fra Overgangsformationen paa Bornholm ved Hr. Amtmand Vedel. 2) Omtrent 600 Forsteninger og Stenarter, som jeg indsamlede paa tvende Undersøgelserrejser paa Bornholm. De ere saa godt som udelukkende fra alle de forskjellige Etager i den der værende cambriske og siluriske Formation. Jeg kan ikke undlade at gjøre opmærksom paa, at Museet derved er blevet beriget med Pteropoder fra de grønne Skifere, Orthoceratiter fra Lerskiferne og en betydelig Samling Trilobiter fra den saakaldte Andrarumskalk. Af alt dette fandtes der ikke et eneste Exemplar her i Museet og de to første Rækker af Forsteninger vare tidligere endog aldeles ukjendte paa Bornholm. 3) Ved Forpagter Borries modtaget særdeles gode Forsteninger i Faxekalk. 4) Ved Dr. phil. Løffler Brunkulforsteninger fra Esbjerg Havn. 5) Ved Kapt. Dalgas Brunkulforsteninger og Jordarter fra den jyske Hede. 6) Kjøbt af Adjunkt Feddersen Mergelboller med Dyreforsteninger. 7) Ved Kapt. Landstingsmand Sonne i Nexø en stor Overgangssandsten med formodede Forsteninger fra Frederiks Stenbrud paa Bornholm. 8) Ved Proprietær Gammeltoft en ejendommelig Sandstensdannelse fra Grimstrup i Sjælland. 9) Hr. Vandinspektør V. Poulsen har afleveret til Museet ligesom i de foregaaende Aar Prøver fra de af ham foretagne artesiske Boringer.

Til Udlandet er afsendt af Museets Doubletsamlinger som Ækvalenter for modtagne Gjenstande: 1) til Prof. Nordenskjöld i Stockholm Meteorjærn fra Nia-kornak i Grønland; 2) til Mr. Beadle i Philadelphia norske og grønlandske Mineralier; 3) til Mr. Th. Rand sammesteds, færøeske, islandske, grønlandske, norske og svenske Mineralier; 4) til Mr. Bryce Wright i London, Meteorjærn fra Nia-kornak og Fortunbay, samt islandske og grønlandske Mineralier; 5) til Mansfield Browne i Liverpool, Moleer og 6) til Prof. Zaddach i Königsberg en Samling danske Stenarter og Forsteninger, hvorfor der vil blive sendt Museet et Ækvivalent af Stenarter og Forsteninger fra Samland.

Fra det kgl. danske Videnskabernes Selskab er modtaget en Samling naturvidenskabelige Afhandlinger og Kort og fra Stud. mineral. Pingel en Samling Pjecer af mineralogisk Indhold, der have tilhørt hans Fader Dr. phil., Inspektør Pingel.

1870

Af de fra det kgl. Museum i 1868 modtagne Samlinger er der i Aar udpakket og ordnet 20 Kasser, indeholdende dels de saakaldte Studiestykker, dels en Samling, mest bestaaende af plutoniske Bjærgarter. Blandt de første fandtes en stor Del Mineralier fra Norge, Sverige og Finland, der have forøget Museets Doubletsamling med mange til Bytning værdifulde Gjenstande, medens ikke faa egnede sig til at indlemmes i Hovedsamlingen. Ved at optage de nævnte plutoniske Bjærgarter og en Suite Bjærgarter fra Dr. Krantz i Bonn i den almindelige Bjærgartssamling, foretoges der samtidig dermed en fuldstændig Ordning af samme. Der staaar tilbage at forfatte en Katalog over denne Samling, hvilken vil blive paa-begyndt, saa snart de øvrige Museumsarbejder kunne tillade det.

I den bageste Del af Avditoriet er der i Aar tilvejebragt Plads til Opstillingen af Studiesamlingen, bestaaende af Mineralier, fremmede saa vel som danske

Bjærgarter og Forsteninger, og da jeg tidligere har faaet anbragt Forelæsnings-samlingen i det samme Lokale, haves nu saa godt som alt, hvad der daglig skal benyttes, baade ved Forelæsninger og ved de studerendes Øvelser, lige ved Haanden.

A. Mineraliesamlingen er blevet forøget med: 1) 103 Mineralier fra Dr. Krantz, hvoriblandt særlig maa udhæves et Pragtstykke af Brun-Blymalm, samt en Række Pseudomorfofer, som Museet ikke tidligere var i Besiddelse af. 2—3) Henved 200 Stk. nordamerikanske Mineralier fra Mr. Beadle og Dr. Wilcox i Philadelphia i Bytte mod Museets Doubletter. 4) Islandske Zeolither, samlede af Kand. Weyvad ved Berufjord. 5) Islandsk Dobbeltspath fra Eskefjord ved Kjøbmand Tullinius. 6) Krystalliseret Kryolith foræret af Fabrikant Jørgensen. 7) Et Stykke gedigent Guld, foræret af Hr. Petersen. 8) En Gipsmodel af den største hidtil fundne Guldstufte i Avstralien, foræret af Dr. Müller i Melbourne. 9) En mindre Samling, fortrinsvis bestaaende af nordiske Mineralier med tilhørende Skab, kjøbt af Fuldmægtig Nørgaard. 10) Kjøbt efter afgangne Dr. Hornbeck forskjel- lige af ham indsamlede Mineralier og en Suite sløbne Krystaller til at vise Mine- raliernes optiske Egenskaber.

B. Den almindelige geognostiske Samling har atter i Aar modtaget:

1—2) Tvende Samlinger miocene Planteforsteninger fra Atanikerdluk ved Hjælp af Inspektør Krarup-Smith og Handelens nylig bortgaaene Direktør, Justits- raad Olrik, der i en lang Aarrække har ydet Museet sin velvillige og indflydelses- rige Assistance ved de der foretagne Indsamlinger. Ved samme Lejlighed maa jeg ogsaa berøre, at den anden Halvdel af de til Professor Oswald Heer i Zürich sendte Planteforsteninger, 230 Stk., ere remitterede til Museet, efter at være undersøgte, bestemte og beskrevne af ham i de to nylig udkomne Arbejder: „Flora fossilis arctica“ og „Contributions to the fossil flora of North Greenland“. 3) Kjøbt af Mr. Wright i London forstenede Trilobiter og Fisk fra de siluriske og devoniske Formationer i England. 4) Ved Bytte er erhvervet fra Dr. Kraft i Prag en meget værdifuld Samling af 102 bøhmiske Trilobiter. 5) Kjøbt af Ad- junkt Brunnus's Enke i Lund: Forsteninger fra Overgangs- og Kridtformationen i Sverige. 6) En Samling Forsteninger fra Kul- og Juraformationen i Nordtysk- land, foræret af afdøde Oberst Drejer. 7) Ved en i Fjor indledet Bytteforbindelse med Professor Zaddach i Königsberg har Museet modtaget Sten- og Jordprøver fra de der værende Glaukonit-, Brunkul- og Diluvialdannelser. 8) Paa lignende Maade er erhvervet fra Dr. Sommerfeld sammesteds 23 Nr. Ravprøver fra Pro- vinsen Preussen. 9) Fra Jærnkantoret i Stockholm er tilstillet Universitetet en karakteristisk Samling af svenske Malme og deraf fremstillede Produkter mod herfra at faa Prøver af vort Lands teknisk vigtige Raamaterialier. 10) Hos Dr. Krantz i Bonn er indkjøbt en Del, fortrinsvis tyske Bjærgarter til Supplering af Museets Bjærgartssamling.

C. Den dansk-geognostiske Samling er i Aar blevet forøget med: 1) Kand. Elberlings Samling af dansk Kildekalk med en righoldig Suite af de deri fore- kommende Dyr- og Planteforsteninger, Originalstykkerne til hans derom udgivne Afhandling, der er prisbelønnet af det kgl. danske Videnskabernes Selskab i 1870. I en længere Aarrække har han været beskæftiget med Undersøgelsen af dansk Kildekalk, der aldrig tidligere har været Gjenstand for nogen videnskabelig Be- arbejdselse, hvorfor Museet hidtil kun har været i Besiddelse af faa og ubetydelige Stykker deraf. 2) Forskjellige Brunkulforsteninger fra Havneanlægget ved Esbjerg,

forærede af Dhrr. Etatsraad, Vandbygningsdirektør Carlsen og Kammerraad Reimers. 3) Boreprøver, indsendte af Hr. Forpagter Borries paa Søholm, fra den af ham i Stevns foretagne Boring, der naaede til over 300 Fods Dybde. 4) Fra Cand. pharm. Hansen i Høyer nogle Diatomee-Præparater til mikroskopisk Brug. 5) Museets Assistent, Kand. Steenstrup, har afgivet de af ham i Aar indsamlede Forsteninger fra Moleret i det nordlige Jylland og fra Saltholmskalken paa Saltholm. 6) De paa mine Rejser indsamlede Forsteninger og Stenarter fra Kridtformationen i det nordlige Jylland, Stevns og Faxe, fra Brunkulformationen ved Esbjerg, samt fra Silurformationen paa Bornholm.

Til Udlandet er afsendt af Museets Doubletsamlinger som Ækvivalent for modtagne Gjenstande: 1) Til Hr. Fric i Prag Mineralier fra Island, Siberien og England. 2) Til Mr. Norman Spang i Pittsburg i Nord-Amerika en Samling Mineralier fra Færøerne, Island, Grønland, Norge og Sverige. 3) Til Dr. Krantz i Bonn 232 Zeolither fra Island og Færøerne. End videre er der afgivet til Universitetets kemiske Laboratorium en temmelig fuldstændig Mineraliesamling til Brug ved de der holdte kemiske Forelæsninger, samt 3 geognostiske Samlinger til den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Lyngby Skolelærer-Seminarium og Folkehøjskolen i Brørup.

Instrumenter. Der er i Aar kjøbt til Brug i Museet en større Vægtskaal, med tilhørende Lodder, og et godt Mikroskop fra Zeiss i Jena. Det kan forstørre indtil 1500 Gange, er forsynet med Goniometer- og Polarisations-Apparat og udmærker sig ved en høj Grad af Klarhed og Tydelighed. Af Dr. Hornbecks Bo er kjøbt 2 Polarisations-Instrumenter og en Sextant.

Museet har i Aarets Løb modtaget Bøger og Kort fra Smithsonian Institution, det kgl. danske Videnskabernes Selskab og den kgl. nederlandske Regering.

5. Det kemiske Laboratorium.

(Meddelt af Prof. Jul. Thomsen).

1) Undervisningspersonalet. Paa Grund af Prof. chem. E. A. Scharlings vedvarende Sygdomstilstand blev det ved ministeriel Resolution af 15. Juni 1864 overdraget til cand. polyt. Julius Thomsen i Aaret 1864—65 at holde Forelæsninger over Kemi og deltage i Examensarbejdet mod et Honorar af 600 Rdlr. Aaret efter, den 22. Avgust 1865, blev han ansat som extraordinær Docent i Kemi og Medlem af det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, med Forpligtelse til at holde de Prof. chem. paahvilende Forelæsninger over Kemi for medicinske, farmaceutiske og polytekniske studerende og at deltage i Ledelsen af de kemiske Øvelser i Universitetslaboratoriet; han ansattes med en aarlig Løn af 1000 Rdlr. Ved kgl. Resolution af 3. Marts 1866 blev han ansat som Lektor i Kemi ved Universitetet, og da Prof. chem. Scharling afgik ved Døden den 11. September samme Aar, blev Bestyrelsen af Laboratoriet overdraget ham af Konsistorium den 28. September. Endelig blev han ved kgl. Resolution af 22. December 1866 udnævnt til Professor chemiæ ved Universitetet*).

Laboratoriets tvende Assistenters vare i Aaret 1864 Cand. pharm. T. Schjellerup

*) Jfr. hermed Univ. Aarb. 1864—71 I S. 42—50.

og cand. polyt. B. Jensen; den først nævnte fratraadte sin Stilling som Assistent ved Udgangen af Foraars Halvaaret 1866 og afløstes af cand. mag. H. Topsø, medens Assistent Jensen fratraadte i Sommeren 1870 og blev afløst af cand. pharm. Chr. Hansen.

Fra Høsthalvaaret 1871 blev det nødvendigt paa Grund af den stærkt stegne Frekvens af studerende at forøge Assistenternes Antal, og med ministeriel Approbation af 21. Oktbr. s. A. bleve to Hjælpeassistenter ansatte med en Løn af 3 Mark for hver Undervisningstime; som Hjælpeassistenter bleve antagne cand. pharm. Fleury og cand. mag. Schou.

2) Undervisningens Benyttelse. Den praktiske Undervisning i Laboratoriet blev meddelt 4 Dage om Ugen, hver Dag med 3 Timer. Nedenstaaende Tabel indeholder Oplysninger om Antallet af studerende og deres Arbejdstid.

Halvaar.	Lægevidenskabelige studerende.	Farmaceutiske studerende.	Polytekniske studerende.	Andre Deltagere.	I alt	
					studerende.	Ugentlige Arbejdsdage.
1864: Vaar	"	"	"	"	48	122
— Høst	"	"	"	"	55	145
1865: Vaar	"	"	"	"	44	164
— Høst	32	20	12	12	76	186
1866: Vaar	48	30	6	4	88	222
— Høst	36	29	4	4	73	186
1867: Vaar	52	29	3	5	89	222
— Høst	40	27	4	1	72	185
1868: Vaar	60	27	8	2	97	243
— Høst	57	25	5	4	91	239
1869: Vaar	54	28	4	4	90	231
— Høst	47	24	8	3	82	225
1870: Vaar	41	21	3	2	67	202
— Høst	27	28	6	4	65	204
1871: Vaar	37	27	8	3	75	227
— Høst	71	32	6	"	109	353

Frekvensen har altsaa været stigende i de første 5 Halvaar og naaet fra 122 til 222 ugentlige Arbejdsdage, og holdt sig dernæst omtrent konstant i 10 Halvaar med et Gjennemsnit af 226 Arbejdsdage; men i Høsthalvaaret 1871 steg Antallet pludselig til 353, altsaa med over Halvdelen; det var denne stærke Stigning i Frekvensen, som gjorde Ansættelsen af Hjælpeassistenter nødvendig.

Den 25. Marts 1868 bevilgede Ministeriet, efter Indstilling fra Laboratoriets Bestyrer, at der meddeles Undervisning uden Betaling til 3 trængende studerende, at Betalingen for Benyttelsen af Laboratoriet af Provectores erlægges med 40 Kr. halvaarlig og at der, naar Pladsen tilsteder det, maa gives yngre Videnskabsmænd fri Adgang til Laboratoriet for der at udføre videnskabelige Arbejder*).

3) Udvidelse af Undervisningslokalerne. Efter at have overtaget Bestyrelsen af Laboratoriet androg Professor Jul. Thomsen i Skrivelse til Ministeriet af 23. November 1866 om en Bevilling af 3000 Kroner for at kunne

*) Jfr. Univ. Aarb. f. 1864—71 I S. 510.

foretage en Omordning af Laboratoriets Indre, hvorved dels nogle mindre heldige Forhold vilde blive afhjulpne, dels Arbejdspladsernes Antal meget forøget. Allerede i Vaar- og end mere i Høsthalvaaret 1866 viste Laboratoriets Lokaler sig for indskrænkede til at modtage det stigende Antal studerende og en Udvidelse var altsaa paatrængende. Beløbet blev bevilget ved Finansloven for Aaret 1867—68, og den tilsigtede Ombygning fandt Sted i Maanederne Juni, Juli og August 1867, hvorved Lokalerne bleve i Stand til at modtage et mere end dobbelt saa stort Antal studerende, som det, for hvilket det oprindeligt var bygget. Ogsaa Forelæsningssalen viste sig at være uheldig for de experimentale Forelæsninger, idet den savnede tilstrækkeligt Lys, og den 20. April 1868 foreslog Bestyreren en Ombygning af samme, som, efter at være bevilget af Ministeriet, udførtes i Sommeren 1868; samtidig blev Avditoriet forsynet med en kraftig Ventilation, hvortil der havde været stærk Trang.

IX. Universitetets Forhold ud ad til.

Ved Skrivelse af 19. Oktbr. 1866 samtykkede Konsistorium i, at der af Universitetets nye Prisedaille maatte udpræges 1 Expl. i Guld til den kgl. Mønt- og Medaillesamling og 1 Expl. i Sølv til Vinhandler Sandberg, dog uden Udgift for Universitetet. Under 10. Novbr. s. A. stillede Konsistorium derhos Christiania Universitet, Gøteborgs Museum og kgl. svenske Møntsamling i Stockholm hver et Expl. i Sølv af bemeldte Medaille.

Den 27.—29. Maj 1868 fejrede Lunds Universitet sin 2den Sækularfest. Efter Indbydelse deltog Kjøbenhavns Universitet, med Ministeriets Samtykke i Skrivelse af 8. April s. A., i Festen ved 3 Repræsentanter, den da værende Rektor, Prof. Westergaard, Konf. Madvig og Etatsraad Gram. Udgifterne herved afholdtes af Konsistoriums Normalsum.

I Juli Maaned 1868 holdt, med Konsistoriums Samtykke, den 11. danske Landmandsforsamling sine Møder paa Universitetet.

Den 27. Avg. til 3. Sept. 1869 holdtes paa Universitetet en international arkæologisk Kongres.

Universitetet erholdt i Oktbr. 1866, som Gave af en Privatmand, en Buste af Prof. J. Steenstrup. Busten opbevares foreløbig i Universitetsbibliotheket.

X. Det akademiske Legat- og Stipendievæsen.

1. Forandringer i Eforierne m. m.

Ved Konf. Rafns Død blev en Plads ledig i den bestandige Kommission for den Arnemagnæanske Stiftelse. Efter Konsistoriums Indstilling beskikkede Ministeriet under 20. Dechr. 1864 Universitetsbibliothekar, Prof. Thorsen som Medlem. De 2 andre Medlemmerne vare Prof. Gislason og Etatsraad Krieger, de tvende Eforer (der vælges af Konsistorium) Konf. Werlauff og Prof. Westergaard. Efter Konf. Werlauffs Afgang fra Universitetet udnævnte Konsistorium under 13. Jan. 1868 Professor Gislason til Efor, hvorimod Konf. Werlauff i Henhold til Resol. 9. Juni 1850 Nr. 4 vedblev at fungere som Medlem af Kommissionen.

Til Efor for Wads Legat valgte det theologiske Fakultet under 11. Novbr.